DENG

AYLIK SİYASAL VE KÜLTÜREL DERGİ

NEWROZ PİROZ BE

YIL: 3 SAYI: 19 MART 1992 FİYATI: 8.000 TL (KDV DAHİL)

www.arayakurdi.org

DENG

AYLIK SİYASAL VE KÜLTÜREL DERGİ

Süreç İnşaat Turizm Yayıncılık Ticaret Limited Şirketi Adına Sahibi
Hikmet ÇETİN

SORUMLU YAZI İŞLERİ MÜDÜRÜ
Kamil ERMİŞ

HUKUK MÜŞAVİRLERİ
Ercan KANAR-Eren KESKİN-Kamber SOYPAK

YAZIŞMA ADRESİ
Atatürk Bulvarı Emlak Bankası Apt.
B Blok No: 146 Kat: 7 Daire: 28
Aksaray - İSTANBUL
Tel: 513 23 56 Tel-Fax:513 87 36

DİYARBAKIR İRTİBAT BÜROSU
Fehim IŞIK
İnönü Cad. Kahraman İşhanı Kat: 2 No: 13
Tel-Fax: 136 63 DİYARBAKIR

ANKARA İRTİBAT BÜROSU
Ziya KÖSEOĞLU
Necatibey Cad. Top İşhanı No: 40/17
Tel-Fax: 231 46 78 Sıhhiye - ANKARA

VAN İRTİBAT BÜROSU
Seyfettin KIZILYILDIZ
Kazım Karabekir Cad.
Zafer Matbaası Üstü No: 28 VAN

İZMİR İRTİBAT BÜROSU
Nasır SÖYLEMEZ
859 Sk. Saray İşhanı B Blok No: 3-102
Tel-Fax: 19 58 07 Konak-İZMİR

MERSİN İRTİBAT BÜROSU
Hasan ASLAN
İstiklal Cad. 29. Sk. Bulvar İşhanı
Kat: 2 No: 44 Tel-Fax: 17 97 11 MERSİN

AĞRI İRTİBAT BÜROSU
İzzet KIZILDAĞ
Vali Konağı Cad. Şahin Sk. No: 20
Tel: 119 76 AĞRI

ERZURUM İRTİBAT BÜROSU
Seracettin OĞUZ
2. Vakıf İşhanı No: 205 Kat: 3
Tel: 362 62 Tebrizkapı - ERZURUM

KARTAL İRTİBAT BÜROSU
Mahmut DÖĞER
Kordonboyu Mah. Ankara Cad. Kartal Apt. 90/4
Tel: 306 10 71 Kartal - İSTANBUL

AVRUPA TEMSİLCİSİ
N. KESEN
Postfach 1541 5040 Brühl 1 - ALMANYA

BANKA HESAP NO
Hikmet ÇETİN Adına T.İş Bankası Aksaray Şb.
Yurtiçi: 938204 Nolu Cari Hesap
Yurtdışı: 30100-7464 Nolu Döviz Tevdiat Hes.

ABONE KOŞULLARI
Yıllık: 80.000 TL **Altı Aylık:** 40.000 TL
Avrupa: 60 DM **ABD:** 40 Dolar
Avustralya: 45 Avustralya Doları

İLAN TARİFESİ
Arka Kapak: 1.000.000 TL **İç Kapak:** 750.000 TL
İç Sayfalar: 500.000 TL
Yarım Sayfa: 250.000 TL **1/4 Sayfa:** 125.000 TL
Baskı: Baran Ofset

İÇİNDEKİLER

DENG'den Sunu 1

OLAYLAR ve GÖRÜŞLER
Koalisyon Hükümeti ve Yandaşlarının Maskesi Erken Düştü
Z. CEYLAN 2-7
Devletin "Bahar Taarruzu" Manevraları
D. DOĞAN 8
Mr. ÖZAL'ın "Küçük" Yanılgısı"
B. ŞİLAN 9-12
Bilim-İdeoloji Kavramları ve Resmi İdeolojinin İki Çarpık Bilgisi Üzerine
C. KAYGUSUZ 13-17
Yeni Ülke'yi Sorumlu Bir Tutum Takınmaya Davet Ediyoruz 18-20
Newroz: Lı Her Ali Piroz!
A. Latif EPÖZDEMİR 21-22
Helepçe Tu Cari Jı Bir Naçe
A. Latif EPÖZDEMİR 23

RÖPORTAJ
M. Emin BOZARSLAN İle Röportaj 24-32

KADINLARIMIZ
Kürdistan'daki Kadınları Unutmayalım 33-34
Kürt Kadınları Yola Çıkmalıdır
Zeynep CEYLAN 35

GÜNCEL GELİŞMELER - HABER - YORUM
"Faili Meçhul" Cinayetler Serisi Sürüyor
Şemsettin GÜRBÜZ 36-39
Diyarbakır'da Newroz'a Polis Saldırısı
F. AYDIN 40-41
İstanbul HKD Kapatıldı, Diyarbakır HKD Faaliyette
F. ŞAHİN 42-43
"Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı" Kuruluş Çalışmaları Başladı
Y. BAYAZIT 44-45
Yaşasın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü
G. AVCI 46-48
İnsan Hakları Savunucularına Tehdit
N. ÖZDEMİR - D. TATLI 49-50
Eğitim A'larında Baskılar Yoğunlaşıyor
S. BARAN - B. YILDIZ 51-52
Kamu Çalışanlarına Sürgün Tehditi
L. TEMEL - Y. YEŞİL 53-54
Halepçe-Behdinan Kürdistan'ın Hiroşima'sı
C. TURAN 55
Deng Kartal Temsilciliği Açıldı
Sedat KARAKAŞ 56
Hasan Dayı'yı Yitirdik
Baran VANLI 57

KÜLTÜR - SANAT / ÇAND Û HUNER
Dersên Zmanê Kurdî
BARAN 58-59
Koma Dengê Azadî İle Röportaj 60-62
Kürt Ressamların Sergisi İlgi Gördü
Sedat KARAKAŞ 63
Helbest (Şiir) - Newroz / Bêriya Welat
Hejar ROŞİN / Bawer BENGİN 64

www.arsivkurdi.org

DENG'den SUNU

Baskıların alabildiğine arttığı, coşkumuzun ise doruğa çıktığı bir ayı, Mart ayını yaşıyoruz.

T.C. Devleti ve O'nun hükümeti, "Bu ülkeye demokrasi gerekiyorsa, biz getiririz ve bizim izin verdiğimiz ölçüde demokratikleşme olur" anlayışını sürdürüyor.

Kürt halkının siyasal partileri yasaklı iken, sözde yaratılan tartışma ortamı ile "demokratik çözüm" getireceklerini söyleyenlerin samimi olmadığı açıktır.

Önce ÖZAL'ın "Baharda Ordu, PKK'ya saldıracak" demesi, ardından İçişleri Bakanı ve MİT Müsteşarı'nın açıklamalarıyla yaratılan "Bahar Sendromu" kitleler üzerinde baskı ve yılgınlık yaratmak amacıyla devam ettiriliyor. Öte yandan, "Baharda saldırı olmayacaktır" yolunda sözde güvenceler veriliyor !...

"Bahar saldırısı" yok diyenler, MGK'nun talimatını, Bakanlar Kurulu önerisi olarak Meclis'e getirdiler ve Kürdistan'da uygulanan "Olağanüstü Hal" 4 ay daha uzatıldı. Hem de Koalisyon Hükümeti'nin Başı'nın "daha iyisi bulunamadığı" yolundaki itirafları eşliğinde!

Yaratılan "Bahar Sendromu"nun yanısıra, halkımız üzerinde oynanan oyunlar da giderek arttırılıyor. Bir yanda devletin açık saldırıları ve baskıcı uygulamaları sürerken, öte yandan karanlık güçlerce tezgahlanan oyunlarla devletin saldırılarına eşlik ediliyor. Karanlık güçler katliamlar yaparken, aynı zamanda yurtsever güçleri karşı karşıya getirmek için çeşitli provakasyonlar düzenleme alışkanlıklarından da vazgeçmiyorlar.

Daha önce de örneklerine tanık olduğumuz ve duyarlı yurtsever, devrimci ve demokrat kesimlerin çabalarıyla bertaraf edilen bu provakasyonlara işte yeni bir örnek:

21 Mart 1992 günlü Yeni Günaydın Gazetesi'nde yayınlanan ilginç bir habere göre, güya TKSP'nin "Avrupa Örgütlenmesi" imzalı bir bildiri yayınlanmış.

Sözkonusu bu bildiri Kürt yurtsever güçlerini karşı karşıya getirme çabalarını apaçık ortaya koyuyor.

Aynı gün TKSP Genel Sekreteri Kemal BURKAY, söz konusu habere ilişkin bir basın açıklaması yaptı. Açıklamada şöyle deniyor:

"21 Mart tarihli Yeni Günaydın Gazetesi'nde Partimizle ilgili yanlış bir haber yeralmaktadır. Buna göre, Türkiye Kürdistan Sosyalist Partisi'nin "Avrupa Örgütlenmesi" tarafından PKK hakkında bir bildiri yayınlanmış ve bu bildiride çeşitli suçlamalar yapılmıştır.

Oysa Partimizin "Avrupa Örgütlenmesi" adını taşıyan bir organı olmadığı gibi, ne merkezi düzeyde, ne de Partimizin başka bir organı tarafından böyle bir bildiri yayınlanmış değildir. Yeni Günaydın'ın Erzurum Bürosu'na iletilen açıklama, tümüyle karanlık ve provakatör güçlerin eseridir. Bunu yapanlar, Partimizin adını kullanarak hem Kamuoyunu kendi istekleri doğrultusunda etkilemek istemekte, hem de kışkırtıcılık yapmaktadırlar.

Bu beylik bir oyundur. Geçmişte de bizim adımıza ve başka ilerici, yurtsever örgütler adına bu tür sahte bildiriler yayınlandı. Gerek basının, gerekse kamuoyunun bu konuda uyanık olması gerekmektedir."

Bu olayın derinlemesine değerlendirilmesi gerektiğine inanıyoruz. Ancak dergimiz baskıdayken aldığımız bu habere Sunu'da, kısaca yer vermek durumunda kaldık.

T.C. Devleti ve O'nun hükümeti, manevra üstüne manevra yapıyor. Yıllardır yasak koydukları ve inkar ettikleri Kürt halkının ulusal bayramı olan Newroz, şimdilerde, "Orta Asya kökenli ve Türk bayramı Nevruz" olarak devlet yetkililerince kutlanıyor! Kürt halkının, Newroz'u olanca coşkusu ve direnciyle kutlamasını engelleyemeyeceklerini anlayan egemenler, şimdi Newroz'u özünden saptırarak yok edebileceklerini sanıyorlar. Yanılıyorlar!

DENG, tüm baskı ve saldırılara rağmen Newroz'u hiç ödün vermeden salonlara sığmayan kitlelerle birlikte kutluyor. 14 Mart'ta Diyarbakır'da ki coşkulu Newroz kutlamasına tahammül edemeyen devletin güvenlik güçleri, gecenin bitiminde dağılan kitlenin üstüne silah ve coplarla saldırdı ve 100'e yakın insanı gözaltına aldı. Olayın ayrıntılarını "Haber" sayfalarımızda okuyabilirsiniz.

Geride bıraktığımız günlerde yaşanan önemli bir gelişme de, "Kürt Hak ve Özgürlükler Girişim Komitesi"nin 23.2.1992 tarihinde İstanbul'da düzenlediği geniş bir toplantı sonucunda, "Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı" adıyla bir vakfın kurulması kararının alınmasıydı. Vakfın kurucuları belirlenip, kuruluş çalışmaları başladı. Gelişmeleri yine "Haber" bölümümüzde sunuyoruz.

Değerli DENG okurları.

Bu sayımızda, Z.Ceylan ve D.Doğan'ın T.C. Devleti'nin ve yeni hükümetinin politikalarının içyüzünü ortaya koyan yazıları var. B.Şilan, son zamanlarda kasıtlı bir biçimde geliştirilmeye çalışılan "Devletin Doğu'ya, aldığından daha çok verdiği" yolundaki propagandanın gerçek dışılığını somut bir biçimde sergiliyor. Bu sayıda yeni bir dizi yazıya başlıyoruz: C.Kaygusuz, "Bilim-İdeoloji Kavramları ve Resmi İdeolojinin İki Çarpık Bilgisi" üzerine yazıyor.

M.Emin Bozarslan'la "Kürdistan" Gazetesi üzerine yaptığı çalışmaları da içeren bir söyleşiyi ve KOMKAR MYK'nun bir açıklamasını sunuyoruz.

"Kadın" sayfalarında Z.Ceylan'ın bir yazısı ile KOMJİN'in 8 Mart Dünya Kadınlar Günüyle ilgili olarak yayınladığı bir bildiri yer alıyor.

"Güncel Gelişmeler-Haber-Yorum" bölümünde yine yoğunlaşan baskılar, saldırılar ve katliamlara ilişkin haberler, 8 Mart Dünya Kadınlar Gününde İstanbul ve Diyarbakır'da yapılan etkinliklerden izlenimler yeralıyor.

"Kültür-Sanat" bölümünde ise, Koma Dengê Azadi ile yapılan bir söyleşiyi ilgiyle okuyacağınızı umuyoruz.

Gelecek sayıda yine buluşmayı diliyor, "Newroz'unuz kutlu olsun" diyoruz.

DENG

KOALİSYON HÜKÜMETİ VE YANDAŞLARININ MASKESİ ERKEN DÜŞTÜ

Z.CEYLAN

20 Ekim seçimlerinden bu yana beş ay geçti. Demokrasi vaatleriyle iktidara gelen koalisyon partilerinden oluşan hükümet, bugüne kadar demokrasi konusunda somut ve inandırıcı hiç bir adım atmadı. Onların da bolkeseden attıkları vaatlerle oy istedikleri kitlelere hiç bir şey getiremeyecekleri, ANAP iktidarının zam ve zulüm politikalarını devam ettirmeye mahkum oldukları belli oldu.

Her ne kadar resmi ağızlarca "Kürt realitesi"nin kabul edildiği ifade edilse de, bunun ne menem bir şey olduğu kısa bir sürede anlaşıldı.

Devletin 70 yıldır dayandığı en temel ilke olan "Devletin ülkesi ve milleti ile bölünmez bütünlüğü", demokratikleşme ve insan hakları söylemlerini dilinden düşürmeyen bu hükümet tarafından da, **milli birlik ve beraberliğin** sloganı olarak sık sık tekrarlanıyor.

Böylece, "Kürt realitesini kabul ediyoruz" derken hükümet aslında, iflas etmiş olan "Tek Ulus-Egemen Ulus" resmi ideolojisine, "Kürt realitesi" çeşnisini katarak; yeni bir renk, yeni bir cila ile soluk kazandırarak, devlet politikalarını sürdürmeye çalışıyor.

Eğer bir hükümet,

- "*Üniter devlet*" anlayışından bir milim bile sapmayacağını söylüyorsa,

- Devlet politikalarına sıkı sıkıya bağlı kalıyor ve onu ısrarlı bir şekilde devam ettiriyorsa,

- Olağanüstü Hal, Terörle Mücadele ve diğer baskı yasalarını -üstelik şiddetlendirerek- uygulamaya devam ediyor, köy koruculuğunun kaldırılmayacağını söylüyorsa, sınırötesi operasyonlara girişiyorsa,

- Kürdistan'daki sorunu bir "*terör sorunu*" gibi göstermeye ve kendi terörünü meşrulaştırmaya çalışıyorsa,

Böyle bir hükümetin demokrasi vaatlerinin **inandırıcılık** taşıması mümkün müdür?

Peki, T.C. Devleti ve O'nun hükümeti ne yapmak istiyor?

70 yıllık Kürt ve Kürdistan politikalarında temel hiç bir değişiklik yapmaya yanaşmıyorken, neden bir *"Kürt realitesi"*nden sözetme gereği duyuyor, Kürtlere demokrasi vaadediyor, onlara şefkat elini uzatıyor?

Besbelli ki, T.C. Devleti'nin 70 yıldır uyguladığı politikalar iflas etmiştir. Kürt halkının baskı ve sömürü altında tutulması, uygulanan red ve imha politikaları; kitlelere zulüm ve yoksulluk, devlete ise içte ve dışta yalnızlık getirmiştir.

Rejim tıkanmıştır, işlemez hale gelmiştir. Devletin tıkanan kanallarının açılması, devlet politikalarının yine yürütülmesi gerekmektedir. T.C. Devleti'nin bugün de bütün çabaları, işte bu amaca yöneliktir.

Yıllardır, kitleleri baskıcı yasa ve yöntemlerle yönetmeye çalışan devlet, artık aynı yol ve yöntemlerle, varlığını ve politikalarını devam ettiremeyecek bir noktaya gelmiştir.

Öte yandan, AT'na girmeyi hedefleyip, **Ortadoğu**'da ve **Türki** diye niteledikleri cumhuriyetlerde söz ve pazar sahibi olma çabalarını sürdürürken; içerde yükselen özgürlük ve demokrasi talepleri yüzünden iki adım bile atamamış, tökezlemiştir.

Çağımızda, demokratik kanalları tıkanmış, çoğulculuk ve katılımcılıktan uzak, kitlelerden kopmuş, giderek onlara düşman hale gelmiş bir devletin dünyada da yalnızlaşması kaçınılmazdır.

İşte, T.C. Devleti'nin içine düştüğü açmaz budur.

O, bir yandan genişleyip rahatlamak istemekte, öte yandan sömürgeci ve baskıcı yapısından ödün vermek istememektedir.

Bu açmazdan kurtulmak için devlet, yeni taktiklere başvurmak, özgürlük ve demokrasi söylemlerine sarılarak yeni mesajlar vermek zorundadır.

Bir yandan *"üniter devlet"* tezine sıkı sıkıya sarılırken, **öte yandan da** demokrasi ve katılımcılıktan söz eden devletin ikiyüzlü politikaları, yeni hükümet tarafından uygulanmaya devam edilmektedir.

T.C. Devleti'nin yeni politikasının ilk işaretleri, Körfez Savaşı sırasında verildi.

Ortadoğu'da varlık ve etkinlik göstermek için can atan T.C. Devleti'nin başı Özal, bunun yolunun oradaki Kürtlerin varlığını kabul etmekten geçtiğini iyi biliyordu. Bu nedenledir ki, *"kardeşlerimizin Irak'taki soydaşları"*ndan, *"Irak halkları"*ndan sözedilmeye, federasyon kavramı telaffuz edilmeye başlandı. Kürdistani Cephe liderleriyle diyalog kuruldu.

Zaten Özal, o dönemin politikasını şimdilerde açıkça ifade ederek; Güney Kürdistan'a girmeyi düşündüklerini, bunu da ABD Başkanı Bush'a ilettiklerini söylemiyor mu?

T.C. Devleti, Irak'a girme ve orada etkinlik gösterme hesapları yaparken ve bu hesapları uygulayabilmek için Irak Kürdistanı'ndaki Kürtlere ha-

Biz, o günlerde, HEP'in tüm demokrasi güçleriyle dayanışma içinde, bağımsız adaylarla seçime girmesi gerektiğini savunur ve bu konuda somut adımlar atarken, devletin entegrasyon politikalarının nereye varabileceğini ifade ettik, Kürt halkını bekleyen tehlikelere işaret ettik.

Ancak, HEP'e karşı elbirliği ile oynanan oyun, ne yazık ki başarılı oldu ve 20 Ekim seçimlerine, devlet rahatlamış ve manevra alanı genişlemiş olarak girdi. Hemen seçim öncesinde, devletin ANAP iktidarı aracılığıyla artık yürütemez duruma düştüğü politikalar, HEP'in SHP'ye entegrasyonu ile *"devam ettirilebilir"* duruma getirildi.

Neden HEP'in seçimlere sokulmadığı ve neden SHP'nin dün partisinden attığı insanları yeniden kabul ettiği, çok açık bir biçimde, SHP yöneticilerince, seçim döneminde de ifade edilmişti.

Devletin, demokrasi ve katılımcılık makyajıyla süslenmiş politikalarının nasıl oluşturulduğunu, SHP yöneticilerinin o dönemdeki açıklamalarından anlamak mümkündü.

Daha o günlerde, **İnönü**, *"Türkiye'de belli bir bölgenin insanlarının oluşturacağı bir partinin demokrasiyi zedeleyeceğini, demokrasiyi korumak için bu arkadaşların SHP'den seçime girmelerini kabul ettiklerini, bunun bir seçim ittifakı olmadığını, artık bu arkadaşların SHP çatısı altında kalacağını"* defalarca söyledi.

Baykal, seçim gezilerinde *"HEP bu yolla seçimlere giremeseydi, oluşan TBMM'yi Kürtler kabul etmeyecekti. Bu da, ülkemiz için tehlikeli sonuçlar doğuracaktı"* diyerek seçmenlerinin kızgınlığını gidermeye çalıştı.

Yine, SHP ideologlarından **Prof. Mümtaz Soysal**, *"BM'nin kararına göre; bir ülkede din, dil, ırk ve etnik köken gibi nedenlerle ayrımcılık yapılıyorsa ve ayrımcılığa uğrayanların ülke yönetimine katılmasının yolları tıkanıyorsa, o azınlığın self-determination (kendi kaderini tayin) hakkının doğacağını, HEP'in seçimlere sokulmaması yüzünden Türkiye'nin de böyle bir tehlike ile karşı karşıya bulunduğunu, bu nedenle SHP'nin ülke çıkarlarını korumak için HEP'lileri kabul ettiğini"* defalarca yazdı.

Tüm bunlar, devletin, HEP'i bir *"Kürt partisi"* gibi gösterdikten sonra O'nu SHP'ye entegre ederek sözümona katılımcılığı sağlama manevrasıyla, 70 yıllık politikalarına devam etmekte ısrarlı olduğunu ortaya koyuyordu.

Görünüşte, artık Kürtler de kendilerini ifade edebilecek ve ülke yönetimine katılabilecek, böylece devlet **demokratikleşmiş** (!) ve **çoğullaşmış** (!) olacaktı.

Böyle çoğulcu ve katılımcı görünen ve demokrasi vaadeden hükümetin programında ise resmi ideolojiden vazgeçildiğine dair tek bir cümle yoktu. Koalisyon partileri olan SHP ve DYP, aralarında yaptıkları protokolde de *"üniter devlet"* anlayışını tartıştırmaktan bile kaçınacaklarını ortaya koydular.

Onlara göre sorun, sadece, devletin baskı ve şiddet politikalarına **"kadife eldiven"** geçirmekti. Çünkü Kürtler, devlete küsmüştü.

Devlet, bir yandan terör ve şiddet politikalarını sürdürürken, öte yandan da kullandığı şiddeti onu meşrulaştıran söylemlerle süslemek zorundaydı.

Dünyadaki gelişme ve değişmelerin de zorlamaları sonucunda, uluslararası sözleşmelerin altına imza koymuş bir devletin, şiddet politikalarını meşrulaştırabilmesi için **"demokratikleşme maskesi"**ni takması gerekiyordu. Şimdi, devletin temsilcilerinin *"biz halkla teröristi ayıracağız"* demesi bundandır.

Devletin yeni **"şefkat"** politikalarının yürütülebilmesi için ise, Kürtleri temsil edenlerin de, parlamentoda, ama devletin kanatları altında bulunması gerekiyordu. İşte bu nedenle, HEP kökenli milletvekilleri SHP'ye entegre edilerek parlamentoya sokuldu.

Devlet Kürtlere şefkat (!) eli uzatmak istiyordu. Ama devletin eli kısa geldiğinden, **HEP kökenli milletvekillerinin katılımıyla, bu "şefkat" eli uzatılmıştır.** Demirel'in ve İnönü'nün seçimlerden hemen sonra Kürdistan'a koşup, kendilerini alkışlatmaları, bu sözde katılımcılık sayesinde mümkün olmuştur.

Hükümet, programını açıklaması, Kürtlere kendisini alkışlatması ve kendilerinden menkul iradeleriyle Kürt halkının temsilciliğine soyunan kimilerinden *"güvenoyu"* ve destek almasının üzerinden aylar geçmesine rağmen, demokratikleşme konusunda hiç de inanılır ve güvenilir adımlar atmadı. Açıkça belliydi ki, *"üniter devlet"* tezinden ödün vermeyen bu hükümet, demokrasi özgürlük de getiremez.

Bugün Kürt ve Türk halkı açısından demokrasi ve özgürlük için SORUNUN ÖZGÜR VE DEMOKRATİK BİR BARIŞ ORTAMINDA TARTIŞILMASI ACİL TALEPTİR.

Bunun için de, devletin şiddet ve terör politikalarından vazgeçmesi, tüm baskı yasalarını ortadan kaldırması ve Kürt halkının siyasi partilerine serbestlik sağlanması gerekir.

Sorunun özgürce tartışılması için, sorunu tartışacak olan tarafların özgür ve eşit koşullarda bulunması gerekir. Kürt sorununu tartışacak olanlar; MGK, MİT, düzen partileri ve devletin diğer güçleri midir? Onlar, zaten başından beri, bu sorunu tartışanlardır. Hem de örgütlü ve şiddet aygıtlarıyla güçlendirilmiş bir biçimde.

Devletin yeni şefkat politikalarının yürütülebilmesi için ise, Kürtleri temsil edenlerin de, parlamentoda, ama devletin kanatları altında bulunması gerekiyordu. İşte bu nedenle, HEP kökenli milletvekilleri SHP'ye entegre edilerek parlamentoya sokuldu. Devlet Kürtlere şefkat (!) eli uzatmak istiyordu. Ama devletin eli kısa geldiğinden, HEP kökenli milletvekillerinin katılımıyla, bu "şefkat" eli uzatılmıştır. Demirel'in ve İnönü'nün seçimlerden hemen sonra Kürdistan'a koşup, kendilerini alkışlatmaları, bu sözde katılımcılık sayesinde mümkün olmuştur.

milik yapmaya soyunurken, içerde de, Kürt politikasında makyaj yapmak kaçınılmazdı.

Bu nedenlerle de, **devlet, cephesini genişletmek ve güçlendirmek zorundaydı.** İçerdeki Kürtlere de **şefkat** elinin uzatılması gerekiyordu.

Ne var ki; baskı ve sömürü cenderesi altında tutulan kitleler bunalmış, ANAP iktidarı da tıkanmıştı.

İçerde ve dışarda oluşan baskıları hafifletmek, seçim atmosferi yaratarak yeni vaatler ve taktiklerle devlet politikalarını sürdürebilmek ve devlet cephesini güçlendirerek siyasi iktidara soluk aldırmak gerekiyordu.

İşte bunun için 20 Ekim Erken Genel Seçimleri sahneye konuldu.

Ancak, T.C. Devleti'nin uyguladığı politikalar ve bugüne kadar yarattığı tablo belliydi.

Bugün de, devlet, Kürt ve Türk halkı için zulüm ve yoksulluktan başka birşey getirmeyen resmi ideolojisinden vazgeçmemiştir. O, başından beri Kürt halkının kimlik ve özgürlük mücadelesini şiddet politikalarıyla bastırmaya çalışmış; Kürt halkının ve demokrasi güçlerinin serbest örgütlülüğüne izin vermemiş, demokratik ve örgütlü bir sivil toplum yaratılması yolundaki her türlü çabanın önünü tıkamıştır.

Ama gün gelmiş, okun sivri ucu devlete yönelir olmuştur. 20 Ekim seçimleri öncesinde doruğa çıkan demokrasi ve özgürlük istemleri, devletin ve O'nun politikalarını yürütecek olan düzen partilerinin manevra alanını daraltmıştır. Kitleler devletten umudunu kesmiş, varolan siyasi partilerin hiçbirinin, diğerinden farklı olmadığı kitlelerce anlaşılmıştır.

20 Ekim seçimleri öncesindeki tablo, Kürt halkı açısından da bellidir: Kürt halkı, resmi ideolojiye ve onun savunucusu olan partilere karşı sesini yükseltmiş, HEP çatısı altında ve kitle çizgisi temelinde örgütlenme isteğini ortaya koymuştur. Çünkü o günlerde HEP, Kürt halkı ve demokrasi güçleri için, devlet politikalarından bağımsız bir demokratik örgütlülük zeminini ifade ediyordu.

Sömürgeci ve faşist T.C. Devleti ise, yapısı gereği, ancak şiddet ve terör politikalarıyla ayakta kalabilir. Bu nedenle de, devletin bugünkü baskıcı ve anti-demokratik yapısının korunması ve sürdürülmesi; kitle çizgisi temelinde yükselen demokratik örgütlülüklerin engellenmesi, bu konuda kitlelerin kazandığı her mevzinin yokedilmesine bağlıdır.

İşte devlet, bir yandan içte rahatlayarak dışarıya taşmak isterken; öte yandan Kürt halkının demokratik kitle mücadelesini ve onun örgütlülüklerini yoketmeye, bu mücadeleyi şiddet kanalına akıtmaya çalışıyor. Şiddeti gerekçe göstererek, kendi şiddet politikalarını meşrulaştırmanın yollarını arıyor.

Bunun içindir ki, Kontrgerilla, Özel Tim gibi cinayet şebekeleri Kürdistan'da kol geziyor ve her geçen gün faili meçhul cinayetler artıyor, metropol kentlerde de katliamlar yapılıyor, baskılar yoğunlaştırılıyor.

T.C. Devleti, bu baskı ve zulüm politikalarını "demokrasi ve insan hakları" söylemleriyle gizleyemez.

O, gerçekten demokrasi ve özgürlükten yana ise, bu konuda somut ve inandırıcı adımlar atmalıdır.

Bunun için de öncelikle baskı ve zulüm politikalarından vazgeçmeli, demokratik bir anayasanın hazırlıkları hemen başlatılmalı, tüm baskı yasaları kaldırılmalı, kamu çalışanlarının grevli-toplusözleşmeli sendikal hakkı tanınmalı, Siyasi Partiler Yasası ve Seçim Yasası demokratikleştirilerek, demokratik çoğulculuk ve katılımcılığın yolları açılmalıdır.

Kürt halkı açısından da, T.C. Devleti, gerçekten demokrasi ve özgürlükten yana ise, onun bağrından çıkan siyasi partilere serbestçe çalışma hakkı tanımalıdır. Gerçek katılımcılık ancak böyle sağlanabilir. Kürt yurtsever partileri hala yasaklı iken, Kürt sorununun özgür ve demokratik bir tartışma ortamında çözümü konusundaki engeller ortadan kaldırılmamışken, katılımcılık ve demokratikleşmeden nasıl söz edilebilir?

Devlet, bu konudaki engelleri kaldırmak için adım atmadığı gibi, kimi demokratik atılımları bile engellemekte; bu alandaki örgütlenmeleri de kendi kanalına akıtmaya ya da marjinalleştirmeye çalışmaktadır.

İşte HEP'in başına gelenler!

Devlet, HEP'e bile tahammül edememiş ve O'na karşı marjinalleştirme ve entegrasyon politikası izlemiştir.

Devletin etkinlik alanının dışında varolmaya çalışan ve geniş kitlelerin demokrasi ve özgürlük istemlerini dile getirebileceği bir zemin olmaya aday HEP, 20 Ekim seçimlerinde, devletin entegrasyon politikasında araç olarak kullanıldı.

Devletin has partisi SHP ve O'nun lideri Erdal İnönü, seçim öncesi HEP'lilere kucak açtı. İçinde SHP'nin de bulunduğu "Milli Mutabakat" ile, seçimlere girmesi engellenen HEP'in kimi yöneticileri ve onların yandaşları, ilk kez devletten bağımsız olarak yaratılmaya çalışılan bu demokratik mevziyi terkederek, seçimlere SHP listelerinden girdiler.

Günübirlik ve tutarsız politikaların peşinde koşularak bağımsız demokratik mevzilerin terkedilmesi ve devletin kanatları altına girilmesi, demokrasi ve özgürlük mücadelesinde büyük yaralar açtı.

Kürt halkı açısından da, T.C. Devleti, gerçekten demokrasi ve özgürlükten yana ise, onun bağrından çıkan siyasi partilere serbestçe çalışma hakkı tanımalıdır. Gerçek katılım ancak böyle sağlanabilir. Kürt yurtsever partileri hala yasaklı iken, Kürt sorununun özgür ve demokratik bir tartışma ortamında çözümü konusundaki engeller ortadan kaldırılmamışken, katılımcılık ve demokratikleşmeden nasıl söz edilebilir?

SHP Meclis Grubu, yeniden olağanüstü toplantıya çağırıldı. İnönü, büyük bir kıvraklıkla, kendisi ve hükümet için güvenoyu istemeye karar verdi. Basında çıkan haberlere göre, "yoğun kulis faaliyeti" sonucunda, İnönü ikna edildi (!). Kriz, ikiye bölünerek çözümlenmiş oldu: İnönü, Olağanüstü Hal konusunda grubun bağlayıcı karar alması isteminden vazgeçti, buna karşı, Olağanüstü Hal'e karşı çıkan milletvekilleri İnönü'ye ve hükümete güvenoyu vererek, Olağanüstü Hal oylamalarında serbestlik kazandılar (!).

Bu ilginç oyunu, Oktay Ekşi de farketti ve köşesinde yazdı:

"...Kriz orta yerde duruyor. Neden derseniz, İnönü SHP grubuna gidip, 'Güneydoğu'da Olağanüstü Hal'in uzatılmasına evet diyor musunuz?' diye sormamış ki... O'nun sorusu, 'bana ve arkadaşlarıma güveniyor musunuz, güvenmiyor musunuz?' dan ibaret. SHP'de de kimse 'hükümetten çekilelim' diye bir iddia sahibi olmadığına göre, elbet 'güveniyoruz' diyeceklerdi. Demek ki ortada bir şaşırtmaca var. Bu şaşırtmacayı yapan da sayın Erdal İnönü'den başkası değil..." (10 Mart 1992-Hürriyet)

Gerçekten de ortada bir şaşırtmaca vardır:

Bu hükümet, Kürt halkının demokratik hak ve istemlerini şiddetle ezeceğini söylemiyor mu?

Bu hükümet, hala, MGK'dan gelen talimatların uygulayıcısı olmuyor mu?

Bu hükümetin başı, ANAP'a, "biz size, Olağanüstü Hal'in uzatılması konusunda tam 13 kez destek verdik" diye sitem etmiyor mu?

Bu hükümetin başı, "Olağanüstü Hal'i kaldırmayı düşünsek bile yerine ne koyacağız?" demiyor mu?

Bunları söyleyen ve yapan bir hükümete ve SHP'nin ortaklığına "güvenoyu" verilmesi, öte yandan Olağanüstü Hal'e karşı çıkılması ve sözde bunun bir kriz yaratması, bir şaşırtmacadan başka nedir?

Olağanüstü Hal'e karşı çıktıklarını sananlar, hükümete güvenoyu vererek, O'nun bütçesini onaylayarak; Olağanüstü Hal'i uygulayacak olan, bu bütçeyle, Özel Tim'in köy korucusunun eline silah vermeye, Kürdistan'da kan dökmeye devam edecek olan hükümete ve onun politikalarına onay vermiş oluyorlar!

İnönü sol gösterip sağ vurmuştur.

Devletin "yem" diye ortaya attığı "Olağanüstü Hal" tartışmalarından yararlanarak hükümete ve devlet politikalarına bir kez daha güvenoyu verilmesini sağlamış ve devletin makyajını tazelemiştir.

9 Mart 1992 tarihli Cumhuriyet Gazetesi'nde çıkan habere göre İnönü, bunu şöyle ifade ediyor:

"Hükümet içindeki SHP'li Bakanların çalışmasına devam isteğinin çok büyük ölçüde olduğunu gördük. Böylece ortaya çıkan yanlış izlenim giderilmiş oldu."

Şu İnönü akıllı adam doğrusu! Seçim öncesinde de, HEP'lilere kucak açarak, yanlış izlenimleri gidermemiş miydi!..

Peki, devlet kendi politikalarını bu denli akıllıca yürütürken, HEP'li milletvekilleri ne yapıyor?

Olağanüstü Hal'in uzatılmasına şiddetle karşı çıkan HEP kökenli milletvekilleri *"bu düşüncemizden vazgeçmeyiz. Olağanüstü Hal mutlaka kaldırılmalıdır. Ama hükümete desteğimiz devam edecektir."* deyip, bu hükümete güvenoyu veriyorlar!

Hangi hükümete?

Olağanüstü Hal'i meclisin gündemine, hem de MGK tavsiyesi ile getiren ve bunu uygulayacak olan hükümete!

Hangi hükümete?

Kürt halkının demokratik hak ve özgürlüklerinin tanınması konusunda herhangi bir ileri adım atmamakta kararlı olan, baskıcı devlet politikalarını makyajlı olarak sürdüren ve sürdürecek olan hükümete!

Hükümetin bütçe görüşmeleri sırasında, hükümet adına konuşan Demirel, HEP kökenli milletvekillerinin gözünün içine baka baka, *"bu karda kışta görev yapan vatan evlatları işgal ordusu değildir"* derken, devletin 70 yıldır yaptığını savunuyor ve HEP kökenli milletvekilleri de işte bu hükümete güvenoyu veriyor!

Şaşırtmacanın püf noktası işte buradadır:

Olağanüstü Hal'e karşı çıktıklarını sananlar, hükümete güvenoyu vererek, O'nun bütçesini onaylayarak; Olağanüstü Hal'i uygulayacak olan, bu bütçeyle, Özel Tim'in, Köy korucusunun eline silah vermeye, Kürdistan'da kan dökmeye devam edecek olan hükümete ve O'nun politikalarına onay vermiş oluyorlar!

Onlar, bir yandan iltihak ettikleri SHP'nin hükümetteki bakanlarına ve hükümete güvenoyu vererek, aslında hükümetin Olağanüstü Hal politikasını onaylıyorlar!

Öte yandan da seçim döneminde kitlelere verdikleri mesaj doğrultusunda hareket ediyorlarmış gibi görünmek için "Olağanüstü Hal'e karşıyız" diyerek tozu dumana katıyorlar!

Kitleleri oyalayarak bir yere varmak mümkün değildir.

Besbellidir ki kitleleri oyalama taktiği Kürt halkına değil, ancak devlete yarar sağlıyor!

Demokrat ve yurtsever olduklarını söyleyen milletvekilleri için bu durum bir çıkmaz sokaktır. Onların subjektif niyetleri ne olursa olsun, geldikleri noktada, devletin "entegrasyon" politikasına kan verdikleri açıktır.

Devletin, bu milletvekillerini, kendi kanalına akıtarak işlevsiz kılma siyaseti adım adım ve başarıyla uygulanmaktadır.

Bütçe görüşmeleri sırasında,

Ya diğer taraf?

Ya, Kürt halkının ulusal-demokratik taleplerini dile getirecek olanlar, onların güvencesi olacak örgütlü siyasi güçler?

Devlete göre, Kürtler örgütsüz olmalıdır. Kürtlerin ulusal kurtuluşçu siyasal partileri yasaklı olmalı, hatta şiddetle yokedilmelidir.

İşte bu niyetini bu kez de, yeni hükümeti aracılığıyla ortaya koyan T.C. Devleti, şimdi demokratikleşeceğini ve sorunu çözeceğini iddia ediyor. Devlet, bu politikalarıyla, kimi kandıracağını sanıyor?

Eğer devlet, sorunun adil ve demokratik bir zeminde çözülmesini istiyorsa, baskı ve şiddet politikalarından vazgeçmeli, yurtsever Kürt partilerinin önüne koyduğu "yasak" engelini kaldırmalıdır.

Kürt halkı, örgütlü güçleriyle bu tartışma ortamına "**taraf**" olarak katılamayacaksa, sorunun demokratik tartışılmasından nasıl söz edilebilir. Demokratik zemini, Kürt halkının örgütlü güçlerine kapatarak yapılan tartışma, sorunun "tek taraflı" tartışılması demektir.

Birlikte yaşamanın en doğru çözüm olduğunu söyleyen Türk demokratları da bu gerçeğin farkına varmalıdırlar.

Kardeşçe ve birlikte yaşamanın yolu, öncelikle, eşit ve özgür bir tartışma ortamının sağlanmasından geçer.

Kürt halkının serbest ve özgürce örgütlenmesinden, Kürt yurtsever partilerine serbestçe çalışma hakkının tanınmasından, devletin bu konuda adım atması gerektiğinden hiç söz etmeyenler, Kürtlere akıl vermeye çalışmakta, *"aman ayrılmayalım, yine eskisi gibi birlikte yaşayalım"* demektedirler.

Devletin niyeti bellidir ve yetkililerince ortaya konmuştur.

Yeni hükümet işbaşına geldiğinden bu yana, **Olağanüstü Hal**, ikinci kez uzatıldı. Üstelik Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin yetkileri, il valilerine dağıtıldı. Yani, Olağanüstü Hal Bölge Valisi sayısı arttırılmış oldu.

Katliamlar, kontrgerilla eylemleri artarak devam ediyor. **Kürt halkı** baharı korkuyla bekliyor. MİT Müsteşarı durduk yerde açıklamalar yapıyor. *"PKK'ya ve halka vurduğumuzda, Irak'a doğru kaçacaklar. Orada da Saddam vuracak ve bir Kürt soykırımı olacak"* diyor. Buna da *"ters göç doğurma teorisi"* adını veriyorlar. Yani, dün Saddam'ın yaptığını, şimdi T.C. Devleti yapmaya çalışıyor.

Kürt halkının özgürlük istemlerini kanla boğma politikasını ısrarla sürdüren devlet, şimdi de, "demokrasi ve insan hakları" makyajıyla yol almaya çalışıyor.

Bunun içindir ki Demirel, sık sık *"devlet yıpranmıştır, makyaja ihtiyacı vardır"* diyor.

Yine bütçe görüşmeleri öncesinde, *"cihanın huzurunda ifade ediyorum ki, T.C. Devleti'nin vatandaşlarıyla hiçbir sorunu yoktur, demokratik bir hukuk devletidir. İnsan Hakları Beyannamesi'ni, Helsinki Şartı'nı, Paris Şartı'nı imzalamış bir devlettir."* diyerek bu makyajı inandırıcı kılmaya çalışıyor.

Bu nasıl demokratik bir devlettir ki, hala Kürt halkını ve O'nun haklarını yoksayan resmi ideolojiyi, anayasası ve diğer baskı yasalarıyla korumaya çalışıyor?

Bu nasıl demokratik bir devlettir ki, hala Kürt halkının kendisini özgürce ifade etmesinin önündeki engeller kaldırılmıyor?

Bu nasıl demokratik bir devlettir ki, hükümetin başı, hala, "Olağanüstü Hal'in uzatılmasının MGK tavsiyesi (!) olduğunu, devletin hukukunu korumak zorunda olduklarını" açıkça ifade ediyor?

Bu nasıl demokratik bir hukuk devletidir ki, hükümetin başı, hala, *"Olağanüstü Hal'i kaldıralım da yerine ne koyalım"* diye soruyor?

Demokratik olduğunuzu iddia ediyor ve Olağanüstü Hal'e alternatif arıyorsanız, çok fazla uğraşmanıza gerek yoktur!

Demokratik bir devlette, Olağanüstü Hal'in alternatifi, "**Olağan Hal**"dir. Yani, Kürt halkının demokrasi ve özgürlük istemlerini kabul etmek, demokrasinin ve katılımcılığın kanallarını açmaktır.

Ne arıyorsunuz Olağanüstü Hal'in yerine? Sıkıyönetim mi, savaş hali mi? Bilinmelidir ki, bu düzenlemeler de, artık devletin sırtına kambur olmuş, yıpranmış olan "Olağanüstü Hal"den daha demokratik (!) olmayacaktır.

T.C. Devleti, aslında, Olağanüstü Hal tartışmalarından yararlanarak zaman kazanmaya çalışmıştır.

Bugün, Olağanüstü Hal, devlet için de, artık kurtulunması gereken bir kambura dönüşmüştür. Devlet bu tartışmalar yoluyla, yeni düzenlemelerine meşruluk kazandırmaya ve aynı zamanda yeni düzenlemeler için zaman kazanmaya çalışmaktadır.

SHP'de, Mart ayının başlarında birden şiddetlenen "**Olağanüstü Hal**" **krizi** ve İnönü'nün bu sorunu büyük bir kıvraklıkla çözmesi, bu açıdan çok anlamlıdır.

HEP kökenli ve yeni sol milletvekilleri, SHP Grup toplantısında Olağanüstü Hal'e karşı çıktılar. Bunun üzerine, SHP'li Bakanlar başkaldırdı. "Olağanüstü Hal'e karşı çıkmanın hükümete güvensizlik anlamına geleceğini, eğer grupta bağlayıcı karar alınmazsa, hükümetten çekileceklerini" söylediler.

Bugün Kürt ve Türk halkı açısından demokrasi ve özgürlük için SORUNUN ÖZGÜR VE DEMOKRATİK BİR TARTIŞMA ORTAMINDA TARTIŞILMASI ACİL TALEPTİR. Bunun için de, devletin şiddet ve terör politikalarından vazgeçmesi, tüm baskı yasalarını ortadan kaldırması ve Kürt halkının siyasi partilerine serbestlik sağlaması gerekir.

Grup Başkanvekili olarak konuşması gereken Mahmut Alınak'ın bu hakkının elinden alınması da bunun somut bir örneği. Eğer Mahmut Alınak konuşmayacaksa, neden Grup Başkanvekili seçildi? Hem de İnönü'nün desteğiyle!

HEP kökenli milletvekillerine çeşitli görevler verilmesinin amacı bellidir: Bu milletvekillerini, devlet politikalarına renk katmak için kullanmak ve onları bu kanalda işlevsizleştirmek.

Böylece devlet, karşısındaki güçleri dağıtarak zayıflatırken; kendisini, renklendirerek güçlendirmektedir.

T.C. Devleti'nin gidişatının bu yolda olduğunu, bu devletin kanalında hiç bir demokratik güvencenin sözkonusu olamayacağını ta seçim döneminde ısrarla vurguladık ve bu nedenle "bağımsız seçim siyaseti"ni savunduk.

Gelişmeler de, söylediklerimizi doğruladı. 22 milletvekilinin demokrasi ve Kürt halkı için güvence olmayacağı anlaşıldı.

Devlete entegre olarak, bağımsız mevziler terkedilerek kazanılan milletvekillikleri güvence olsaydı, bugün herkes, bu arada bu milletvekilleri de "bahar kabusu"ndan sözediyor olmazdı. Oysa "bağımsız seçim siyaseti"ne karşı çıkanlar, *"SHP ile bir olup 'demokratik blok' oluşturacaklarını, savaş hükümetlerini engelleyeceklerini, baskıları gerileterek demokratik hak ve özgürlüklerin yolunu açacaklarını"* söylüyorlardı.

Bu siyasetle, onlar milletvekili seçildiler. Ama baskı ve zulüm dinmedi, savaş hükümetleri engellenemedi. Üstelik MGK'nun politikalarına onay verildi.

Kimileri de, günübirlik, pragmatik politikalarıyla düşledikleri **ödünlerin** yerine, **daha çok artan bir şiddeti satın alarak** sarsılmaya başladılar.

Eğer, bu çıkmaz sokağa ısrarla girilip, bataklığa saplanılmamış olunsaydı, "bağımsız seçim siyaseti" ile kazanılacak az sayıda milletvekilliğiyle bile, Kürt halkının ve demokrasi güçlerinin bağımsız demokratik kitlesel örgütlülüğünün yapısallaşıp genişlemesine katkı sağlanacak; Kürt halkı yığınsal ve kitlesel bir zeminde toparlanacak ve bu da Kürt halkı için bugün ayrı bir güvence olacaktı.

Çünkü, kitleler, ancak kendi bağımsız örgütlülükleriyle kendilerini koruyabilirler.

İşte devletin seçim siyaseti ve makyajlı hükümetiyle engellemeye çalıştığı da bu demokratik güvencelerdir.

İzledikleri yanlış siyaset nedeniyle, **bu güvenceleri, devlet politikalarının karanlık labirentinde heder edenler**, şimdi çıkış yolu bulamamanın telaşı içindedirler.

Değil mi ki, HEP kökenli milletvekileri hükümete güvenoyu verirken, HEP Genel Sekreteri de ilginç ve aynı zamanda acıklı açıklamalar yapıyor. "Hükümetten kitlesel desteğimizi çekiyoruz. Parlamento düzeyindeki desteğimizi ise yeniden değerlendiriyoruz. Sonuç olumsuz olabilir. Arkadaşlarımızı geri çağırabiliriz." diyor.

Bu açıklamaya göre HEP, hükümete kitlesel olarak destek veriyormuş!

Bugüne kadar nereye ait olduğu pek anlaşılamayan, haklarında yorum yapmaktan da kaçınılan milletvekilleri HEP'inmiş! Dolayısıyla, HEP, hükümete, parlamento düzeyinde de destek veriyormuş!

Hangi hükümete?

Yineleyelim; Kürt ve Türk halkının kardeşçe ve eşitçe yaşamasının önüne engeller diken, mevcut engelleri daha da arttıran bir hükümete!

Bu çıkmaz bir sokaktır. HEP ve HEP kökenli milletvekilleri, devletin sahasında top koşturarak gol atacaklarını sanıyorlar! Bu halleriyle ve bu politikalarıyla, bu mümkün değildir.

Demokrasi mücadelesi, demokrat olmamaya yeminli T.C. Devleti'nden ve O'nun politikalarından bağımsızlaşmış demokratik örgütlülükler yaratarak, bunları güçlendirerek ve demokratik mevzileri koruyarak ilerletilebilir.

Ancak, Kürt halkının demokrasi ve özgürlük mücadelesi için önemli bir fırsat olan HEP'in, bu yanlış politikalarla heder edildiği ve demokrasi mücadelesi veremez duruma düşürüldüğü de artık ortadadır.

Elbette, Kürt halkı için gerçek güvence, O'nun ulusal-demokratik mücadelesini zafere ulaştıracak olan ulusal kurtuluşçu güçlerdedir.

Ancak, kurtuluş için bir **Ulusal Demokratik Cephe**'de buluşamamak, yurtsever güçlerin sorunu olarak hala gündemde çözüm beklemektedir. Kuşkusuz yurtsever güçler, bir yandan bu sorunu çözmek için çabalarken, öte yandan da gündemlerinde duran diğer acil görevlerini ihmal etmeyeceklerdir.

Bugün zaferin yolunu açabilmek, engelleri temizleyebilmek için demokratik kanalların açılması ve bu nedenle,

- Kitle çizgisi temelinde, demokratik, yığınsal ve kitlesel **legal partinin**,
- Ve O'nun etrafında çevrelenmiş demokratik kitle örgütlerinin birlikte mücadelesini sağlamak mümkündür.

Bu nedenle de, yurtsever, ilerici, demokrat güçler, acilen biraraya gelerek, yığınsal, geniş bir demokrat kitle partisini yaratmanın yollarını açmalıdırlar.

Unutulmamalıdır ki, Kürt halkı ve demokrasi güçleri için korkusuz baharlar, devletin kucağında değil, kendi bağrında yeşerecektir!

Bu nedenle de, yurtsever, ilerici, demokrat güçler, acilen biraraya gelerek, yığınsal, geniş bir demokrat kitle partisi yaratmanın yollarını açmalıdırlar. Unutulmamalıdır ki, Kürt halkı ve demokrasi güçleri için korkusuz baharlar, devletin kucağında değil, kendi bağrında yeşerecektir!

DEVLETİN

"BAHAR TAARRUZU" MANEVRALARI

D.DOĞAN

"Şefkat" maskesi, sömürgeci-faşist T.C. Devleti'nin yüzüne yakışmadı. Devlet, Karabağ'da olup bitenleri ve Ermeni-Azeri çatışmalarını; militarist ve şoven politikalarını azdırarak Kürt halkını ve O'nun özgürlük mücadelesini ezmek için kullanıyor!

Koalisyon Hükümeti'nin Başbakanı Demirel, daha dün *"Kürt realitesini kabul ediyoruz"* derken, Kürtlere *"şefkatli"* davranılacağını söylerken, şimdi yeni bir manevra ile, Kürt halkından **"kendilerine Kürt diyenler"** diye sözetmeye başladı.

12 Mart 1992 akşamı, olağanüstü toplanan Bakanlar Kurulu toplantısına girmeden, TV ekranlarında görünen Demirel, büyük bir hiddet ve şiddetle, T.C. Devleti'nin azgın politikalarının gidişatını sergiledi!

Hızını alamayan Demirel *"Kendilerine Kürt diyenler, kendi aralarında bir başka dili konuşabilirler. Ama bilmelidirler ki, bu ülkede tek bir bayrak, tek bir dil vardır."* dedi.

Demirel, bu açıklamalarıyla,

- "Kürt realitesi"ne karşı, devletin 70 yıllık resmi ve şoven politikalarında ne kadar ısrarlı olunduğunu,
- Ve bu politikayı, bugünkü Koalisyon Hükümeti'nin de nasıl bir kararlılıkla sürdürme azminde olduğunu, açık seçik bir biçimde ortaya koydu.

Besbelli ki, içi boş sözcüklerle bile olsa, demokrasiden ve insan haklarından dem vuran, kimi zaman da "Kürt realitesi"ni telaffuz eden Koalisyon Hükümeti'nin kulağı çekilmiştir.

Daha dün, meydanlarda çıkıp demokrasi havarisi kesilen, devletin tepesindeki **güç odaklarına** veryansın eden, *"Konuşan Türkiye istiyoruz"* diye haykıran Demirel, şimdi, onların karşısında elpençe divan durup, Kürt halkının dilini kesme hazırlıkları yapıyor!

Elbette bunu da, sosyal demokrat ortaklarının boyası ve kimi şaşkınların marifetlerinden de yararlanarak, Paşazade Erdal Bey'le elele verip yapmaya çalışıyor.

Zaten perşembenin gelişi, çarşambadan belliydi.

Devlet,

- 20 Ekim seçimleriyle sahnelediği demokrasicilik oyunu ve göstermelik insan hakları sloganlarıyla, tıkanan politikalarının önünü açmak,
- Yıpranan ANAP iktidarının yerine eskileri yeni bir boya ile süsleyerek sunmak,
- Demokratik mücadele kanallarını tıkamak,
- Özgürlük, barış ve demokrasi güçlerini parçalayarak kuşatmak,
- Kitle çizgisinde yükselen mücadeleyi, kendi kanalına hapsedip eritmek için işini yoluna koyduktan sonra, şimdi de **bahar kabusu** pompalıyor!

Yani devlet, yeni koşullara uygun bir konjonktür oluşturuyor ve ona göre, yeni taktiklerle adım adım ilerliyor.

Koalisyon Hükümeti,

- Türkeş'in partisinin de katılımıyla, % 48'e varan bir desteği olduğunu iyice propaganda ederek,
- Dağıttığı komisyon üyelikleri, meclis başkanvekillikleri ve göstermelik Kürt bakanlarla, Kürtleri de **yönetime kattığını** allayıp pullayıp iç ve dış kamuoyuna sunmayı başararak, manevra alanını genişlettikten sonra; şimdi de MGK politikalarının etrafında pervane olup taarruza geçiyor!

Bahar kabusu, aslında, Kürt halkı için bilinmeyen ve gelecek olan değil, yaşanan bir durumdur.

Kürdistan, bir uçtan bir uca devlet terörü altında kıvranırken, artık baharda hangi **taarruzdan** sözediliyor?

Yeni düzenlemeleri hazırlamak için Olağanüstü Hal'i elinin altında hazır tutma konusunda, Koalisyon Hükümeti'nin gösterdiği olağanüstü çaba, **bahar taarruzu** değil de nedir?

Yeni politikalarına zemin oluşturmak için *"Kürt realitesi"*ni ve *"şefkat"*i diline dolayan Demirel'in, bugün Kürt halkından, 70 yıllık devlet ağzıyla *"kendilerine Kürt diyenler"* diye sözetmeye başlaması, **bahar taarruzu** değil midir?

Kürdistan'ı kana bulayan Özel Tim'i, *"vatanın bölünmez bütünlüğü için nöbet bekleyenler"* olarak niteleyip; onlara "işgal ordusu" diyenlere, "yanlış anlaşıldı" deyip günah çıkarttıklarını bile görmezden gelerek, meclis kürsüsünden veryansın eden Demirel'in saldırıları ve gözdağı verme çabaları, **bahar taarruzu** değil midir?

Devlet politikalarına entegre edilerek, devleti makyajlayıp süslemek için kullanılan HEP kökenli milletvekillerinin işlevsizleştirilmesi ve çıkmaz sokağa mahkum edilmeleri, **bahar taarruzu** değil midir?

T.C. Devleti ve O'nun Hükümetleri, ne yaparlarsa yapsınlar, izledikleri temel politikaların doğal sonucu olan çelişkilerden ve "devekuşu" görüntüsünden kurtulamıyorlar!

Karabağ sorunu da, sömürgeci-faşist politikalarının çirkin yüzünü bir kez daha sergilemiyor mu?

Açıktır ki, Karabağ sorunu nedeniyle Azebaycan'ı savunmak zorunda olan Koalisyon Hükümeti'nin Başbakanı, dünyaya seslenip barışçı çözümden, hak ve hukuktan, AGİK ve Paris Şartı'ndan söz ederken, dünya alemi kendisine inandırmakta büyük güçlük çektiğini biliyor.

- O, Kürdistan'ı işgal etmişken,
- Kürdistan'da acımasız bir terör çarkını geliştirirken,
- Kürtleri soykırımdan geçirip, topraklarından kopararak göçe zorlarken,
- Kürdistan'da insan haklarını bir paspas gibi çiğnerken,
- Kürt dilini, kültürünü, sanatını yasaklayıp, Kürtlerin **Newroz Bayramı**'nı, bahar kabusu yaratarak baskı altına alırken,
- Tankıyla, topuyla, tüfeğiyle; ordusu, Özel Tim'i, köy korucusu ve her türlü belasıyla Kürt halkının üstüne çullanmışken,
- Türkiye'de demokrasiye geçit vermezken,

O'nun Azeriler için haktan hukuktan, uluslararası sözleşmelerden söz etmeye hakkı var mıdır?

Kürt halkının özgürlük istemlerini terörle boğmaya çalışırken, Azeriler için adil, demokratik ve barışçı bir çözüm isteyen T.C. Devleti'ne kim inanır?

T.C. Devleti, gerçekte Karabağ sorununu bahane ederek genişlemek ve Türk şovenizmini şahlandırarak bir Kürt soykırımı yapmanın hazırlığı içindedir.

Bilinmelidir ki, T.C. Devleti, Kürt sorununun adil, demokratik ve özgür bir ortamda çözümünü sağlamanın adımlarını atmadıkça, bu çelişkilerinden kurtulamayacak; içte ve dışta kolay kolay inandırıcı olamayacak, istese de istemese de, devekuşu politikalarıyla girdiği çıkmaz yolda, bir o yana bir bu yana savrulup duracaktır!

Mr. ÖZAL'IN "KÜÇÜK" YANILGISI

B. ŞİLAN

Mr. Özal, Türkiye'de, gelmiş geçmiş politikacıların en ilginçleri arasında sayılabilir. İşçi düşmanlığı ile tanınan MESS patronluğu ardından, politikacı olarak parlayışını 12 Eylül faşizmine borçludur. Önce ekonominin kumandasını elinde tutan Başbakan yardımcısı olarak, sonra da bizzat ABD'nin "dayanışması" sonucu başbakan olarak, 12 Eylül sonrası dönemin önde gelen sorumluları arasında yer alıyor. Son bir kaç yıldır da devletin tepesindeki kişi rolüyle sahnededir.

Mr. Özal'ın bir özelliği, övünmekten hoşlanması, hemen her konuda kendisini "en iyi" diye lanse etmeye özen göstermesidir. Ekonomide olsun, politik arenada olsun, o daima "bir numara", "top man"dır. Gerçekte ise bu haliyle, her şeyi düzelteceğini söyleyerek öne çıkan, ama sonunda daha da berbat hale getiren, fıkralara konu olmuş sıkıyönetim komutanlarını andırıyor.

Mr. Özal'ın bir diğer özelliği de en önemli sorunları bile son derece basite indirgeyerek açıklamaya çalışmasıdır. Kamuoyunu yanıltmada oldukça beceri sahibi olan Özal, bir de bakıyorsunuz koca bir tarihi ve toplumsal olayı, bir köylü kurnazlığıyla, sıradan bir-iki nedene bağlayıp çıkıvermiş işin içinden.

Onun, son zamanlarda ve hayli sıkça, resmi literatürde adı "Doğu ve Güneydoğu Anadolu" ya çıkartılan Kürdistan'ın geri kalmışlığına değinirken, başvurduğu yöntem de yine budur.

Başta o olmak üzere bazı çevreler, bir yandan **"Kürtlerin yoğunlukla yaşadıkları bölgeler çok yoksuldur. Türkiye'den ayrılmaları onların aleyhlerine olur"** der, ve tabi bu yönüyle de **"Kürt yurttaşlarının iyiliğini"** düşünürlerken, bir yandan da **"Devlet Doğu ve Güneydoğu'dan aldığından daha fazlasını oraya yatırıyor"** deyip işi, halkımızı borçlu çıkartmaya kalkışacak dereceye vardırıyorlar. Örneğin, Mr. Özal, son genel seçimlerden önce bir ara bir grup Kürt parlamenterle görüşürken, **"Ayrılırsanız domates bile bulamazsınız. Doğuya domates Mersin'den gidiyor"** deyivermişti. 10 Şubat tarihli Cumhuriyet'te yeralan sözlerinde ise işi biraz daha ileriye götürerek şunları söylüyor:

"Tek taraflı propaganda yapılıyor. 'Sömürülüyorsunuz' deniliyor. Bir de 'devlet size sahip çıkmıyor' deniyor. Bunlar kasıtlı laflar. Devlet Batı'dan alıp Doğu'da, Güneydoğu'da dağıtıyor. Dağ başındaki 4-5 evlik yerlere kilovatsaati 100 bin lira maliyetle elektrik dağıtıyor. Bu mu sahip çıkmamak? Yol, okul öyle.

Aldığı verginin 20 mislini oralarda hizmete harcıyor. Fabrika istiyorlar. Kurumlar ve gelir vergisi Diyarbakır'da sadece yüzde 20. Ama Diyarbakır'lı gidip Diyarbakır'a değil, İstanbul'da yatırım yapıyor."

Görüldüğü gibi, "Anti-terör yasası" türünden baskı yasaları çıkartan, Kürt sorununun, düzenin çizdiği kalıplar dışında parlamentoda tartışılmasına bile tahammül göstermeyen, bu yüzden milletvekillerini, dokunulmazlıklarını kaldırma silahıyla tehdit eden, radyo ve televizyonu yıllardır kendi borazanı gibi kullanan Mr. Özal, tek yanlı propaganda yapılmasından şikayet ediyor. Dersiniz ki konuşan o değil de, düşüncelerinden ötürü işkence tezgahından geçirilmiş, ya da ağır para ve hapis cezalarına çarptırılmış solcu veya Kürt yurtseveri bir gazeteci, yazar, yahut yayıncıdır.

Öte yandan aslında "Gerikalmışlık", kamuoyunda ötedenberi tartışılan bir konu. Deng dergisinin de geçmişte sayfalarında zaman zaman bu soruna yer verdiği oldu. Ama yine de Mr. Özal ve benzerlerinin bu yöndeki düşüncelerine kısaca değinmenin gerekli olduğu kanısındayız.

Devlet Aldığından daha fazlasını mı Kürdistan'a veriyor?

Gerek Mr. Özal olsun, gerek-

se aynı telden çalan ötekiler olsunlar, devletin Kürdistan'dan aldıklarıyla oraya verdiklerini hesaplarlarken, "ufak" bir kurnazlığa başvuruyorlar. Tipik bir kasaba taciri kurnazlığıdır bu!.

Her şeyden önce, geri kalmışlığın nedenlerini ortaya koymaya çalışırken, yüzyıllar alan Osmanlı çapulculuğu bir kenara bırakılsa bile, en azından Cumhuriyet dönemini bir bütün olarak ele almak gerekir. Ancak o zaman son yetmiş küsur yıllık süreçte devletin Kürtlerden aldıkları ile onlara verdiklerinin sağlıklı bir muhasebesi yapılabilir. Ama bizim açıkgözler öyle yapmıyor. Onlar bir anlık rakamlara dayanıyor, ya da çoğu kez buna bile gerek görmeden konuşuyorlar. İşlerine geldiği türden hesaplama yöntemleri kullanmak, canlarının istediği rakamları alıp ötekilerini bir kenara bırakmak ise işin ayrı bir yanı.

Buna karşılık biz de, bazı önemli noktalara yeniden ve özetle değinmek suretiyle konuya açıklık getirmeye çalışalım.

a) Mr. Özal ve benzerleri, Kürdistan'a yapılan yatırımları hesaplarken, bir ayırım yapma yoluna gitmiyorlar. Bu nedenle de astronomik rakamlara varan askeri giderleri, operasyon harcamalarını, kışla, karakol, cezaevi inşaatlarına ayrılan parayı, komando, jandarma, polis, özel tim, istihbarat ve kontrgerilla giderlerini, Kürdistan'ı bölen sınırlardan geçişleri engellemeye yönelik masrafları, köy koruculuğu için yapılan harcamaları, sömürgeci devlet çarkını çevirmeye çabalayan görevliler ordusuna ayrılan öteki paraları, hep halkımızın borç hanesine yazıyorlar. Sömürgeci burjuvaziye ve onun hizmetkarlarına göre, yukarıda sayılan bütün bu işler halkın iyliğinedir, onun can ve mal güvenliği içindir. Başka bir deyişle insanlarımıza sıkılan kurşun, ona yapılan işkence, onun yerinden yurdundan etmek üzere girişilen faaliyetler ve daha öteki türden zulüm ve terör uygulamaları hep vatanı koruma işidir, vatandaşın iyiliği düşünülerek yerine getirilen "hizmetler"dir. Eh böyle olunca da "hizmet giderlerinin", yani Kürt halkının borç hanesindeki rakamların dağ gibi yükselmemesi için herhangi bir neden kalmıyor elbet.

b) Bunun dışındaki hizmetlerde durum nedir, bir de ona bakmalı. Devlet Kürdistan köylerine belli oranda yol, okul ve 12 Eylül'den sonra da artan ölçüde elektrik götürmüş bulunuyor, bu doğru. Ama başka yerlerde, normalde halkın lehine olan bu hizmetlerin, Kürdistan ve benzeri yerlerde yarattığı ters etki de gözardı edilecek gibi değil. Bir yere okul yapmak iyi de, okulda neyin öğretilip, neyin öğretilmediği daha da önemlidir. Biz okul açılmasına karşı çıkan, mevcut olumsuzluklarına rağmen onun herhangi bir yarar getirmediğini savunan bir anlayışta değiliz. Ama bu kurumların en büyük işlevinin, Kürt çocuklarını kendi dil, kültür ve tarihi değerlerinden uzaklaştırma, parçası oldukları topluma yabancılaştırma; yani türkleştirme olduğu gerçeğini de gözardı edemeyiz.

Yine sömürgeci devletin 12 Eylül'den sonra yol yapımını hızlandırmasının, en başta askeri operasyonları ve Kürdistan'ın boşaltılması çalışmalarını kolaylaştırma amacına yönelik olduğunu kim inkar edebilir? Köylere elektrik götürülmesi meselesi de öyle. Bununla, her şeyden önce tekelci sermayenin pazar alanının genişletilmesi amaçlanmıyor mu?. Türk tekellerinin bu sayede, eskisine göre daha büyük oranda televizyon, çamaşır makinası, elektrik süpürgesi, buzdolabı, radyo vb. eşya satma olanağına kavuştukları gerçek değil mi?. Bu noktada, insanların bu gibi eşyaları isteyerek satınaldıkları ve onlardan yararlandıkları söylenebilir. Bu doğru. Ama başka bir yönden de bu, büyük bir kayıptır. Çünkü sözkonusu malların bir teki bile Kürdistan'da üretilmiyor. Böyle olunca da bunları alıp kullanırken halkımızın ödediği paralar, ülkemizde kalmıyor. Orada birikip ekonominin hizmetine girmiyor. Bunun yerine İstanbul'a İzmir'e, Ankara'ya, Eskişehir'e vs. akıp gidiyor. Açıktır ki bu da Özal'ın elektrik ve öteki türden "hizmetleri" götürmek için harcadığından çok daha büyük miktarlara varmaktadır. Yani Özal bizzat bu noktada alacaklı değil, borçludur.

Hala Ortaasya'dan göç, Ergenekon Destanları gibi masallarla insanları aldatmaya çalışan Türk televizyonu ve radyosu gibi, asimilasyoncu yalan üretme merkezlerinin sesinin, Kürt halkına ulaşmasının da aynı şekilde bir kazanım değil, düpedüz kayıp olduğu aşikardır. Programlarında bir tek Kürtçe kelimeye yer vermeyen Türk televizyonunun, Kürdistan'a yönelik olarak özel bir yayın kanalı açması başka türlü nasıl açıklanabilir ki?

c) Bunların dışında, Kürdistan'a yapılan yatırımların, üzerinde durulması gereken çok önemli bir yanı daha var. Örneğin, Türkiye Kürdistan'da barajlar yapıyor, petrol, demir, krom, bakır vb. yeraltı zenginlik kaynaklarını işletiyor. Peki bu yatırımlar kime yarıyor? Özal, köylere elektrik götürmekten, onun masraflarından bahsediyor da, Keban'ın elektriğinin kaçta kaçının Batı'ya gittiğini, niçin gittiğini gözönüne almaya yanaşmıyor. Kürt köylerine elektrik götürmek için yapılan giderler, Keban'ın, ve öteki üretim merkezlerinden elde edilip de İstanbul'a, Ankara'ya, İzmir'e taşınan elektriğin yanında devede kulak değil mi? Ya öteki yeraltı kayna-

klarımızın başına gelenler? Türkiye'nin en zengin demir maden yatakları Kürt halkının yaşadığı topraklarda bulunuyor. Ama, faal halde bulunan demir-çelik fabrikalarından hiç bir tanesi buralarda kurulu değil. Türkiye, on yıllardır krom ihracatında dünya birincisi, ya da ikincisidir. Bu madenin ana kaynağını ise, Elazığ yöresindeki yatakların oluşturduğu biliniyor. Bakır da durum yine farklı sayılmaz. Türkiye, petrolü yalnızca Kürdistan'da elde edebiliyor. Geçtiğimiz yıl bunun miktarı 4 milyon tondu.

Peki acaba Mr. Özal ve benzerleri, bir kuruş karşılık ödenmeksizin talan edilip götürülen halkımıza ait bu kaynakların bedeli üzerinde kafa yorma zahmetine katlandılar mı hiç? Kaba bir hesaplama yapılsa, sömürgecilerin sırf bu alandaki borçları hangi düzeylere varır dersiniz?

d) Türkiye'yi yönetenler, Ortadoğu'ya yönelik politikalarında Dicle ve Fırat'ın sularını bir koz, bir tehdit aracı olarak kullanıyor, "Barış Suyu Projesi" üzerinde çokça duruyorlar. Gerçekten de sömürgeci Türk burjuvazisi bu suları kontrol etmekle, bölgede en az petrol kadar önemli bir silahı elinde tutmuş oluyor. Peki bu sular, hangi topraklardadır? Bunlar Kürdistan halkına ait zenginlikler değil mi?

e) Kürdistan, Türkiye'nin en zengin hayvancılık potansiyeline sahiptir. Tütüne, çaya, ayçiçeğine ve daha öteki bir dizi bitkisel ürüne taban fiyatı biçen, üreticiyi koruma önlemleri alan devlet, oldum olası canlı hayvan va hayvansal ürünlerle ilgili olarak bu yola başvurmuyor. Üstelik kaçakçılığı önleme adı altında, on yıllardır uyguladığı baskı tedbirleri sayesinde, bölge tücarı eliyle dışarıya hayvan ihracatını engelliyor. Bunun yerine sözkonusu hayvan ve hayvancılık ürünleri, son derece ucuza kapatılarak Batı'nın büyük kentlerine aktarılıyor, ya da Türk tekelleri eliyle ihraç edilip dövizler onların kasasına aktarılıyor -ki elbet bu da yine Özal ve yandaşlarının borç hanesine yazılması gereken büyük rakamlardan biridir-.

f) Bilindiği gibi Mr. Özal, GAP üzerinde de çokça duruyor ve bunu bölgeye yapılan yatırımların büyüklüğüne, devletin "Doğu" ve "Güneydoğu"yu kalkındırmaya çabalarına bir örnek olarak gösteriyor. GAP, tartışmasız büyük bir projedir. Ama bu proje, öyle gösterilmek istendiği gibi gerçekten de Kürdistan halkına çok şey kazandıracak mı? Biz öyle olmayacağından eminiz. Keban da büyük bir projeydi. Sonuçta ne oldu? Verimli topraklar sular altında kalır, insanlar yerlerinden yurtlarından olup işsizler kervanına katılırlarken, elde edilen elektriğin yüzde 90'ı Batı'ya aktarıldı, aktarılıyor. GAP'ın durumu da bundan farklı olmayacak. Kuşku yok ki sömürgeci devlet GAP'ı, bölge halkı bakımından Keban'dan kat kat daha büyük bir yoksullaştırma, bir sürgün ve asimilasyon projesi olarak görüyor. Bu projenin yörede yaratacağı ekonomik, sosyal ve kültürel tahribatı, doğa üzerindeki olumsuz etkiyi, sömürüyü şimdiden görebilmek için kahin olmaya gerek yok.

g) Kürdistan'daki Türk bankaları, bölgeden batıya sermaye transfer etme rolü oynayan başlıca kurumlardır. İstatistikler, ötedenberi sürekli olarak bankaların bölgede dağıttığı kredilerle, topladığı mevduat arasında fark olduğunu ortaya koyuyor. Mevduat hemen daima, kredilerden daha yüksektir. Kaldı ki verilen kredilerin nerelere harcandığı ve sonuçta kime hizmet ettiği de ayrıca tartışılması gereken bir konudur.

h) Sömürgeci devlet kurulduğu günden buyana, Kürdistan'da sistemli bir sürgün politikası izliyor. Bu bir yandan, açıkça ve silah zoruyla belli bölgelerin boşaltılarak insanlardan arındırılması şeklinde oluyor. Özellikle de Cumhuriyet'in ilk yıllarında, bu yönteme sıkça başvurulduğu bilinmeyen bir şey değil. Diğer yandan da yaratılan açlık, yoksulluk ve terör ortamı nedeniyle insanlar doğup büyüdükleri toprakları terkederek, Türkiye'nin batı bölgelerine akın ediyorlar. Bugün nerdeyse Kürt nüfusun yarısı Kürdistan dışında, sözkonusu bölgelerde yaşamını sürdürüyor. Özellikle de 1980 faşist darbesinden buyana, yani Mr. Özal'ın da sorumlu biri olarak işbaşında bulunduğu son on bir yıllık dönemde, devlet terörüne bağlı göçlerin hangi ölçülere vardığı gözönündedir. Bugün Kürdistan'da, üzerinde yaşayanların kendilerine de, Özal'a da yetecek ölçüde "domates yetiştirebilecek" binlerce köy bomboş, geniş ve verimli topraklar viranedir. Yine Kürdistan'dan Batı'ya mevsimlik işçi olarak da her yıl yüzbinlerce insan gidiyor. Mr. Özal gibileri iyi bilirler ki, insangücü en büyük üretici güçtür. Eğer sayıları milyonları bulan bu emekçiler ordusu, kendi ülkelerini, yani Kürdistan'ı terketmek zorunda bırakılmasalardı, kuşku yok ki orada çalışacak, oranın kalkınmasına katkıda bulacaklardı. Yani orada tarım, sanayi ve hayvancılığı geliştirecek, orada yol, köprü, okul, hastane vs. yapacak, oranın imar edilmesini sağlıyacaklardı. Ama onların gitmesiyle "Doğu ve Güneydoğu" denilen yöreler, böyle bir olanaktan yoksun kalmış oluyor işte. Bunun başlıca sorumlusu da bizzat devletin kendisi, onun izlediği acımasız sömürgeci uygulamalar değil mi? Neden acaba Türkiye'nin batısından Kürdistan'a sürekli olarak asker, polis, jandarma komando vs. gider-

ken, Kürdistan'dan batıya kol ve kafa gücü akın ediyor?

ı) Devletçe izlenen terör politikasının, ülkemizin yoksullaştırılmasında oynadığı doğrudan rolün başka bir yanına daha parmak basmak gerekiyor. Özellikle de 1925-38 arasında girişilen katliam ve sürgünler sosyal, kültürel, moral ve politik açıdan olduğu kadar, ekonomik yönden de büyük bir çöküntü yarattı. Bu dönemde, onbinlerce insan katledildi. Geniş toprak parçaları boşaltılarak üretim dışı bırakıldı. Halkın evleri yakılıp yıkıldı, eşyaları, ekinleri tahrip edildi, hayvanlarına elkonuldu vs. Acaba Mr. Özal ve benzerleri bütün bunları, geri kalmışlığın nedenleri arasında saymıyorlar mı? Yoksa bunlar da diğerleri gibi devletin yaptığı "iyilikler" olarak yine halkımızın borç hanesine mi kaydediliyor?

Sonuç

Açıktır ki Bugün Kürdistan'ın geri kalmışlığı, kaynak kıtlığından veya öteki koşulların elverişsizliğinden ileri gelen bir durum değil. Tersine, Kürdistan dünyanın en zengin doğal kaynaklarına sahip ülkelerinden biridir. O, demiriyle, bakırıyla, kromuyla, fosfatıyla, kömür ve petrol yataklarıyla; ormanları, büyük hayvancılık potansiyeli, geniş tarım alanlarıyla; sulama ve elektrik enerjisi elde etmeye elverişli su kaynaklarıyla; zengin tarihi ve turizm olanaklarıyla ve nihayet dinamik nüfusuyla böyledir.

Çok açıktır ki, ülkemizin geri kalmışlığı, 1924'lerden beri izlenen sistemli ve bilinçli bir politikanın sonucudur. Yani devletin sömürgeci uygulamalardır.

Mr. Özal, bu durumu Diyarbakır'lı işadamının Diyarbakır'a yatırım yapmaması gibi bir gerekçeyle açıklayamaz. Bu iş öyle sanıldığı kadar basit değil. Elbet biz de Kürdistan'lı iş adamlarının, yatırımlarını kendi yörelerinde gerçekleştirmeye çalışmalarının önemini küçümsemiyoruz. Bunu yapmayıp da sermayelerini Türkiye'nin Batı bölgelerine taşıdıkları zaman, kendilerini eleştiriyoruz da. Ama burada asıl sorun, onların özel niyetlerinden kaynaklanmıyor. Bu, yukarıda da değindiğimiz devlet politikasına bağlı olarak ortaya çıkan olumsuz koşulların bir sonucudur. Yoksa herkesin işadamı, tüccarı, kendi ülkesinde yatırım yaparken, Kürtler neden bundan kaçınsınlar ki?

Beri taraftan Türkiye'de sanayileşmenin ve varolduğu kadarıyla kalkınmanın temelini özel sektör atmış değil. Bunu, gerçekleştiren kamu sektörüdür. Tersine özel sektör, yıllarca devlet desteğine dayanarak, onun sırtından palazlanarak gelişti. Sanayi gücü bakımından, kamu sektörüyle eşdüzeye gelmesi ise daha üç beş yıllık bir durumdur. O halde Mr. Özal'a sormak gerekir; varsayalım ki Diyarbakır'lı işadamı gidip Diyarbakır'a yatırım yapmadı, peki Türkiye'de sanayiyi kurup geliştiren devletiniz neden böyle bir yola başvurmadı? Neden Türkiye ölçülerine göre temel ve büyük ölçekli sanayi sayılabilecek, bir tek işletme dahi Kürdistan'da yok? Demiri, bakırı, kromu, petrolü, elektrik enerjisini Batı'daki fabrikalara taşımasını biliyorsunuz da, o fabrikalardan bir tanesini bugüne kadar neden bölgeye kurmadınız ve bugün de kurmuyorsunuz? Öyle ya, bunun bir neden olmalı, değil mi Mr. Özal?

Aslında Mr. Özal, bazı yönlerden başarılı bir hesap adamı ve hatta tacir sayılabilir. Örneğin, 1980'den bu yana kendi aile çevresinin, kamuoyuna malolmuş deyimiyle "Hanedanlığın" yükselme seyrine bakıldığında bunu açıkça görmek mümkün. Biraderlerden Korkut'un servetinin haddi hesabı yok. Yine oğullarının da gencecik yaşta nasıl parladıkları, iş dünyası içerisinde nasıl büyük bir hızla yükseldikleri bilinmiyor değil.

Ama "Doğu ve Güneydoğu"nun gerikalmışlığına neden ararken veya "devlet baba"nın yaptıklarını reklam ederken, Mr. Özal'ın "hesap adamlığı" da, "tacirliği" de pek bir işe yaramıyor doğrusu. "Küçük" bir yanılgıya düşüyor o. Yanılgısı, kitlelerin bu türden ninnilerle artık uyutulamıyacaklarının farkında olmamasıdır. Kimbilir, belki de farkındadır da, "Ne kadarı tutarsa, kar kardır" anlayışıyla hareket ediyor. Mr. Özal bu, her zaman ne düşündüğü bilinmez.

Yeri gelmişken Mr. Özal ve benzerlerine şunu da söylemek gerekir. Kürt halkının bugün yürütmekte olduğu, bir ulusal kurtuluş mücadelesi, bir özgürlük kavgasıdır. Bir halkın bunu yapmasında, ülkenin kaynaklar bakımından zengin veya yoksul olmasının herhangi bir önemi yok. Yoksul bir ülkenin insanları da özgürce yaşamak isterler. Bu, onların vazgeçilemez hakkıdır. Gerçi günümüz dünyasında domatesi, muzu, ananası veya incik-boncuku her seyin önüne koyanlara, çıkarları için ülkenin en temel çıkarlarını yabancılara peşkeş çekenlere rastlanıyor, ama bunlar çok küçük bir azınlığı oluşturmaktalar. İnsanlığın genel gidişatı bu yönde değil, tersine bu tür küçüklükleri reddeden bir çizgi üzerindedir. Kaldı ki zengin olsa bile, eğer herhangi bir ülkenin insanı özgürlükten yoksunsa, kölece koşullar altında bulunuyorsa, o zaman sözkonusu zenginliğin onun açısından önemi ne?

O nedenle de Mr. Özal ve benzerlerine ünlü bir sözü hatırlatarak diyoruz ki, "Gölge etmeyin başka ihsan istemeyiz".

BİLİM - İDEOLOJİ KAVRAMLARI VE RESMİ İDEOLOJİNİN İKİ ÇARPIK BİLGİSİ ÜZERİNE

C. KAYGUSUZ

Bu yazıda genel hatlarıyla "bilim", "bilimsel yöntem" ve "ideoloji" kavramları üzerinde durulacaktır. Ayrıca, Cumhuriyet döneminde üretilen bilgilerin "bilimsel bilgi" olup olmadığına, eğer bu bilgiler "bilimsel" değilse, bilimsel olmayan bu bilgiler karşısında aydınların tavrına ilişkin bazı görüşler öne sürülecektir. Yine, bugün gelinen noktada "Kürt Realitesi" ile ilgili bazı gözlemlere yer verilecek ve bu konuda aydınların tutumunun ne olduğu ve ne olması gerektiğine ilişkin bazı düşünceler aktarılacaktır.

BİLİM VE İDEOLOJİ KAVRAMLARI ÜZERİNE

Bilim nedir sorusuna verilen cevaplarda kaynaklar arasında çok küçük farklılıklar olsa da, bilimin, özünde "sistematik bilgiye ulaşma süreci" ya da daha genel olarak "sistematik bilgi" olduğu kabul edilmektedir. Bilginin, belli ölçülere dayanılmadan rastgele toplanarak sistematik hale getirilmesi mümkün olmadığı için de, bilginin nasıl sistematikleştirileceği ya da sistematik bilgiye nasıl ulaşılacağı belli kurallara bağlanmıştır. Bu kurallara genel olarak "bilimsel teknik(ler)" denilmektedir.

Bilindiği gibi insanlık tarihi, problemlerin, çelişkilerin tarihidir. Bu tarih aynı zamanda insanın problemleri çözebilmek için yoğun bir mücadeleye giriştiği tarihtir de. Bu mücadele sürecinde insanın bir çok yöntem kullanarak problemleri çözmeye çalıştığı da bilinmektedir. Ve yine bilinen o ki, bu süreçte insanoğlunun geliştirdiği en etkili problem çözme yöntemi (en azından şu ana kadar) "bilimsel yöntem"dir. insan bu yöntem sayesinde, ele aldığı problemi formüle edebilmeyi, her bir problemin nedenlerini araştırabilmeyi/ortaya koyabilmeyi, problemleri birbirine karıştırmadan çözebilmeyi vs. başarmıştır/başarmaktadır. Bu noktada bilimsel yöntemin ne olduğuna kısaca değinmekte fayda var.

Bilimsel yöntem her şeyden önce bir "düşünme yöntemidir."[1] Bu düşünme yöntemi araştırıcıdır, irdeleyicidir, peşin hükümlerden uzaktır. Bilimsel düşünme "objektiftir". Yani, olay ve olguların incelenmesinde tarafsızdır. Bilimsel yöntem, olgusaldır. Yani (insan istem ve iradesine bağlı olmadan) var olanı, "nesnel gerçeği" konu edinir. Bilimsel yöntem, olay ve olguların incelenmesinde bir çok bilimsel tekniği kullanarak (gözlem yapmak, deney yapmak, olay incelemek, arşiv taramak vs.) o olay veya olgu ile ilgili en doğru, en geçerli bilgiye ulaşmaya çalışır. Bilimsel yöntem, ele aldığı konuyla ilgili bir yargıya varmadan önce o yargıyı doğrulayıcı ya da yanlışlayıcı güçlü kanıtlar bulmayı amaçlar. Kanıtsız bilgiyi doğru kabul etmez. Bu yöntem eldeki mevcut verilerle geleceğe ilişkin kestiri yapmayı (yordamada bulunmayı) ve genellemelere ulaşmayı hedefler. Bilimsel yöntem eleştiricidir. Olgularla kanıtlamayan her türlü bilgiye kuşkuyla bakar.

Bilimsel yöntemle ilgili yukarıda sıraladığımız bazı genel özellikler bilim kavramını ele alan hemen herkes tarafından, doğal olarak üniversiteler tarafından da bilinmekte ve kabul edilmektedir. Ancak bir şeyi bilmek ve kabul etmek çoğu kez o bilginin gerektirdiği şekilde davranmayı ne yazıkki gündeme getirememektedir. Bu yüzden daha sonra üzerinde duracağımız aydınların/bilim adamlarının olgulara ters düşen bilgilere ilişkin tavırları her zaman bilim yöntemine yakışır biçimde olmamaktadır. Aydınların olgulara ters düşen bilgilere karşı nasıl davrandıklarını daha net olarak anlayabilmek için bir başka kavram üzerinde, "ideoloji" kavramı üzerinde kısaca durmak gerekiyor.

İdeoloji, sosyal bilimlerin en tartışmalı kavramlarından biridir. "Bazılarına göre ideoloji mevcut politik ideallere ters düşen ayrı bir inanç sistemi; statükonun devamıyla özdeşleşmiş veya tersine onu değiştirmeye kalkan fikir yapılarıdır".[2] İdeoloji "fertlerin sosyopolitik çevrelerine bir anlam vermek için yarattıkları veya başkalarından aktardıkları sembolik

haritalar veya sembol sistemleri"[3] şeklinde de tanımlanmaktadır. Biz burada ideolojinin daha çok genel özellikleri üzerinde duracağız. İdeoloji bir toplum içerisindeki sınıflarla ilgilidir. İdeoloji genel olarak toplumsal bir sınıfa özgü olan ve o sınıfı diğer sınıflardan ayıran, zaman zaman O'nu diğerleriyle çatıştıran düşünceler toplamı olarak tanımlanabilir. Bu bağlamda bir sınıfa özgü semboller, inançlar, bilgiler ideoloji kavramı içinde yer alırlar. İdeoloji sayesinde aynı sınıfın (grubun) üyeleri birbirlerini anlarlar, diğerleri ile kendileri arasındaki farkları birbirlerine anlatırlar. Bu anlamda ideoloji sınıfiçi ve sınıflararası bir iletişim biçimi olarak ele alınabilir. Her ideolojinin kültürel birtakım kaynakları vardır. Her ideoloji, bazıları için iyi-bazıları için kötü, bazıları için doğru-bazıları için yanlış, bazıları için çirkin-bazıları için güzel birtakım değer yargıları içerir. Dolayısı ile ideoloji daha çok moral (ahlakî) özellikler taşır. Ve bütün ideolojiler haklılık kazanma çabası içindedirler. Bu çaba, ideolojileri birbirleriyle düşman hale getirebilir, hatta her ideoloji kendisi tarafından kabul edilen bilginin karşısında yer alan her türlü bilgiyi yok etme çabasına girebilir. Bu bağlamda her ideolojiye biraz kan bulaşmıştır.

İdeoloji kavramını biraz daha özelleştirirsek karşımıza "resmi ideoloji" kavramı çıkar ki, bu, bir ülkedeki egemen sınıf(lar)ın kendi çıkarlarını koruyabilmek ve sürdürebilmek için (olgulara, nesnel gerçekliğe ters düşse de) ürettikleri ve yaydıkları bilgi olarak tanımlanabilir. Bu bilgide o ülkenin tarihsel ve toplumsal gerçekleri tahrip edilebilir, çarpıtılabilir, yok sayılabilir. Ülkenin tarihsel ve toplumsal gerçekleri konusunda yapılan araştırmalar (ideolojik bilgiyle çatıştığında) engellenebilir. Nesnel gerçeğin irdelenmesiyle elde edilen bilimsel bilgilerin geniş kitlelere ulaşmasını sağlamak için her türlü yola başvurulabilir, araştırıcılar ve yayıncılar çalıştıkları kurumlardan kovulabilir, hapse atılabilir vs.

RESMİ İDEOLOJİNİN İKİ ÇARPIK BİLGİSİ VE AYDINLARIN DAVRANIŞLARI ÜZERİNE

Türkiye'de resmi ideolojinin ürettiği ve yaydığı bilgilerin birçoğunun (resmi ideolojinin yukarda açıklanan mantığı gereği) gerçeklikle ilgisi olmadığı açıktır. Günlük olaylar üzerinde yalnızca çıplak gözlem yaptığımızda dahi bunu açıkça görebiliriz. Örneğin, köylünün bu ülkenin efendisi olduğu bilgisine rağmen köylünün durumu bugün ortadadır. Tefeciye borçlandırılan köylü, bırakın efendiliği, ürettiği eşyalar (mallar) üzerinde hak sahibi bile değildir. Resmi ideoloji tarafından gençliğe çok önem verildiği ve gençliğe güvenildiği bilgisinin yayılmasına rağmen, hâlâ gençlik işsizlikle boğuşmaktadır, hâlâ binlerce genç hapishanelerdedir. Eğitime büyük önem verildiği bilgisini yayan resmi ideolojinin, eğitim emekçilerine ve eğitim yapan gençliğe neleri layık gördüğü biliniyor. "Çağdaş medeniyet düzeyine" ulaşabilmek için bilime, bilimsel düşünceye büyük önem verildiği bilgisinin yayılmasına rağmen, resmi ideolojinin yaydığı bilginin doğru olmadığını ortaya koyan bilim adamlarının üniversitelerden kovulduğu çıplak bir gerçek olarak karşımızda durmaktadır. Görüşlerini yazı aracılığı ile dile getiren aydınların yüzlerce yıl hapse mahkum edildikleri henüz hafızamızdaki tazeliğini korumaktadır.

Bu örnekleri onlarca sayfa genişletmek mümkündür. Ancak bu yazı tüm bunların dışında onlarca yıl resmi ideolojinin değişikliğine kesinlikle izin vermediği iki önemli çarpık ideolojik bilgi üzerinde durmayı amaçladığı için, bu örnekler çoğaltılmayacaktır. Bu iki ideolojik bilginin temelsizliği ve bu bilgiler karşısında aydınların davranışları genel olarak tartışılacaktır.

a) Sınıfların yokluğu ve "halkçılık" kavramı üzerine:

Cumhuriyet döneminde Türkiye'de sınıfların olmadığı, birbiriyle kaynaşmış geniş bir halk kitlesinin bulunduğu bilgisi resmi ideoloji tarafından kitlelere sunulmuştur. Bu bilgi gerçek midir? Gerçekten bu dönemde "sınıfsız, imtiyazsız, birbiriyle kaynaşmış halk kitlesi mi" vardır ülkede. Eğer bu bilgi gerçek değilse, niçin üretilmiş ve yayılmıştır? Bu bilginin üretilip yayılmasının dönemin aydınları üzerindeki etkisi ne olmuştur? Bu bilginin üretilip ve yayılmasında dönemin aydınlarının rolü var mıdır? gibi sorulara bu başlık altında cevap aranacaktır.

"Türkiye'de sınıflar yoktur, Türkiye birbiriyle kaynaşmış kitlelerden oluşan imtiyazsız bir toplumdur" denilmiştir. Öncelikle bu bilginin gerçek olup olmadığı üzerinde duralım. Türkiye'de sınıfların sağlıklı bir tahlilini yapabilmek için gerek ekonomik gerek kültürel anlamda Osmanlı Devleti mirası üzerinde inşa edilen Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşunun öncesine gitmek ve bu tahlili Osmanlı Devleti'nden başlatmak gerekmektedir. Bu tür ayrıntılı bir tahlil çok geniş bir irdelemeyi gerektirir. Sınıf olgusunu bütün yönleriyle ele almak, bu olgunun Osmanlı Devleti'nde ve Türkiye Cumhuriyeti'ndeki bütün formasyonlarını irdelemek bu yazının boyutlarını aşmaktadır. Bu yüzden Osmanlı Devleti'ndeki sınıf olgusuna ilişkin iki aydının görüşlerine çok kısa olarak değinilecek, daha sonra da Cumhuriyet'in kuruluş yılla-

rında bazı istatistiklerin "sınıflar yoktur" bilgisiyle ilişkisi üzerinde durulacaktır.

Osmanlı Devleti'nde sınıflarla ilgili olarak K. Boratav; "Bir yanda artığa el koyan devlet sınıfı, öte yanda ise bu biçimin dolaysız üreticileri, yani vergi veren köylülük" diyerek iki farklı sınıfın varlığına işaret etmektedir.[4] Bu konuda bir başka aktarmayı F. Başkaya yapmaktadır: "Hüseyin Avni Şanda daha 1863'te Batı kapitalizmiyle çıkar ortaklığı bulunan bir sınıfın ortaya çıktığını yazıyor" diyerek H. Avni Şanda'dan aşağıdaki alıntıyı aktarmaktadır: "Bu suretle Avrupa sermayeciliğinin ajanları ve mürtakip devlet adamlarından karma tekelci bir sınıf meydana gelmişti. Bu sınıf sermayesini emlak üzerine kapatan yeni bir rantiye sınıfıdır. İstanbul semtlerindeki han, apartman ve sayfiyelerdeki köşk adları sınıfın canlı bir tanığıdır."[5] Yukardaki bilgilerle birlikte tarihin önümüze koyduğu bir başka bilgiyi; "İlkel komünal toplum dışında kalan bütün toplum biçimlerinde sınıflara rastlanmaktadır ve tarih bu sınıflar arasındaki savaşımın tarihidir" bilgisini de gözönüne aldığımızda Cumhuriyet Dönemi'nde de sınıfların olduğunu görürüz. Ayrıca, özellikle 19. y.yıldan itibaren yabancı sermayenin Osmanlı Devleti'nde etkin bir rol oynamaya başladığı, büyük sanayi alanlarında olmasa bile birçok işletmenin yabancı tarafından kurulduğu bilinmektedir. Savaşın başladığı yıllarda Osmanlı Devleti'ndeki sermaye dağılımı şöyledir: "Türk, % 15, Rum, % 50, Ermeni % 20, Yahudi % 5; Yabancı Uyruk (azınlıklar dışında kalan) % 10". Rakamlar Osmanlıdaki sermayenin yanlızca % 10'unun Türk sermayesine ait olduğunu %90'ının ise Türk olmayan unsurlardan oluştuğunu göstermektedir. Nitekim Milli Mücadele sonrasında toplanan İzmir İktisat Kongresi'nin amacının Türkiye'deki yabancı sermayenin (en azından) alanını daraltmak ve ulusal sermayenin ülkede egemen hale gelmesini sağlayacak bazı kararlar almak olduğu açıktır. Bu iki olgu bile, Türkiye'de acımasız bir sömürü aygıtına kimlerin birbirleriyle yarışarak sahip olmak istediğini göstermektedir. Yine de biz "sınıfların olmadığı" döneme ilişkin bazı rakamlar sunalım:

1923'lü yıllarda Türkiye'de "tekstil, deri, ağaç işleri, metal işleri, seramik ve kimya alanında toplam 33.058 işletmenin olduğu, bu işletmelerde 76.216 ücretlinin çalıştığı; sonradan Kemalizmin ideolojisini yazmaya kalkışan Kadro Hareketi'nin önde gelen isimlerinden Şevket Süreyya'nın verileri arasındadır.[6] Aynı dönemde sadece deri sanayiinde çalışanların sayısı 30.000'dir. 1927 yılında halıcılık alanında (dokuma tezgahlarında) çalışanların sayısı 29.000'dir.[7] Yine 1927 Genel Nüfus Sayımı sonuçlarına göre çıkarılan istatistiklerde, Türkiye'de sanayi alanında çalışanların toplam sayısı 299.000 olarak geçmektedir.[8] Bu çalışanlardan birçoğu 200 kişiden fazla işçi çalıştıran kurumlarda yığılmıştır. Bunların dışında toprağa bağımlı olan, ancak yeterli yada hiç toprağı bulunmayan binlerce tarım emekçisi vardır. Yine 1928-29 döneminde Türkiye'de 38 banka vardır ve bunlar çeşitli alanlarda yatırım yapmak için uğraş vermektedirler. Özellikle toplam banka sermayesinin % 45'ini elinde bulunduran İş Bankası ve yine toplam banka sermayesinin % 27'sine sahip Ziraat Bankası Türkiye'nin sanayileşmesine soyunmuş iki önemli sermaye kaynağıdır. Tüm bu bilgiler "Türkiye'de sınıfların" olduğunu göstermektedir. O halde "Türkiye'de sınıflar yoktur, birbirleriyle kaynaşmış halk kitlesi vardır" tezi bilimsel bir bilgi değildir ve resmi ideolojinin bir yalanıdır.

Türkiye'de sınıfların olmadığı bilgisi yalan bir bilgi olduğuna göre, bu bilgi niçin üretilmiş ve yayılmıştır? Bu bilginin yayılması kim(ler)in işine gelmektedir? Bu soruların cevabı yeni kurulan devletin hangi sınıf(lar)ın elinde şekillendiği ile yakından ilgilidir. Yeni kurulan devlet "milli devlettir" ve adından da anlaşılacağı gibi "milli burjuvazinin" (kuruluş yıllarında gelişkin bir burjuvaziden tam olarak söz edilemese bile) devleti olmayı istemektedir. Yeni devletin temel özelliği yabancı sermayenin Türkiye'deki etkinliğinin en aza indirgenmesi ve zaman içinde tamamen ortadan kaldırılması; sermayenin ulusallaştırılması ve bu yolla "batı medeniyeti düzeyine" Türkiye'yi eriştirecek sanayi yatırımlarının yapılmasıdır. Bu olgu Şubat 1923'de toplanan İzmir İktisat Kongresi karalarında açıkça görülür. Ancak daha önceden yabancı sermayeye çok büyük tavizler veren ve sömürgeleşme sürecini başlatan Osmanlı Devleti'nin mirası üzerine (üstelik, Lozan barış sözleşmesiyle, Osmanlı borçlarını ödemeyi kabullenen ve gümrük indirimini 5 yıl süreyle sürdüreceğini (Batıya garanti ederek) kurulan yeni bir devlet için bu durum kolay olmayacaktır. Bu zorluğu aşmanın önemli yollarından biri Milli Mücadele'ye katılan ve bu amaçlarla çelişen (çıkar ortaklığı bulunmayan) örgütlü ya da örgütsüz grupların tasfiye edilmesidir.

Mustafa Kemal ve kadrosunun yaptığı şey de budur ve bu noktada "halkçılık" tezine sarılmışlardır. Bu tez aracılığı ile Osmanlı Devleti'nin iliklerine kadar sömürdüğü ve ard arda gelen savaşların acısını hala yüreğinde taşıyan emekçi Anadolu halklarının gerçekleri görmesi engellenmeye çalışılmıştır. Bu emekçi yığınların çıkarlarının M. Kemal yönetiminden geçtiği bir anlamda onlara dayatılmıştır.

Dolayısı ile "halk adına ve halkın yararına halkın dışındaki seçkinlerin halkı yönetmesi" biçiminde tanımlanan "halkçılık" bu dönemde bir maske olarak kullanılmıştır. Ayrıca Sovyetler Birliği'nin Milli Mücadele'ye olan desteğini, Milli Mücadele sonrasında da sürdürmesini sağlamak, bir başka anlatımla, Sovyetler Birliği'nin Genç Cumhuriyet için ekonomik ve siyasi desteğini sürdürmesini sağlama almak açısından da bu tez faydalı olmuştur. Konuyla ilgili olarak F. Başkaya şöyle demektedir: "Hiçbir halkçı yanı olmayan 'halkçılık programı' bütünüyle taktik amaçlar için uydurulmuştur. Yoksul halkın desteğini sağlamak, en azından başlangıçta Sovyetler Birliği'ne 'şirin gözükmek' asıl amaçtır." (9)

Bu tez aracılığı ile muhalif grupların üzerine acımasızca gidilmiştir. Bunun en açık örneklerinden biri, T.K.P önderlerinin Karadeniz'de başına gelenlerdir. Madem ki sınıflar yoktur, madem ki sınıfsız, imtiyazsız halk vardır bu ülkede, o halde halkçılığı kendine rehber edinen C.H.F. dışında kalan bütün örgütlenmeler ve bütün kadrolar gereksizdir. T.K.P. gibi sınıf esasına dayalı partiler artık kapatılabilir, kadroları yok edilebilir v.s...

Bu tez aracılığıyla, toplumda bütün aykırı sesler, bütün aykırı görüşler baskı altına alınmıştır. Bu tez aracılığıyla, halk için iktidarda bulunan C.H.F. kadroları "halk için" yol, okul, köprü v.s. yapmak amacıyla "halkın cebinden" on para bulsa alacağını ilan etmiştir. Tüm bu ilanların arkasında kanunlar birbirini takip etmiş, yol vergisi gibi bir vergilendirme ile, kişilerin gelirlerine bakılmadan, beş kişiye kadar yetişkin bireylerin bulunduğu ailelerden bir ton buğdayın 40 liraya satıldığı dönemlerde yıllık 60 liraya varan vergilerin alınması, vergilerini ödemeyenlerin hapislere atılması hep "halk için" halkçılık tezi aracılığıyla yapılmıştır.

Halkçılık ilkesinin işlev(ler)i genel olarak yukarıda sıralanan biçimde olmasına rağmen aydınların çok önemli bir kısmı bu ilkeyi ileri bir durum olarak görmüşlerdir. Burada "resmi aydın"ların bu tez üzerindeki düşüncelerine girmeyeceğiz. Özellikle muhalif gruplar olarak görülen kesimlerdeki aydınların bu tezi nasıl yorumladıklarına kısaca değineceğiz.

Bilindiği gibi T.K.P. sınıf esasına dayalı bir parti olarak kurulmuştur. Ancak bu partinin önde gelenleri bile, bu tezi savunur görünmektedirler. Örneğin, T.K.P. il yöneticilerinden F.Barkan, "o zaman toplumda bugünkü kadar somut sınıf farkları yoktu. Zengin de yoksul da aşağı yukarı ortak bir yaşama standardına sahipti" demektedir.(10) O dönemde yaklaşık 17.000 işçi maden ocaklarında çalışıyor. Üstelik hiçbir sosyal güvencesi olmadan 15 saat mesai yapıyor. Yine o dönemde gösterişli toplantılar ve "balolar" aracılığı ile Batı'ya ne denli "medenileştiğimiz" kanıtlanmaya çalışılıyor. Bu iki çıplak gerçeğe rağmen bir "komünist aydın" somut sınıf farkları yoktur diyor, yaşam standartları zenginin de yoksulunda aynıydı. Sanırım, ideolojik bilginin aydınların (genelde de bu bilgi bombardımanına tutulan herkesin) kafasında oluşturduğu "bilimsel şemalarla" ilgili önemli sosyal psikolojik araştırmalara ihtiyaç var.

Dönemin aydınlarından R.Nuri İleri, "Türk kapitalizmi ve burjuvazisi yoktu. Plastik halde bir halk, bazı yönleriyle milliyetçi, bazı yönleriyle de tutucu bir memur ve esnaf azınlığı vardı. Atatürk bu olanaklar içinde ilerici olanakları son sınırına kadar gerçekleştirdi"(11) diyerek "halkçılık" tezinin bir anlamda doğruluğunu savunmakta ve ilericilik olarak algılamaktadır. İleri'ye göre, M.Kemal bütün ilerici olanakları son sınırına kadar gerçekleştirmiştir. Sadece T.K.P.'nin önce resmi olarak kurdurulup, ardından lağvedildiği ve önderlerinin yok edildiği gözönüne alındığında bile, bu bakış açısının çelişik olduğu görülür. Demek ki ya T.K.P. ilerici değildi ya da M.Kemal ilerici olanakları son sınırına kadar gerçekleştirmek istemiyordu.

Dönemin T.K.P. önderlerinden K.Korcan o dönemde aydınların Kemalizme bakışını şöyle ifade etmektedir: "O dönem S.S.C.B. ile iyi komşuluk ve işbirliği politikası izleyen hükümet, içte komünistlere karşı ise en hafif tabirle "hoşgörüsüz" davranıyordu. Anadolu solu temizlenmiş, Mustaf Suphi'ler sorunu halledilmiş,... Takrir-i Sükun Kanunu'ndan sonra bir temizlik ve baskı hareketine kalkışılmıştı. Buna rağmen komünistler Kemalistlere anti-feodal ve anti-emperyalist oldukları için desteğe devam ettiler."(12) Tüm olumsuzluklara, ilerici unsurların tamamen yok edilmesine rağmen Kemalizm desteklenmektedir. Çünkü o anti-feodal ve anti-emperyalist olarak algılanmaktadır. Acaba gerçekten Kemalizm anti-feodal midir? Acaba Kemalizm gerçekten anti-emperyalist midir? sorularının cevabı başka bir yazının konusu. Tüm ilerici unsurların yok edilmesine rağmen, ilericilerin Kemalizmi böyle görmesi Kemalist sloganların yaygınlaştırılmasında ve toplumda geçerli bilgi haline gelmesinde aydınların rolüne sanırım iyi bir örnek oluşturmaktadır.

T.K.P. davalarında Kemalistler tarafından yargılanmış bir başka aydın İ.Selimoğlu, "Kemalizmi biz savunduk" diyor ve ekliyor; (sosyalizmle C.K.) "baştanbaşa çelişiyor tabi. Ama o devrede anti-emperyalizm bizi cezbediyordu ve biz böyle savunmaya mecbur-

duk" diyerek yeni bir eklenti daha yapıyor: "Ben şahsen (anti-emperyalist olduklarına C.K.) inanmazdım."[13] Anti-emperyalist özelliklerinden dolayı -ki buna da pek inanılmıyor- Kemalizm çekici bulunuyor ve tüm baskıcı ve demokrasi dışı uygulamalarına rağmen Kemalizm ilerici görülüyor. Üstelik yargıladığı, hapse attığı, işkenceden geçirdiği aydınlar tarafından böyle kabul ediliyor. Hem de Kemalizmin Sovyetler Birliği ile iyi geçinmeye çalıştığı ve T.K.P.'lilerin Sovyetler Birliği kadrolarını yakından tanıdıkları bir dönemde. Aydınların bu davranışlarının nedenlerini incelemek ayrı bir çalışmayı gerektiriyor. Ancak nedenlerle ilgili üstünkörü bir şeyler söylemek gerekirse; sanırım düşüncelerinin bu denli olgulardan uzak (kopuk) olmasının temel nedeni, Osmanlı döneminden beri aydınlarımızın çoğunlukla "güdümlü düşünme" eğilimlerinden kaynaklanmaktadır. Aydınlarımız çoğunlukla var olan olguları değerlendirerek sonuçlar çıkarmak yerine farklı ülkelerdeki gelişmelerin nasıl olduğu konusunda kafa yormuş ve o gelişim özelliklerinin aynını kendi ülkelerinde bulmaya çalışmışlardır. Bulamadıkları yerde de kendilerini, bulduklarına inandırmışlardır. Ayrıca diğer ülkelerdeki düşünürlerin ileri sürdükleri görüşleri eleştirel bir mantıkla ele almak yerine, o düşüncelere "biat" edilmesi aydınlarımızın yanılgılarının bir başka nedeni olarak ele alınabilir. Cumhuriyet döneminde aydınlarımızın Kemalizmle ilgili kafa karışıklığının en önemli nedeni ise sanırım Komintern'in, Kemalizmin anti-emperyalist olduğunu hararetle savunmasıdır. Bu dönem aydınını ayrıntılı olarak tahlil etmek isteyenler açısından, Komintern'in Kemalizm ile ilgili görüşleri üzerinde yoğunlaşmaları ve Komüntern ile aydınlarımız arasındaki ilişkileri dikkate almaları faydalarına olacaktır.

Dönemin aydınlarının Kemalizmin "halkçılık" tezini böyle bir yere koyması sonraki kuşak aydınlarını da bu konuda yanılgılara sürüklemiştir. 1970'li yılların radikal eğilimleri bile yanılgılı tesbitlerde bulunmuştur. Örneğin M. Çayan, "Kemalizm emperyalizmin işgali altındaki bir ülkenin devrimci-milliyetçilerinin bir milli kurtuluş bayrağıdır.(...) Kemalizmi bir burjuva ideolojisi veya bütün küçük burjuvazisinin veyahut asker sivil bütün aydın zümresinin ideolojisi saymak kesin olarak yanlıştır" demekte ve eklemektedir; "Kemalizm, küçük burjuvazinin en sol en radikal kesiminin milliyetçilik tabanında anti-emperyalist bir tavır alışıdır."[14] Bu en sol ve en radikal kesimin başkanı M.Kemal'dir. M.Kemal ise "halkçılık" kavramının arkasına sığınarak sermaye birikimi sağlamak amacıyla bütün toplumsal muhalefeti, tutucularıyla-ilericileriyle sindirmiştir. Küçük burjuvazisinin en sol kanadı (ki teorik olarak işçi sınıfının müttefikidir) 1924'te kutlanmaya kalkışılan 1 Mayıs bayramını kanla bastırmıştır. Üstelik anti-emperyalist olan bu hareket kendi içindeki diğer ulusların hakları konusunda hiç te şanına yakışır bir şekilde davranmamıştır.

Belirtmek gerekiyor ki o dönemde, Kemalizme oldukça eleştirel bakan aydınlar da yok değildir. Örneğin H. Kıvılcımlı "(...) Kemalist burjuvazinin dediklerine değil Türkiye'de yaptıklarına bakmak..." gerektiğini vurguladıktan sonra, "Tarihçe olarak unutmayalım ki, Kemalizm, bir kelimeyle taşra tefeciliğinin sömürge kurtuluşuna kalkışan bir harekettir." "Kemalist burjuvazinin örümcek ağı gibi ülkenin dört bir yanına kurduğu kredi tuzağı, kredi şebekesi doğrudan doğruya Kemalist devletin süngü kuvvetine dayanan ayrıcalıklı bir tefeci sisteminden başka bir şey değildir."[15] Yine belirtelim ki, bu dönemde, sınıfların yokluğu tezi Türkiye Komünist Fırkası tarafından Bolşevik adlı bir dergi aracılığıyla diğer ülkelerdeki komünistlere aktarılmaya ve bu tezin "Türkiye'de işçi sınıfını yok saymak" eğiliminde olduğu, dünya komünist hareketine duyurulmaya çalışılıyor. Ancak "sosyalist anavatanın korunması" uğruna bu çırpınışlara fazla değer verilmemektedir. Bir anlamda Türkiye'deki gelişmeler "sosyalist anavatanı" çok fazla ilgilendirmemektedir. Bu yüzden, Türkiye'deki Cumhuriyet dönemi üzerine üretilecek bilgilerin dönemin dünyasındaki gelişmelerle birlikte ele alınması zor da olsa büyük önem taşımaktadır. Kürt Sorunu'nun etraflı incelenmesi buna dahildir.

-Sürecek-

KAYNAKLAR

1. *Beşikçi. I., Bilim Yöntemi, Yurt Kitap-Yayın. Ankara 1991, s.13*
2. *Türköne M,.İdeolojik islam. Türkiye Günlüğü Sayı, 16 Güz 1991, s.60*
3. *Geitz.C,."Ideology and Cultural System" Ideology and Discontend, New York 1964, s.47*
4. *Borotav.K,.1980'li yıllarda Türkiye'de Sosyal Sınıflar ve Bölüşüm, Gerçek Yay. 1991, s.12*
5. *Başkaya. F,. Paradigmanın İflası Doz Yayınevi 1991 s.162*
6. *Süreyya.Ş,. Cihan İktisadiyasında Türkiye s.60*
7. *M.Zeki,. Türkiye Teracimi Ahval Ansiklopedisi (Aktaran: Rozaliyev Y.N., Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri (1923-1960) Onur Yay. 1978. s.42)*
8. *İstatistik Yıllığı c.5 s.65 (Akt: Rozaliyev Y.N. a.g.e. s.46)*
9. *Başkaya.F. a.g.e., s.157*
10. *Akar.A., Bir Kuşağın Son Temsilcileri, "Eski Tüfek" Sosyalistler İletişim Yay. 1989, s.34*
11. *Balcıoğlu.Ş,. Görüşler-Görüşmeler, Yön Yay. 1991 s.63*
12. *Akar.A., a.g.e., s.49*
13. *Akar.A., a.g.e., s.69*
14. *Çayan.M., Kesintisiz Devrim (Akt: Cimemre L., Çakır.R., Sol Kemalizme Bakıyor Metis Yay. 1991. s.224*
15. *Kıvılcımlı.H,. Müttefik: Köylü, s.34 (Akt: Cimemre.L., Çakır R. a.g.e. s.221)*

KOMKAR Merkez Yürütme Kurulu'nun Açıklaması:

"YENİ ÜLKE'Yİ SORUMLU BİR TUTUM TAKINMAYA DAVET EDİYORUZ"

□□□ "Düsseldorf Davası"yla ilgili olarak hiçbir KOMKAR'lının, dava savcısı da dahil, herhangi bir makama verdikleri bir ifade yoktur ve bugüne değin de, sözkonusu davada tanık olduklarına ilişkin kendilerine bir bildirimde bulunulmamıştır. □□□

□□□ Bütün bu saldırılar PKK merkezinin aldığı karar doğrultusunda ve bugün "itirafçı sanık" durumundaki Ali Çetiner ile benzerlerinin, PKK merkezini temsilen Avrupa sorumlusu olarak görev yaptıkları dönemde gerçekleştirildi. □□□

□□□ KOMKAR olarak defalarca belirttiğimiz tavrımızı birkez daha vurgulamakta yarar görüyoruz. Yurtsever güçlere yönelik düşmanca tutum ve saldırılar, bizzat bu tutumlarında ısrarlı olanlar da dahil, Kürt hareketine geçmişte yarar getirmedi, bugün de getirmez. □□□

"Yeni Ülke" gazetesinin 10-16 Kasım 1991 tarihli sayısında yayınlanan, "Düsseldorf Davası" başlıklı habere ilişkin olarak KOMKAR Merkez Yürütme Kurulu, 5.12.91 tarihinde bir açıklama çıkarmıştı. Bunu takiben, "Yeni Ülke" gazetesi 26 Ocak-1 Şubat 1992 tarihli sayısında "Düsseldorf Davası-Zorunlu bir açıklama" başlığıyla bu kez "Yeni Ülke" imzasıyla suçlamalarına devam ederek, Ebubekir Saydam, Haspi Aydın ve Hüseyin Bektaş'ın söz konusu davalarda tanık olduğunu, "dürüst gazetecilik" yaptıklarını ve "yayınladıkları her satırın hesabını kamuoyuna vermeye hazır" olduklarını belirtti.

"Yeni Ülke" gazetesi, "Zorunlu bir açıklama"-sında da yalan ve iftiraya devam ediyor. "İfade olayını" saptırıyor. İfadelerin ne zaman, hangi nedenlerle, hangi makamlara verildiğini, ve nelerin söylendiğini bilinçli olarak gizliyor.

Öncelikle sözkonusu ifadeler, PKK'nın merkezi kararı doğrultusunda 3 Mayıs 1987 tarihinde Hannover'de PKK'lılarca katledilen, KOMKAR GYK üyesi **Ramazan Adıgüzel** (Ali Hoca) cinayeti nedeniyle, Mayıs-Haziran 1987 tarihlerinde olayla ilgili olarak Hannover Kriminal Polisine verilen ifadelerdir. H. Aydın ve H. Bektaş'ın ifadelerine cinayetin görgü tanıkları olmalarından, Ebubekir Saydam'ın-

www.arsivakurdi.org

kine ise, KOMKAR Merkez yöneticisi sıfatiyle 1 Haziran 1987'de Hannover'de, PKK'nın saldırı ve cinayetlerine ilişkin olarak yapılan basın toplantısında söylediklerinden dolayı başvuruluyor.

Buna karşın yazıda konu edilen Düsseldorf davası, Ekim 1989'da başladı. Dava ile ilgili soruşturma ve tutuklamalar ise 1988 yılında, yani Ali Hoca'nın katledilmesinden biryıl sonra, PKK'dan birilerinin Alman polisine sığınarak, ''PKK'daki iç sorunlara ilişkin itiraflarda bulunması'' üzerine açıldı. Davada yargılananlara yöneltilen iddialardan biri de, KOMKAR GYK Üyesi Ramazan Adıgüzel'in öldürülmesi. E. Saydam, H. Aydın ve H. Bektaş'ın Hannover Polisine verdiği ifadeler bu nedenle ''Düsseldorf Davası'' dosyalarında yer alıyor.

Birkez daha altını çizerek belirtiyoruz; ''Düsseldorf Davası''yla ilgili olarak hiçbir KOMKAR'lının, dava savcısı da dahil, herhangi bir makama verdikleri bir ifade yoktur ve bugüne değin de, sözkonusu davada tanık olduklarına ilişkin kendilerine bir bildirimde bulunulmamıştır.

''Dürüst gazetecilik'' yaptıklarını iddia eden ''Yeni Ülke''ciler, KOMKAR'ın gazetelerinde yayınlanmak üzere gönderdiği açıklamayı yayınlamazken -ki burjuva basınında bile herhangi bir habere tekzip amacıyla gönderilen bir açıklamaya yer verilir-, ifadelerin ne zaman, hangi makamlara verildiğini bilinçli olarak gizleyerek ''dürüst gazetecilik'' yapıyor.

Gelelim ifadelerin içeriğine; E. Saydam ve H. Aydın cinayetin PKK'lılarca işlendiğini söylüyorlar. H. Bektaş ise cinayetin kimler tarafından işlendiğini bilmediğini belirtiyor.

Ramazan Adıgüzel'in katledilmesinin üzerinden 5 yıl geçti. Birçok kişi -özellikle de ülkedekiler- o dönemdeki olaylarla ilgili yeterli bilgiye sahip değiller, ve bu nedenle sağlıklı değerlendirme yapmada güçlük çekebilirler. Kısaca da olsa, o dönemdeki olayları ve olaylara ilişkin değerlendirmeleri özet olarak hatırlatmakta yarar görüyoruz.

1987 yılının Şubat-Haziran döneminde PKK'lılarca yurtdışındaki Kürt yurtsever güçlerine karşı şu saldırılar yapıldı:

• 21 Şubat 1987 - Hêviya Gel'in Bremen'de düzenlediği Newroz gecesinde kavga çıkararak, geceyi sabote etme.

• 28 Şubat 1987 - KKDK'nın Hannover'de düzenlediği seminere baskın düzenleme.

• 4 Mart 1987 - Hamburg'da KOMKAR üyelerine saldırı.

• 7 Mart 1987 - KOMKAR'ın Münih'te düzenlediği merkezi Newroz gecesine saldırı.

• 13 Mart 1987 - KOMKAR'ın Köln'deki merkez binasını, Münih ve Duisburg dernek lokallerini kundaklayarak yakma.

• 14 Mart 1987 - KOMKAR Nürnberg dernek lokalini kundaklayarak, yakma.

• 14 Mart 1987 - KAWA taraftarlarının Bielefeld'de düzenlediği Newroz gecesine katılanlara silahlı saldırı.

• 15 Mart 1987 - Rızgari taraftarlarının Hollanda'nın Deventer kentinde yaptığı Newroz gecesine silahlı saldırı düzenleyerek altı kişiyi yaralama.

• 16 Mart 1987 - Yunanistan Lavrion kampında Kürt ve Türk mültecilere saldırı.

• 25 Mart 1987 - KOMKAR Hamburg dernek lokalini kundaklayarak, yakma.

• 8 Nisan 1987 - KOMKAR GYK Üyesi Mehmet Elbistan'a Stuttgart'taki işyerinde silahla suikast düzenleme ve yaralama.

• 12 Nisan 1987 - Danimarka KOMKAR üyelerine ''Barış Yürüyüşünde'' saldırarak, birini bıçakla yaralama.

• 3 Mayıs 1987 - KOMKAR GYK Üyesi Ramazan Adıgüzel'i (Ali Hoca) Hannover'de silahlı saldırı sonucu öldürme.

• 16 Haziran 1987 - Fransa KOMKAR Başkanı **Hüseyin Ali Akagündüz**'ü Paris'te silahlı saldırı sonucu öldürme.

Bütün bu saldırılar PKK merkezinin aldığı karar doğrultusunda ve bugün ''İtirafçı Sanık'' durumundaki Ali Çetiner ile benzerlerinin, PKK merkezini temsilen Avrupa Sorumlusu olarak görev yaptıkları dönemde gerçekleştirildi.

PKK Genel Sekreteri A. Öcalan'ın, ''Serxwebun Gazete''sinin Ocak 1987 tarihli 61. sayısında yayınlanan, ''Yeni Yıl Değerlendirmesi'' başlıklı yazısından bir alıntı vermek istiyoruz:

''.... *Önümüzdeki dönem, artık şu veya bu eylemin düzenlenmesi değil, her türden ihanetçi ögelerin, kurumların yerle bir edilmesi dönemidir. Özellikle Partimizin temel kararlarının uygulanacağı alanlarda faşist-sömürgeci rejimin en güçlü dayanakları olan ihanet odakları önümüzdeki yıllarda önemli oranda silinip süpürülecektir. Onların tüm oyunları boşa çıkarılacak ve kendilerine iki yol tanınacaktır: Ya kesin kez işbirlikçilikten kopuş, ya da bu toprakları terk ediş. Zaman çok kısadır, açık ki bu zamanı çok iyi kullanmaları gerekir. Bilindiği gibi, Parti III. Kongremizin bir kararı daha vardı: İhaneti bağımsızlık mahkemelerinde idam etmek. Açık ki, halkımızın, yalnız ülke topraklarında değil, yurt dışında da halen işbirlikçiliği sürdüren, ha-*

len mücadelemizi sağa-sola peşkeş çekmekle uğraşan güçlere bir uyarısı, ihtarı vardır. Bu mesleği terketmeleri, gerçekten kendisini kanıtlamış ve büyük fedakarlıklara mal olmuş direniş kararlarına uygun hareket etmeleri istenmektedir. Bunlar tek veya bir grup ya da bir parti biçiminde olsunlar, eğer kendilerini halkımıza mensup sayıyorlarsa, o zaman bu halka nasıl layık olabileceklerini, direnişin temsilcilerine yaklaşarak, onlarla doğru temellerde birleşme yollarını açarak göstermek durumundadırlar. Eğer bundan kaçınır ve sadece kaçınmakla da yetinilmez, onun önünde ısrarla engeller haline gelirlerse, o zaman kararımız onlar için de geçerlidir. Ve ne pahasına olursa olsun, onlar da mücadelemizin önünde engel olmaktan çıkarılacaktır.''

Buna karşın KOMKAR'ın, bu saldırıların en yoğun olduğu dönemdeki **(Dengê KOMKAR Özel Ek, Nisan 1987)** değerlendirmesi şöyle:

'' Sömürgeci-faşist rejim tarafından halkımıza karşı topyekün bir yoketme savaşının sürdürüldüğü, Kürdistan'ın diğer parçalarına saldırıldığı, milyonlarca insanımızın sürgün edilmekle yüzyüze olduğu bir dönemde, tüm yurtsever güçlerin birlikte düşmana karşı mücadele etmeleri gerekirken; halkımızın yaşam, direniş ve mücadelesinin sembolü Newroz kutlama gecelerine saldırının dosta mı, düşmana mı yaradığı iyice düşünülmelidir.

Açıktır ki, bu saldırılar, yurtsever güçler arasında düşmanlık yaratmak, kan akıtmak, kardeş kavgasını körüklemek isteyen sömürgeci düşmanın işine yarıyor.

(...) Biz örgüt olarak geçmişten buyana yurtsever güçler arasında yaratılmak istenen kör döğüşüne karşı olduğumuzu, bunun Kürdistan halkımızın düşmanlarının işine yaradığını, defalarca vurguladık. Halkımıza karşı duyduğumuz derin sorumluluk gereği, soğukkanlılığımızı koruduk. Sömürgeci düşmanın işine yarayacak bir kör döğüşüne girmedik, girenleri eleştirdik. Düşmana yönelinmesi gerektiğini savunduk. Bugün de farklı düşünmüyoruz. Doğruluğuna inandığımız tavrımızı bundan böyle de sürdüreceğiz.''

Yine aynı açıklamada KOMKAR, Alman polisinin tavrını şöyle değerlendiriyor: *'' ..Onlar (Alman Polisi bn.), MİT'ten aldıkları icazetle olayların gelişmesini bekliyor ve bir taşla iki kuş vurmayı amaçlıyorlar. Türk MİT'i, Alman polisi bu amaca varmak için, Apocu baylarımızın son saldırılarını bu iş için biçilmiş kaftan sayarak pusuda bekliyorlar.*

Alman polisinin, MİT'in planları, 'diğer örgütleri ortadan kaldıracağını' ilan edenlerin planlarıyla denk düşüyor. İnanıyoruz ki, aklı başında olan her kişi yukardaki soruların yanıtlarından, neyin amaçlandığını, neyin beklendiğini çıkarabilir. Ve aklı başında olan her PKK'lı bu soruların yanıtları üzerinde ciddi bir biçimde düşünmeli, sonuçlar çıkarmalıdır. Düşmanın belirlediği yönde yol almakla Kürdistan'a hizmet edilmez.''

KOMKAR yukarıda sıralanan cinayet ve saldırıların PKK'lılarca yapıldığını açık bir dille kamuoyuna yapmış olduğu açıklamalarla belirtti. Saydam'ın, Hannover Kriminal Polisine aynı görüşleri tekrarlamasını, ''Biz Saydam'ın güzel Almancası ile verdiği ifadeden onun adına neredeyse utanç duyacağız!'' diye değerlendiren ve ''dürüst gazetecilik'' yaptıklarını iddia eden ''Yeni Ülke''cilerin, ''yurtseverlik'' adına, yaşamını Kürdistan'ın kurtuluşu mücadelesine adamış devrimcilerin katledilmesinden, Kürdistanlı yurtseverlerin derneklerinin yakılmasından, Kürt halkının direniş ve yaşam sembolü Newroz kutlamalarına saldırılmasından, utanç duyup duymadıklarını doğrusu merak ediyoruz.

Yine ''Hiç bir kişisel düşmanlığımız olmayan Bekir Saydam'ın ismi, haberde yanlışlıkla geçmedi.'' deniyor. Saydam'ın isminin haberde yanlışlıkla geçmediğini biz de biliyoruz. Zira Saydam, otuz yıldan buyana, F. Almanya ve Batı Avrupa'da yaptığı çalışmalarla, yürüttüğü mücadeleyle dostun da düşmanın da aklına gelen ilk isimlerden biridir. 1987 yılındaki saldırılar esnasında PKK'nın ''ölüm listesi''nin ilk sıralarında yeralanlardan biri de Saydam'dı, ve daha sonraki dönemlerde de aynı çevrelerce sürekli olarak hedef gösterildi. Şimdi aynı görevi ''Yeni Ülke'' de yerine getiriyor.

KOMKAR olarak defalarca belirttiğimiz tavrımızı birkez daha vurgulamakta yarar görüyoruz. Yurtsever güçlere yönelik düşmanca tutum ve saldırılar, bizzat bu tutumlarında ısrarlı olanlar da dahil, Kürt hareketine geçmişte yarar getirmedi, bugün de getirmez. Hala değişik birimlerde kendileri dışındaki yurtseverlere yönelik tehdit ve saldırılar sürdürülüyor. Daha dün (25.02.92) F. Almanya'nın Leverkusen kentinde Newroz çalışması yapan arkadaşlarımıza saldırarak ikisini yaralayanlar, bu tutumlarıyla açıkça Kürt halkının düşmanlarının ekmeğine yağ sürüyorlar. Sözkonusu tutumda ısrar etmek, bundan sonra da Kürt halkının mücadelesine yarar değil, zarar getirecektir.

''Yeni Ülke''cileri bir kez daha sorumlu tutum almaya davet ediyoruz.

26.2.1992

KOMKAR Merkez Yürütme Kurulu

NEWROZ : LI HER ALİ PİROZ!

"Cejne, cejne cejni Kurdıstan e cejni Newroz e
Be tişki agır denıvsım cejne piroz e
Tofıq Slêmani-PİREMÊRD"

A.Latif EPÖZDEMİR

Dı diroka hemû netewên cihanê de her yek rojên pirozbayi û gıranbıha hene ku dı dorsaliya wan rojan de, netewe bı gışti şa dıbe, kêf û seyran dıke. Jı rojên weha netewayeti û seranseri re bı gışti 'Cejn, İyd, Dorsali' tê gotın. Ev cejn û şahiyên ha, hınek caran bı bûyerên oli (dini), hınek caran ji, bı bûyerên netewayeti, yan ji 'Qehremani' têne nasin. Cıvata İslami, dı salê da du car cejnên oli piroz dıke. Yek jı wana cejna Remezanê ye, ya mayin ji, cejna Qurbanê ye. Ew mıletên ku ne mısılmanın ji, her yek cejnên oli yên xwe hene. Her wıha, disan her netewek, xwedi cejn û dorsaliyên netewi ne. Cejnên serketın û rızgariyê, cejnên xweşi û xılasiyê û êdın...

Bê guman gelê Kurd ji, bı diroka xwe ya kevn û qedim ve, gelek bûyerên gışti-netewi afırandiye. Sedem ku Kurd lı cihanê dabeşkırine û her weha gelek zılm û tedahi ditıne, diroka Kurdan xwinitır û dıjwartır e jı dıroka hemû netewên hawir û ciran. Jiyana netewayetiya Kurd, deyndarê bûyer û hıner û berxwedanên netewi ye. Weki dın, Kurd xwedi cejneki wısan manedar û bı naverokın ku bı yek cejnek çend xasyetan bı hevra bı bir tinın. Ev bûyera xweş û mezın, bê şık Newroz (Roja Nû, Nûroj, Roji Newe, Roja Teze) ye. Newroza Kurda, jı aliyê mitolojik û siyasi û folklorik (zargotıni) va mane dıbine û naveroka xwe dewlemend dıke.

Mitolojik e, lewra bûyer jı kûraniya dirokê tê û bı çend pêşana xwe dıde nasin, lê hêj ji ne kıvşe gelo kijan efsane sererast Newroz e. Siyasi ye, lewra berxwedan û serhıldanek lı dıji zordar pêkhatiye û lı dawiyê serketınek ketiye destan. Darê zılmê şıkestiye, azadi hatiye, nirê zordariyê û mala kedxwariyê hılweşaye û gel rızgar bûye. Folklorik e, lewra bı destpêka Newrozê re, lı herder keç û xortên dılgerm û evindar bı kêf û xweşi û dılşahi, bı destmalên sor-gevez, dıçıne geşt û seyranê û govend û dilanê. Xwin dıkele lı hemû jiniyan û roj dıbe rojek jı rojên xweşbori. Folklora Kurdi dı pırozkırına cejnê da, carek dın seri hıldıde û xwe geş dıke.

Her tê zanin ku Newroz, xênci Kurdan ji tê pirozkırın. Ango, çend gelên Rojhılata Navin ji hene ku, roja 21'ê Adarê weki cejneki gışti dıpejırının û seranser pirozdıkın. Weki, Fars, Beluc, Efgan, Oset, Tacık, Tat, Telaş û Dofari ji, Newrozê weki cejneki hısab dıkın û heftiyek, roj û şev, gıraniya canê xwe davêjın, dıreqısın, şadıbın û seyran dıkın. Lê, dewlemendtrin û pırrengtırin Newroz, Newroza Kurdan e. Lewra iro êdi Kurd, bı çavek nû û bı maneyek hevdemi û nûjen Newrozê şırovedıkın. Zêdetır lı ser aliyê siyasi û gelêri dısekının. Ev ji heqê wane, lewra Kurd, yekem netewê Rojhılata Navin ın ku dı dirokek xwedi 2604 sali da, hêj ji, bındest ın, hêj ji dı bın hikari û bandûriya biyaniyanda ne. Pır mıxabın ku, kevıntrin gelê Rojhılata Navin Kurd ın û Kurd şarevani û şarezahiyê fêri gelek netewên cinarên xwe kırıne, lê iro dı bın destê çend cinarên hawir de dabeşbûne, terkê ax û kar û azadi bûne.

Cejna Newroz, beri bûyin (zayin)'a İSA, bı 612 sal û vırda, dı wexta desthılatdariya Med û Kusi'yan de bı terhek gelêri hatiye pirozkırın û gıhiştiye hetani iro. İsal dıbe 2604'emin cara pirozkırına Newrozê. Ev kevneşopi û dırêj-mêjohiyek netewayetiya Kurd e. Jı efsaneya Newrozê ji kıvşe ku, ev cejn, jı rewşe-jiyana koledari û hetani iro xwe bı çalaki parasti ye. Zend-Avesta ji, qala cejnek weha dıke. Weki Kurdên Êzidi ji, cejnek weha piroz dıkın ku dıkarın bêjın ev cejn bı xwe Newroz e. Firdewsi, dı Şêxnameya xwe de, bı fırehi lı ser gernasi û bûyerê roja Newrozê dısekıne. Ömer Heyam, dı Newroznameya xwe da bı berini vê rojê qıse dıke. Ehmedê Xani ji, dı Mem û Zin de weha qala Newrozê dıke: *"Wexta ku weki Şahsıwarê xawer / vedıgeriya meha Adar / Yani ku dıhata bırca sersal / Qet kes nedıma lı mesken û mal / Hemi dıçûne der jı malan / Hetani dıgıhişte pir û kalan / Roja ku dıbûya iyd û Newroz / Tazimê jı bona dema dılefroz / Sehra û çimen dıkırıne mesken / Beyda û dimen dıkırıne gulşen / Xasıma ezeb û keçêd bakır / Bı kurti cewahirêd nadır"*

Helbestvanê Newrozênıvisê Pıremêrdê nemır ji dıbêje: *"Em roje, sali tazeye, Newroz hatewa, / Cejnêki koni Kurd be xoşi hatewa. / Çend sale guli hiwayi ême bestra bû hetani par / Her xwêni lawan bû ke bû goli awi nûbehar / em rengi sore bû ke bû asoyi berzi Kurd / Mızgini beyane bo geli nêzik û dûri bırd / Newroz bû agırêki weha xıste nêwi cergewa / (...) / Bo şehidi weten, nahevê şiwên û grin / Ewane namırın, wa lı dıli millet da ejin."* Mitolojiya Newrozê, pûş û vala nine. Bûyera Newroz ne tıştek wısane ku, qabıl nebe bı dest va were. Berevac, tıştek ramyari û aqılane ye. Newroz bı çend naverok û mane xwe diyari dıke. Weki, Newroz yekem roja sala nû ye, ango sersala Kurdan e. Bı rasti ji, roja 21'ê Adarê, dı rojjmêra Kurdi da weki sersal tê zanin, lewra yekem netewê cihanê Kurd ın ku rojjmêra wan (teqwim) bı bûyerek netewi destpêkırıye.

Disan, meha Adarê destpêka bıharê ye. Zıvtana reş û nexweş kuta dıbe, rojên xweş û geş destpêdıkın. Zıvıstan wek dojeh e, derbas dıbe ew barê gıran ku datine ser mılê gel, dı bıharê da, cihê xwe dıde kêf û seyranê. Dınya hêşin û ronahi dıbe, gul û gulşen dıxemılın, xwin dıkele, jiyan dıkeve qonaxek nû û roj bı xweşi û hêsayi dıborın.

Disan, her tê zanin ku dı dema pırxwedayi da, her babetek xwedi xudayek bû, xudanê rojê, xudanê şevê, xudanê başiyê, xudanê xırabiyê û êdın... Tê qalkırın ku Newroz ew roje ku dema dı navbera Xudanê başiyê Hurmız û xudanê nebaşiyê Ehriman de şer derdıkeve û her weha Hurmız zora Ehriman dıbe û serdıkeve, ew roj lı wi navçeyi gel; bı yekcari vê serketınê piroz dıke, xırabi û xudanê xırabiyan radıbe, dı şûna wi de başi, qenci dadımezre û xudanê başiyê tê serkar.

Lê zêdetır diroka Newrozê bı bûyera Dehaq û Kawa tê zanin. Dehaq, her tê gotın ku desthılatdarek zalım bûye û Ereb bûye. Gel, jı destê wi gelek cefa û zılm kışandiye. Dehaq zalımek wısan xwindar bûye ku bavê xwe ji bı destê xwe kuştiye, bedena wi bı şûrê xwe kırıye du perçe. Zalımtiya Dehaq lı çar aliyê cihanê belav bûye. Cemşit (bavê Dehaq) xwedi deshılatdariyek 1000 sali bûye. Dı Şêxname de dınıvse ku *"Kurê xırab, weki şêrek devbıxwin ji be, disan ji, cıret nake bavê xwe bukuje."* Zılmdariya Dehaq, bı nexweşaniya wi ra destpêdıke. Dı ser mılên wi da du kunêr (bırin) peyda dıbın, Dehaq lı çar aliyê cihanê hekim û bıjişkan tine, lê nıkarın wi jı vê êşa xedar xılas bıkın û wi dermankın, saxkın. Dema Dehaq dıbine ku êşa wi çarenine, wê demê dınya lê dıbe reş û tari û xwina mırovan pê xweş dıbe, zılm zordariyê dıjwartır dıke. Goya dıbêjın (rıwayet e) ku rojeki Şeytan dı guhê Dehaq da gotiye ger tu her roj mêjiyê du mırovên bıdi wan marên ser mılên xwe, ew ji wê baştır êşa te bımısın û wê tu bı zûtır jı vi derdê xılas bıbi. Ev tışt bı aqılê Dehaq dıkeve û pera Dehaqê zalım, ferman dıde ku ev tışt bı ci bê. Qerewil û nobedarên Dehaq, dıkevıne nava bajêr û mal bı mal, her roj du mırovan bı darê zorê dıgrın û tının, wan dıkujın û mêjiyê wan derdıxının, dıdıne marên ser kunêra Dehaq, ta ku ew zû sax bıbe. Lê jı xulamên Dehaq Ermail û Kermail wujdana wan tehmul nake ku xortên nû jı bona kaleki zılmkar û kevnare bıkujın û mêjiyê wan derxın. Bey xeberê Dehaq her roj dı şûna du mırovan de, du pez serjêdıkın û mejiyê wan dıdıne maran. Ew xortên ku jı bona kuştınê anine bı dızi, jı bajêr derdıxıne der ku Dehaq bı vi kari nehıse. Xort dıçıne çiyê û lı wır dı nav xwe da tevgırêdanek sazdıkın, dıbın yek dıl û yek can û lı benda rojan radıwestın. Kawa ji, hesınsazek bajêr e. Bı vê rewşê gelek nerıhet e. Pêwendi bı xortên çiyê ve datine û jı hev bıxeber, dıxebıtın. Xortên çiya ji, dıbın komeki nûner jı gernasi û serhıldan û rêkûpêkiya Kurdayeti ra. Roj derbas dıbın û dıçın. Jımara xortên çiyê digêje nêziki 250 mırovan. Roj dıborın dor tê malbata Kawa. Kawa, xebatkar û gernasek dılpola ye. Sond dıxwe ku gel jı vê zılm û zordariyê xılas bıke. Nûçe dıde xortê çiya ku, dema here qesra Dehaq, wê wi bı balyoza xwe bıkuje, serê wi bıpelıxine û gel jı zılma Dehaq azad bıke. Dema Kawa dıgrın tının, ew çakûçê xwe ji, dı paşıla xwe da vedışêre û bı xwe ra tine. Wexta dıgêje ber derê qesrê, jı qerewilan re dıbêje "eze xwe bavêjıme bextê Paşa, dıbe ku mın bıbexşine, destûr bıdın ez herme diwanê" Lı ser vê yekê bı alikariya Ermail, Kawa dıçe huzûra Dehaq. Dema Dehaq, çav bı Kawa dıkeve rıcaf wi dıgre dızane ku niyeta Kawa xırab e. Kawa dıbêje: "Dahaqê zalım, paşi lı zılma te hat" û pêra çakuçê xwe derdıxe û serê Dehaq dıpelıxine. Dema ku Kawa Dehaq dıkuje lı banê qesrê agır vêdıxe. Ev agır hım nişan û xeber e jı bona xortên çiyê ku jı çiyê bêne bajêr û hım ji agırek remza azadiye jı bona gel ku vaye zılma Dehaq kuta bû, gel ji rızgar bû. Pışti agır, herkesek cejn û şahi dıke, xort jı çiyê têne xwar, runıştvanên welat bı kêf û seyran, bı destmalên kesk û sor û zer govend û dilanê dıgrın. Bı vê bûyera mêrane diroka Kurd rengek baş dıstine û Kawayê xebatkar û hesınker dıbe remz û nişanek netewi dı diroka Kurdayeti da. Serhıldan û serketına mêjuya Kurd beri 2604 sal bı pêşengiya xebatkarek pêk hatiye. Ev ji, dı diroka Kurd da rengek bı nırx e û pêşiya gelê Kurd ronahi dıke.

Hetani van salên dawiyê, her wek ku hebûna Kurdan jı aliyê Dewleta Tırk ve dıhate inkarkırın, dirok, çand, huner û hemû heyinên jiyana Kurdayeti ji her weha inkar dıbûya. Beri du-sê sal, dema ku pırsa Kurdi dı nav bir û raya Tırkiyê û cihanê da hate mıjûlbûn zordest û desthılatdarê Tırkıyê temaşe kırın ku bı siyaseta inkari tıştek naçe seri, vê carê ji, dirok û rewşe-jiyana Kurd, bênav jı xwe re kırıne mal. Yek jı van heyinên Kurd ji Newroz e, ku iro Tırk weki cejnek dıpejırinin lê ne wek cejnek Kurdewari belê wek cejnek Tırk-pişe. Diyare ev tışt ji dı nav gel dı cih nagre û herkesek aqılmend dızane ku tu pêwendiyek Newrozê bı Tırkan re tune. Ew herdem Kurd bû û wê wısan ji bımine.

Jı wê rojê û vırda, çiyayên Kurda qet bêdeng neman û berxwedana Kurd her nıha ji berdewam e. Gelê Kurd, dı çar beşên Kurdıstanê da lı ber xwe dıde, doza azadi û mafgırtın û serxwebûnê dıke. Gelê Kurd bı dehan Kawa mezın kırıye û iro ji Kawa bı hezaran hene. Jı ber vi qasi em jı azadiyê bê hêvi nının. İro ji gelê Kurd lı Kurdıstan, bı cengaweri û çalaki lı dıji zılm û zordestiya Dehaqên hemdemi şer dıke. Serketın ya gel e. Kurdıstan qalana azadiyê zû va daye. Êdi çare nine, kes nıkare lı azadi û serxwebûna gelê Kurd pêşi bıgre.

Sal bı sal lı welat dengê azadi qewitır dıbe, gel zêdetır xwe bı ser doza azadi va dıde. Azadi tıştek wısane ku kes nıkare pêşi lê bıgre, lewra ew weki ava çeman e ku tu hêz û bend nıkarın pêşi lê bıgrın. Azadi û mafê çarenûsi weki hemû gelên cihanê para me ye ji û tu kes nıkare me jı azadi û serfıraziyê bêpar bıhêle. Gelê Kurd iro bı tevayi bûye Kawa û têkoşin dıde, lı ber xwe dıde. İro ji lı çiya û baniyê Kurdıstanê agırê Newroza geş bûye, ev agır ta ku azadi neyê, venamıre. Sal bı sal, Newroz xweştır dıbın lı Kurdıstan. İsal wê xweştır ji bıbe hêvidarın. Agırê Newrozê lı çar aliyê welat geş bıkın, hewl bıdın ta ku rojek zûtır em jı darê zılma Dehaqên hemdemi rızgar bıbın.

HELEPÇE TU CARİ JI BİR NAÇE

A.Latif EPÖZDEMİR

Sala 1988 16-17'yê Adarê, dema ku gul û çiçek hawidor xweşbên dıkırın û bıhar bı lez ber bı Newrozê va dıçû, dirok carek dın vegeriya ser bextreşiya Kurd. Pelên darê hêşin dı nav xwinê da gevızand, xwin bariya bı ser jiyana Kurdayeti va. Belê, ev ne yekem car bû ku gelê Kurd, ketıbû binê gulebaran û tirbarana dıjmın, zar û zêç, pir û cıwan, jın û mêr, bı kurti hemû heyber û jiniyên xwezaya Bajêrê Helepçe lı ber çavê dost û neyar, dı naverojek sayi û aram da, dı bın bombeyên kimyayi yên Seddamê rûqırêj de, kutayi bı jiyana xwe dıda. Asimanê hêşin, jı fırina fırokan toz û dumanek sor dıreşand, jehri bı ser ruyên mırovên bêgune û bêsûc ve, weki taviyên baranê dıbariya û gelê mınê bêkes yek bı yek lı Helepçe bı ser axa sar ve, dıwergeriya û axırin nefesa xwe dıda... Xopan bû, tofan bû her der, xwin weki lehiya avê, dı nezaran da dıçû xwar..

Kurdıstan tu cari lı bın darê zılmê sıtar nekıriye. Gelek caran lı hımberê zordariyê gelê Kurd bı mêrxasi rawestiyaye û lı ber xwe daye. Lê dıjmın fersend û mecalê nedaye ta ku pırsiyara Kurdi dı zırûfên aştiyane de bête safikırın. Dewletên dargırker, mıxrikên navbeyna xwe da, car caran dev avêtıne hev, şer û qırên kırıne, lê ev şer û gelaşiya wan her lı ser axa Kurda derbas bûye. Jı vi ali ve Kurd hatıne kuştın û welatê wan pêpez bûye; jı wi ali ve ji, disan her Kurd telef bûne. Lı dawiyê dı şerên navbera du desthelatdarên dargırker da her Kurda xısarê ditıne. Ki jı wana dı şerda têkçû be disan, dı halek de, dı babeta Kurdayeti da şerkevti hatiye hesabkırın. Dı şerê Iran û Iraq da ji, kijan têkçûbe bıla here, Kurd bıxwe dı vi şeri da -herçend bêali ji bın- disan xısar kırıne û welatê wan ketiye ber bombaran û qomparebarana dıjmınan.

Ev yekemin car nebû ku Saddamê hov, hêrişa hewayi bı ser gelê Kurd va tani. Ev kin û rık û xezeba rejima nıjatperesta Iraq, jı mêj ve tê. Beri çend sala wan, disan bomba napalm avêtıbû Kurdıstana Iraq û disan bi hezaran Kurd bıbûne penaber û jı bona sıtareki bı ser av û şetan ve ketıbûn. Kurd jı bona sıtarê wê demê xwe avêtıbûn tor û bextê Iraniyan. Her çend bızaniyan ku Iran ji ne dost e; lê çawan bıkırana, mefer tunebû, jı bo sıtarê ciyê heri nêzık Iran û Kurdistana Iran bû. Kurdıstana Iran wê demê dı bın bandûriya rejima kevnareya Şahê Iranê da bu. Bı hezaran mırov hatıbûn kuştın, nêzik bı 3000 malbat têkçûbû, mal û xani û debar hemi jı ber bombebaranê bıbû wêrane. Başe, sucê Kurda çı bu? Çı sebeb û çı guneh? Tenya û tenya Kurda xwe lı dıji hêrişa dıparast û nedıxwestan ku şer welatê wan xopan bıke.

Dı sala 1988 da Saddam lıseryek, hêrişi 75 navçeyên Kurdıstan kır. Ev hêriş bı balafır û fıroke bûn û bar û avêjên wan ji, jehriya kimyayi bû. Bıngehê pêşmergên navçê Zaxo LEQ 1, bı erdê ra bû yek. Kurdan nekarin xwe lı hımberê çekên kımyayi ragrın. Wê roja reş, nêziki 10.000 Kurd hatıne qelandın û kuştın, weki 20.000'an ji bırindar bûn û ewên dın ji -ku jmara wan dıgeyişta bı sedhezaran- lı çar ali belav bûn, hewariya xwe jı hemî cihanê re beyan kırın.

Ew wehşeta nediti, diyare wê çendin çend sal, bı birve bê û wê bê lanet kırın. Ev qetliyamek, mırovkujiyek gelek mezın bû. Lê bêdengi her tım û her tım beşê Kurda ye, kesi guh neda dengê nalina zarokên Kurd... Saddam, dıxwest ku gelê Kurd seza bıke. Bı rasti ji, ev seza gelek gıran bû. Saddam dıxwest ku lı ser axa Kurdan, navçeyek vala û taybeti pêk bine. Çekdarên Kurd sera ewıl, vi navçeyê bombarankıri bernedan û bı qederê karina xwe lı ber xwe dan. Lê, jı 7 beş ertêşên Iraq, 3 beşê wi dı vê operasyonê da beşdar bıbûn û ev hêz ji, qabıl nebû ku, bı hêsani têkhere û bışkê. Cehşên hındur ji, lı pışta ertêşên xwinrêj, lı dıji gelê xwe şer dıkırın. Pêşmerga jı aliyek ve jın û zarokên Kurd jı ber vê wehşetê dırevandın, jı aliyek dın ve ji, bı çekên destane lı hımberê debabe û fırokeyên rejima nıjatperest şer dıkırın.

Kurdên Helepçe, vi ali-wi ali, dı nav perişani û bêkesiyê de revin, xwe spartne Tırkiye û Iran. Sera ewıl Tırkiye sinorên xwe gırt, lê paşi dit ku badılhewa ye, Kurd Kurda lı derva nahêle, sinoran vekır û jı sedhezar jor Kurdên Iraqê hatıne hındırê "Tırkiyê". Bırçiti, naçari, bêdermani û tazitiya wan bı ci; weki mırovan ji, rejıma Tırkiyê rû neda wan. Her wek ku dîlê şer bın û bıgrew hatıbın gırtın... Lı Mêrdin, Diyarbekır û Muş'ê, bıneciyên sıtarê nişan da û çend kon û hınek xwarın û vexwarın da wan, tu heqek penaberi jı Kurdan re nasnekır. Kurdên hati dı qempên xwe da, her wek êsir û dîla; dı nav neçariyê de, xwe jı bombên kimyayi parastın. Lê bextreşiya Kurda lı vır ji domand. Lewra gelek car, hêzên ewlekariya Tırkiyê, jehri û dermanê mırınê avêtıne nav xwarın û vexwarına Kurdên penaber û her wıha serek û pêşmergên hati, bı dızi û xef dane rejima zordesta Iraq. Mıxabın; ev hemi hoviti û qırkırın lı ber çevên cihanê dıdomiya û kesek pêşi lı vê rewşa xırab û nemırovi nedıgırt. Deng, jı bir û raya cihanê û bı taybeti jı hêzên pêşverû û demokratên Tırkiyê ji dernedıket. Kesi lı halê Kurda nedıpırsiya..

Bı rasti ji, bûyera Helepçe, qeziyek gelek mezın e. Carek dın hate ditın ku, Kurd dıvê, dost û dıjmınên xwe baş jı hev cuda bıkın. Dı hemû perçeyên Kurdıstanê de, lı ku derê dıbe bıla bıbe, dema ku, leyzek lı ser çarenûsiya Kurd bê leyistın; rêxıstın û sazûmanên Kurdewari hev her tım baş agadar bıkın û jıhev bıxeberbın, pıştımani û pıştgiriya hev bıkın. Vaye çendin care ku dıjmın bı ser Kurda ve agır dıbarine; sedem ku Kurd nekarine lı cihanê dengê xwe bılınd bıkın, kesek xwe negihandiye hewara Kurdan. Gelek car dıjmın Kurda bıxwe-bıxwe berdaye hev û ew xwe daye kenareki, temaşa şerê bırakujiya Kurda kıriye. Hêzên welatparêzên Kurd ji, bı dıjmın xapiyane û dest avêtıne pêsirê hev û dû. Lı dawiyê doza Kurdıstan bê hêz û bê deng maye. Gelek Kurdên xain û xwefıroş ji, mafê Kurdayeti, fırotıne dıjmın û bı rûreşi lı gel dıjmın ci gırtıne.

Dı hemû beşên Kurdıstanê de, dema pırsa Kurdi hatıbe holê, hemû rexên dıjmın bıhevra yekdengi kırıne û lı dawiyê, xweşbiniyek mırovati ji, jı Kurdan re nasnekırıne. Her wıha dewletên dıji maf û azadiya Kurdan, her daim, dı nav xwe da gelek peyman û destbırakiya dızi û eşkere danine. Weki tê zanin dı diroka Kurdan de gelek caran çar dewletên dargırker alikariya hev kırıne û her tım hevkar bûne. Dema ku tevgera Kurdi lı beşeki Kurdıstanê pêşva çûye, nêzikayi lı edlahi û azadiyê kıriye; pêra tırs û xof ketiye dılê wan zordarên beşên dın. Ewana xwestıne ku Kurd her tım bındar bıminın. Her yek jı wan, xwin û heyina Kurda bı hêsani bımêje. Ew dı nav hevde jı hev bıxeber bûne; lê pır mıxabın ku Kurda fersend û mecal neditiye ku ew ji dı nav xwe da şêwr û mışawreyek deynın, yekiti û hevkariyek çêkın û lı cihanê deng bıdın. Diyare xêra dıjmınên Kurda jı Kurdan re tune ye. Yekem dostê Kurdan, pêşin Kurd bı xwe ne. Kurdên hemû beşên Kurdıstanê bırayê hev ın û gıringe her kesek jı bo azadiya Kurdıstan dı mercên xwe yên taybeti de serbıxwe be û gelê Kurd, dı beşê xwe de ber bı rızgari û edlahiyê ve bıbe.

Helepçe, weki Hiroşima û Nagazaki bû. Dı serdema iro de, ev bûyer lı ser navê mırovayetiyê rûreşiyek mezın e, sucek gıran e. Gere Saddam û hevkarên wi, bêne gırtın û dı dadıgehek navnetewi de bêne dadıgekırın û sezakırın. Gelê Kurd û dostên wi tu cari Helepçe jı bir nakın. Kula Helepçe zû bı zû jı dıl naçe.

Hêvidarın ku ne Kurd tenê, lê hemi gelên cihanê carek dın mırovkujiyek wıha nebinin û lı çar aliyê cihanê aşitiyek pêt damezre...

M. EMİN BOZARSLAN İLE RÖPORTAJ:(*)

"Gücüm yettiği ve elim kalem tuttuğu sürece, kalemim hep Kürdistan'ın ve Kürt halkının hizmetinde olacak"

Sayın Bozarslan, birkaç yıl önce, "JİN" Dergisi üzerine konferanslar vermek için Almanya'ya gelmiştiniz. Bu kez de başka bir nedenden, "Kürdistan" Gazetesi'nin yeniden yayınlanmasından dolayı gelmiş bulunuyorsunuz. Görülüyor ki, siz yıllarca, sabırlı ve saygıya değer bir çalışma sonucunda günümüz Kürtçe ve Türkçesiyle sözkonusu gazeteyi okuyuculara ulaştırdınız.

"Kürdistan" Gazetesi üzerine yaptığınız çalışmalar hakkında okuyucularımıza kısaca bilgi verebilir misiniz?

M. Emin Bozarslan: **"Kürdistan"** Gazetesi üzerine çalışmamı şöyle özetleyebilirim: **"Kürdistan"** Gazetesi 1898 yılında yayınlandı. O zaman Kürtçede Arap alfabesi kullanılıyordu. Bu, Türkçede de geçerliydi. Bu yüzden de **"Kürdistan"** gazetesi de Arap harfleriyle yayınlanmış.

Ama günümüzde, özellikle Türkiye Kürdistanı'nda, Arap harfleriyle okuyup yazabilecek insan sayısı oldukça sınırlı; belki yüzde yarım, hatta daha da azdır. Kürt insanının bu tarihi eseri kolaylıkla okuyabilmesi ve anlayabilmesi için onu Latin harflerine çevirdim. Böylelikle günümüze kalan tüm sayılarını Latin harfleriyle düzenledim. **"Kürdistan"** Gazetesi'nde bazı Türkçe makaleler de yayınlanmış. Bunlar, o dönemin Türkçesiyle, yani Osmanlıca yazılmış. Bilindiği gibi Osmanlıca, Kürtçe, Türkçe, Arapça, Farsçanın karışımından oluşan bir dildi. Hatta Osmanlıcada Yunanca ve diğer dillerden de sözcükler vardı. Bugünkü okuyucunun çoğunluğunun Osmanlıcadan birşey anlaması mümkün değil. **"Kürdistan"** gazetesinde Osmanlıca yazılmış olan makaleleri de, Kürtçe makaleler gibi Latin harflerine çevirdim. İkinci kez de Osmanlıcadan günümüz Türkçesine çevirdim.

Mikdad Midhat Bedirhan

Çevirinin yanı sıra, hem Kürtçe, hem de Türkçe bölümlerde çok sayıda sözcük, tarih ve olayların açıklanması gerekiyordu. Bunlar için de dipnotlar yazdım. Kürtçe olanlar için Kürtçe, Türkçe olanlar için de Türkçe toplam 3150 dipnot yazdım. Bunun yanı sıra, bir de 50 sayfalık Kürtçe ve

Türkçe önsöz yazdım. Her iki önsözü "**Kürdistan**" gazetesinin birinci cildinde yayınladım.

Tüm bu çalışmalar 3 yıl sürdü ve böylelikle "**Kürdistan**" gazetesini yeni biçimiyle iki cilt olarak okuyucuya ulaştırmış oldum.

Kürt halkının kurtuluş mücadelesinde "Kürdistan" Gazetesi'nin yeri nedir? Hangi nedenlerle yayın hayatına başladı?

M. Emin Bozarslan: Önsözde de belirttiğim gibi, "**Kürdistan**" gazetesi, Kürt halkının tarihinde Kürtçe olarak yayınlanmış ilk gazetedir. 22 Nisan 1898 tarihinde yayın hayatına atılmıştır. O dönemde Kürt aydını Mikdad Midhat Bedirhan, ki gazetenin kurucusudur, Kürt halkı arasında ulusal duyguların gelişmesini sağlamak, yine Osmanlı sınırları içindeki gelişmelerle dünyadaki gelişmeler hakkında Kürt halkını bilgilendirmek istiyordu; böylelikle bir yandan Kürt halkının bilinçlenmesine katkıda bulunurken, diğer yandan da dünya ve ülkedeki gelişmeleri aktarmayı amaçlıyordu. Bu ihtiyaçtan dolayı Mikdad Midhat Bedirhan bu gazeteyi çıkardı. Bilindiği gibi Kürtlerle ilgili ulusal düşünceler, ilk kez ölümsüz Kürt ozanı **Ahmedê Xani** tarafından ortaya atılmıştır. O, "**Mem û Zin**" adlı eserinde Kürt halkının içinde bulunduğu duruma değinmiş ve üzüntüsünü belirtmiştir. Yine Kürt halkının Osmanlı ve İran imparatorluklarının sömürü zincirinden kurtulmasını istemiş, bu yolda atılması gereken adımları belirtmiş-

M. EMİN BOZARSLAN VE YAZARLIĞI

15 Eylül 1934 tarihinde Diyarbakır'ın Lice ilçesine bağlı bir köyde dünyaya gelen M. Emin Bozarslan, yazarlık yaşamına 1960 yılında başladı ve "**İslamiyet Açısından Şeyhlik-Ağalık**" adlı ilk kitabını yazdı. Bu kitap 1964 yılında Ankara'da yayınlandı. 1966 yılında yine Ankara'da yayınlanan "**Doğu'nun Sorunları**" ise, ikinci kitabıdır.

Türkçe olan bu iki kitabından sonra Kürtçe kitaplar da yazmaya başlayan M. Emin Bozarslan, bu alanda ilk olarak Kürtçe "**Alfabe**"yi yazdı ve 1968 yılında İstanbul'da yayınlandı. Böylece, Türkiye'de ilk kez bir Kürtçe alfabe yayınlanmış oluyordu (bu "**Alfabe**"nin ikinci baskısı 1980 yılında İsveç'te, üçüncü baskısı da 1988 yılında yine İsveç'te yayınlandı). Bozarslan ayrıca, ölümsüz Kürt şairi Ehmedê Xani (Ahmed-i Hani) tarafından 1695 yılında yazılmış olan "**Mem û Zin**" (**Memo ile Zin**) adlı ünlü Kürt destanını Arap harflerinden Latin harflerine, bir de Kürtçeden Türkçeye çevirdi ve Kürtçesi ile Türkçe çevirisini birlikte yayınladı. Bu kitap da 1968 yılında İstanbul'da yayınlandı. Bitlis Kürt hükümdarı Şeref Han tarafından 1597 yılında Kürt tarihi konusunda yazılmış olan "**Şerefname**" adlı ünlü tarih kitabını da Türkçeye çeviren Bozarslan, bu kitabı da 1971 yılında 12 Mart askeri darbesinden hemen önce İstanbul'da yayınlandı.

Yazarın "**İçerdekiler ve Dışardakiler**" adlı kitabı ise 1974 yılı sonlarında çıktı. Güldürü biçimindeki siyasal öykülerden oluşan bu kitap, 12 Mart faşizminin Kürdistan'da uyguladığı baskıları konu almaktadır.

XII. yüzyılda İbn'ül-Ezrak tarafından yazılmış olan "**Tarihu Meyyafarqin ve Amed**" (Meyyafarkin ve Amed Tarihi) adlı kitabın birinci cildini "**Mervani Kürtleri Tarihi**" adıyla Türkçeye çeviren Bozarslan, bu kitabı da 1975 yılında yayınladı. Ardından da, Amerikalı diplomat ve yazar William Eagleton tarafından İran Kürdistanı üzerine yazılmış olan "**Mehabad Kürt Cumhuriyeti**" adlı kitabı Türkçeye çevirdi. Bu kitap da 1976 yılında çıktı.

1977 yılında "**Anarşistler**" adlı kitabını yayınlayan Bozarslan, bir uzun siyasal öyküden oluşan bu kitabında, tüm siyasal tutukluları "Anarşist" olarak niteleyen 12 Mart faşizmini taşladı.

M. Emin Bozarslan, Yusuf Ziyaeddin

tir. Bu bağlamda, bundan hemen hemen 300 yıl önce, ki **"Mem û Zin"** 1695 yılında tamamlanmıştır, ulus olma düşüncelerini Kürt halkı arasında yaymaya çalışmış ve bu konuda mesaj iletmiştir. Ama ne yazık ki, **"Mem û Zin"**, Kürt halkı arasında yeterli ölçülerde yaygınlaştırılamamıştır. Yalnızca bazı din adamlarına ve aydınlara ulaşabilmiştir. Böyle olunca da binlerce, yüzbinlerce Kürt, Ahmedê Xani'nin bu düşüncelerinden nasiplerini alamamışlardır.

19. Yüzyılın sonlarına doğru, ulusal uyanış yavaş yavaş Avrupa'dan Osmanlı imparatorluğunun sınırları içine geçmeye başladı. Osmanlı sınırları içinde yaşayan ulusların aydınları, kendi uluslarının haklarını düşünmeye başladılar. Mikdad Midhat Bedirhan da bir Kürt aydını olarak, bu düşünceleri Kürt halkı arasında yaymayı amaçladı. Bu amaçla da bir gazete çıkardı ve adını **"Kürdistan"** koydu. Böylelikle adı aracılığıyla da kendi halkına, "sen bir ulussun, halksın, senin bir ülken var ve adı Kürdistan'dır." mesajını vermeyi amaçladı. Kısacası **"Kürdistan"** gazetesi bu ihtiyaçtan dolayı çıktı ve yayınlandı.

Gazetenin içeriği neydi? Kaç sayı yayınlandı?

M. Emin Bozarslan: Gazetenin içeriği yalnız bir konudan oluşmuyordu. O, değişik konulara yer vermişti.

Konulardan biri **Mem û Zin**'dir. Daha önce de söylediğim gibi, **"Mem û Zin"** halk arasında yaygın olarak dağıtılmamıştır. Mikdad Midhat Bedirhan, bir taraftan ulusal duygu ve düşüncelerin Kürt halkı

Paşa'nın yazıp 1894 yılında Osmanlı Padişahı 2. Abdülhamid'e armağan ederek **"El-Hediyyet'ul-Hamadiyye fi'l-Lugat'il-Kurdiyye" (Kürt Dilinde Hamidiye Armağanı)** adıyla yayınlanmış olduğu Kürtçe-Arapça sözlük kitabını Arap harflerinden Latin harflerine, ayrıca Arapçasını Türkçeye de çevirdi ve bir Kürtçe-Türkçe sözlük durumuna getirip 1978 yılında **"Kürtçe-Türkçe Sözlük"** adıyla İstanbul'da yayınladı.

Bozarslan'ın **"Meyro"** adlı Kürtçe öykü kitabı da, kendisi tarafından yapılan Türkçe çevirisiyle birlikte 1979 yılının Şubat ayında İstanbul'da yayınlandı. 10 öyküden oluşan bu kitap, Türkiye'de yayınlanan ilk Kürtçe öykü kitabı, aynı zamanda da Bozarslan'ın Türkiye'de yayınlanan son kitabı oldu.

***

M. Emin Bozarslan, 1979 yılından bu yana yazarlık çalışmalarını İsveç'te sürdürmektedir. 1979'un yaz aylarında 1918-1919 yıllarında "Kürdistan Teali Cemiyeti" (Kürdistan Gelişme Derneği) tarafından Kürtçe-Türkçe olarak yayınlanmış olan **"Jin" (Yaşam)** dergisi üzerine çalışmaya başladı. Bozarslan'ın dokuz yıllık yoğun bir çalışma sonucunda tamamladığı ve her beş cildini de İsveç'te yayınladığı **"Jin"** gerek Kürt tarihi ve gerekse Kürt kültürü ve edebiyatı konusunda çok zengin ve önemli bir kaynaktır. **"Jin"**in birinci ve ikinci ciltleri 1985'te, üçüncü cildi 1986'da, dördüncü cildi 1987'de, beşinci cildi de 1988'de yayınlandı.

M. Emin Bozarslan, **"Jin"**in tamamlanmasından sonra, tarihteki ilk Kürt gazetesi olan **"Kürdistan"** gazetesi üzerine çalışmaya başladı. Bozarslan, 1898-1902 yılları arasında önce Mikdad Midhad Bedirhan, sonra da kardeşi Abdurrahman Bedirhan tarafından çıkarılan **"Kürdistan"** gazetesini çeşitli yönleriyle tanıtan 49 sayfalık bir inceleme yazısı da yazdı ve Kürtçe olarak yazdığı **"Pêşkêşi"** başlıklı bu incelemeyi **"Sunuş"** başlığıyla Türkçeye de çevirdi. Gazetenin birinci cildinin başında Kürtçesi ile Türkçe çevirisi ard arda yer almaktadır. Bozarslan üç yıllık yoğun bir çalışma sonucunda tamamladığı **"Kürdistan"** gazetesini iki cilt halinde 1991 yılında İsveç'te yayınladı.

M. Emin Bozarslan İsveç'te, **"Jin"** dergisi ile **"Kürdistan"** gazetesinin yanı sıra, Kürt halk masalları ve güldürüleri üzerindeki çalışmalarına da başladı. Bu alandaki çalışmalarının bir bölümü, "Hayvan Masalları" dizisinden oluşuyordu. Bozarslan bu dizide beş kitap yazıp yayınladı. Dizinin ilk kitabı olan **"Mir Zoro"** (Kral Zoro) 1981'de, ikincisi **"Gurê Bilûrvan" (Kavalcı Kurt)** ile üçüncüsü **"Kêz Xatûn (Böcek Hatun)** 1982'de, dördüncüsü **"Serketina Mişkan" (Farelerin Zaferi)** 1984'te, beşincisi **"Pepûk" (Guguk)** da 1985'te yayınlandı.

1986 yılında da Bozarslan'ın Kürtçe Nasreddin Hoca fıkralarından oluşan **"Melayê Meşûr" (Ünlü Hoca)** adlı kitabı yayınlandı.

M. Emin Bozarslan, yukarıdaki kitaplardan sonra Kürt "Halk Güldürüleri" dizisine başladı. Beş kitaptan oluşan bu dizinin ilk kitabı olan **"Masiyên Beji" (Susuz Balıklar)**, 1987 yılında; dizininin ikinci kitabı olan **"Jı Dinan Dintır" (Delilerden Daha Deli)** 1988'de, dizinin üçüncüsü **"İlmê Tûrik" (Torbalık bilim)** 1989'da, dördüncüsü **"Bûka Gulsûn" (Gülsün Gelin)** 1990'da, beşincisi **"Mela Kuli" (Çekirge Hoca)** da 1991'de yayınlandı. Böylece Kürt "Halk Güldürüleri" dizisi de tamamlanmış oldu. □

arasında yayılmasına çalışırken, diğer taraftan da bir ulusal destan olan **"Mem û Zin"**i tanıtmayı amaçlıyordu. Bundan yola çıkarak, daha 2. sayısından itibaren her sayıda bir bölüm yayınlamış.

Diğer bir konu ise Botan Beyliği'nin tarihidir. Mikdad Midhat Bedirhan da Bedirhaniler ailesindendir. O, Kürt halkı arasında "Mir Bedırxan" adıyla tanınmış olan Bedirhan Bey'in oğludur. Botan Beyliği'yle ilgili olarak **"Kürdistan"** gazetesinde birkaç değerli yazı yayınlanmıştır. Özellikle biri Kürtçe, diğeri Türkçe olmak üzere uzunca iki makale yayınlanmıştır. Bu makalelerde, 1840'larda başgösteren Bedirhan Bey hareketinin nasıl başladığı, nasıl geliştiği ve daha sonra Osmanlı ordusu tarafından nasıl yenilgiye uğratıldığı ve Bedirhan Bey'in nasıl Kürdistan'dan uzaklaştırıldığı ayrıntılı olarak anlatılmıştır.

Başka bir konu ise, Kürt halkının uyanışının sağlanması ve bu konudaki çalışmalardır. Bununla ilgili olarak birçok yazı yer almıştır. Bir taraftan ulusal düşüncelerin yaygınlaşması amaçlanırken, diğer taraftan da okumanın, bilginin, okulun, gazete ve dergilerin yararı dile getirilmiştir. Bu amaçla da Kürt halkından çocuklarını okullara göndermelerini, köylerinde, kasaba ve kentlerinde okul açmalarını, böylelikle cahilliğin karanlığından kurtulup, aydınlanmalarını istemiştir.

"Hamidiye Alayları" konusunda da bazı yazılara rastlıyoruz. Bilindiği gibi Abdülhamit döneminde, Kürdistan'da bazı Kürt aşiretlerinden yarı askeri birlikler oluşturulmuştu. Sultan Abdülhamit'in amacı Kürt halkını birbirine düşürmekti. Bunun için de bazı aşiret liderlerine rütbeler dağıtmış, maaş bağlamıştı. Aşiretlerini ise silahlandırmıştı. Böylelikle Kürt halkını birbirine kırdırmayı amaçlamıştı.

"Kürdistan" gazetesinde Hamidiye Alayları ve Abdülhamit'in siyaseti üzerine bazı değerli makaleler yayınlanmıştır. 5. sayıdan itibaren gazetenin sorumluluğunu üstlenmiş olan Abdurrahman Bedirhan, Kürt halkını bu tehlikeye karşı uyarmış ve bu tuzağa düşmemesini, Abdülhamit'in siyasetine alet olmamasını istemiştir. Hamidiye Alayları'nın dağıtılmasını ve Kürt halkının bundan uzak durmasını talep etmiştir.

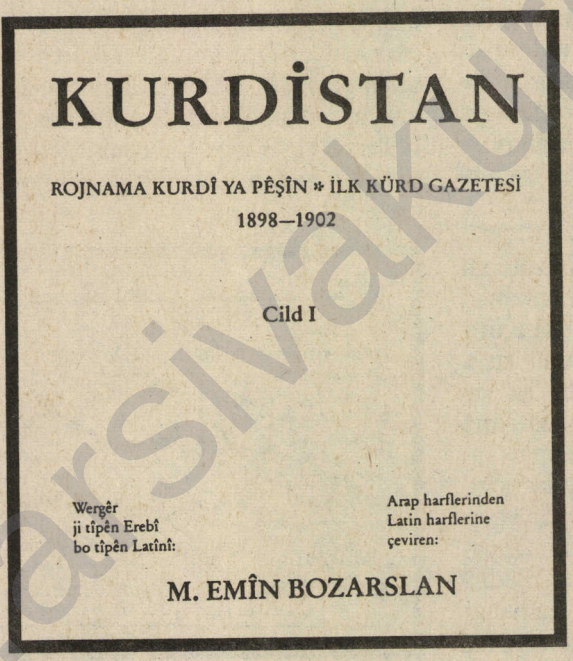
KURDİSTAN

ROJNAMA KURDÎ YA PÊŞÎN * İLK KÜRD GAZETESİ

1898—1902

Cild I

Wergêr ji tîpên Erebî bo tîpên Latînî:

Arap harflerinden Latin harflerine çeviren:

M. EMÎN BOZARSLAN

Bu dönemde Kürdistan'da, Kürtlerle Ermeniler arasında bazı olaylar cereyan etmiştir. Gazetenin konularından birini de bu oluşturuyor. Abdurrahman Bedirhan, Ermeni ve Kürt halklarının dikkatini bu tehlikeye çekmiştir. Bu çatışmaların Sultan Abdülhamit'in oyunlarının bir sonucu olduğunu ve aynı zamanda, işin içinde Rusya'nın da parmağının bulunduğunu dile getirmiştir. Abdülhamit, Ermenilerle Kürtlerin birbirlerini öldürmelerini, böylelikle Kürdistan'da saltanatını daha rahat bir şekilde sürdürmeyi ve Kürdistan'ı yönetimi altında tutmayı amaçlamıştır. Rusya ise, bu çatışmaları fırsat bilerek, Kürdistan'ı işgal etmeyi amaçlamıştır. Abdurrahman Bedirhan, her iki taraftan da çatışmalara son vermelerini istemiştir.

Gazetenin içeriğinin bir bölüm ise, haberler ve değişik konuları işleyen yazılardır. Örneğin Amerika-İspanya, Mısır-Sudan, Japonya-Çin savaşı, Girit sorunu ve Kürt sorunuyla yakından ilgisi olan konulardır. Örneğin Kürt şairi Hacı Kadir-i Koyi'nin ölümü bunlardan biridir. Hacı Kadir-i Koyi, 1897 yılında İstanbul'da yaşama gözlerini kapamıştır. Ölüm haberi **"Kürdistan"** gazetesinin 3. sayısında yer almıştır. **"Kürdistan"** gazetesindeki bu haber sayesinde Hacı Kadir-i Koyi'nin ne zaman öldüğünü öğrenmiş bulunuyoruz. Selahattin Eyyubi ile ilgili de bir yazı gazetede yer almıştır.

Kürt halkıyla doğrudan doğruya ilgisi olmayan, ama Osmanlı devletiyle yakından bağlantılı konular da gazetede yer almıştır. Örneğin Mithat Paşa olayı bunlardan biridir. Konuyla ilgili olarak Kürtçe bir dizi yazı yayınlanmıştır. Yine Sultan Hamid'in tüm Osmanlı devletini ilgilendiren politikasıyla ilgili olarak da Türkçe birkaç yazı yayınlanmıştır.

Tüm bu söylediklerinizden şu sonuca varmak mümkün mü: Gazete bir bütün olarak Kürt halkının uyanışını sağlamak amacını taşıyordu. Sahibi bu amaçla gazeteyi çıkardı?

M. Emin Bozarslan: Evet. **"Kürdistan"** gazetesinin sahibi Mikdad Midhat Bedirhan bu amaçla gazeteyi çıkarmıştır. 5. sayıdan itibaren Mısır'da yayınlama imkanı kalmadığı için, gazeteyi kardeşi Abdurrahman Bedirhan'a devretmiştir. O da aynı amaçla gazeteyi Avrupa'da yayınlamış ve dağıtmıştır.

Konferanslarda da belirttiğiniz gibi, gazete başlangıçta salt Kürtçe olarak yayınlanmış. Daha sonraları Türkçe yazılar da gazetede yer almış. Gazeteye göz atıldığında, çeşitli kereler yönetim yerinin değiştirildiğini görmekteyiz. Siz, önsözde de bundan yola çıkarak gazeteyi "Gezgin" olarak nitelendirmişsiniz. Bunun nedenleri nelerdir?

M. Emin Bozarslan: Gazetenin sahibi Mikdad Midhat Bedirhan'ın amacı ve istemi, gazeteyi salt Kürtçe olarak yayınlamaktı. Başlangıçta bunu yapmış. Gazetenin ilk üç sayısı salt Kürtçe yayınlanmış. Ama gazete, Abdülhamit rejimi tarafından tüm Osmanlı sınırları içinde, özellikle de Kürdistan'da yasaklanmış. Dağıtımı ve okunması yasaklanmış. Mikdad Midhat Bedirhan mecbur kalmış, o zamanın Türkçesiyle Abdülhamit'e açık bir mektup yazmış ve onu 4. sayıda yayınlamış. Mektupta gazetenin önemine değinilmiş ve Sultan Abdülhamit'ten ricada bulunularak yasak kararının kaldırılması istenmiş. Ama mektubun hiç bir etkisi olmamış, yasak sürmüş. Bunun üzerine 5. sayıda yeniden Türkçe bir mektup yayınlamış. Kardeşine devrettiği 5. sayıdan itibaren, kardeşi de Abdülhamit'e açık mektup yazıp gazetede yayınlamış. Daha sonra, Kürdistan'da ya da Osmanlı sınırları içinde cereyan eden önemli olaylarla ilgili olarak gazetede Türkçe yazılar da yayınlanmış. Böylelikle Kürt olmayan okuyucuların da gazeteyi okumaları ve gelişmelerden haberdar olmaları sağlanmıştır.

Gazete "Gezgin Gazete" niteliğini de Abdülhamit'in siyaseti yüzünden almış. Gazete Mısır'da yayın hayatına başlamış ve 5 sayı burada yayınlanmış. Ama Abdülhamit ve rejiminin baskısı yüzünden Mısır'da yayın hayatını sürdürmesi mümkün olmamış. Mikdad Midhat Bedirhan hastalığından dolayı gazetenin yönetimini kardeşi Adurrahman Bedirhan'a devretmiş. O da gazeteyi Mısır'dan İsviçre'nin Cenevre kentine götürüp orada yayınlamış. Daha sonra Londra'ya, ondan sonra da İngiltere'nin Folkston kentine götürmüş. Sonunda yeniden Cenevre'ye getirmiş.

دوبر ١ سالا عولي عدد ١

كردستان

١٣١٥

عنوان
مصرده «كردستان» غزتهسي
صاحب وتحريري بدرخان
پاشا زاده
مقداد مدحت

كردستان خارجده در بر
ايچون سنه‌لك ايچون بدلي
٨٠ قروشدر
كرسان داخلنده خصوصي
اعلانلره جهاتا كوره دكيشور

كردلري ايقاظ وتحصيل صنايعه تشويق ايچون شمدبلك
اون بش گونده بر نشر اولنور كردجه غزته‌در

حجبي كاغذك في ريبكه
دوني ريبكت مصرى سرّ
ناف خوبي في جريده‌يي
لاو بدرخان پاشا
مقداد مدحت بكى
هر چاد دُوهزار جريده‌يا
بي پرّه آزرے ريكم
كردستال ده بدين خاكى
پاژده روزا چاركي نيت
نقيساندن

روزا پنجشنبي‌ده ٣٠ ذو القعده سنه ١٣١٥ پنجشنبه في ٩ نيسان سنه ١٣١٤

Tüm bu dolaşmaların nedenini açıklamamış. Ama Abdülhamit'in ajanlarının takibinden kurtulmak için bu yolu denediğini tahmin etmek mümkün. Tüm bunları gazetenin güvenlik içinde basım ve dağıtımını sağlamak için yapmayı amaçlamış. Bu dolaşımlardan dolayı önsözde gazeteyi "Gezgin Gazete" olarak niteledim.

Tüm bunlar, Kürt halkının kara talihini, şanssızlığını, ezilmişliğini gösteriyor. Kürt halkına, kendi diliyle ilk gazetesini kendi ülkesinde yayınlamak nasip olmamış, onu dışarıda çıkarıp yayınlamış. Dışarda da baştan sona kadar gazeteyi aynı yerde yayınlaması nasip olmamış.

Acaba gazete Kürt halkı arasında nasıl bir yankı yapmış?

M. Emin Bozarslan: Gazete, Kürt halkı arasında oldukça büyük bir yankı yapmış. Büyük bir hoşnutluk yaratmış. Bunu, gazetede yayınlanan okuyucu mektuplarından da anlamak mümkün. Örneğin daha 3. sayıda, Şam'da yaşayan Kürtlerin gönderdiği iki mektubu görüyoruz. Biri düzyazı şeklinde ve N. H. ismiyle yazılmış. Bu mektupta belirtildiğine göre, gazete Şam'daki Kürt mahallesine ulaştığında, buradaki Kürtler, ilk kez kendi dilleriyle bir gazetenin çıktığını görmüş ve onu kutsal olarak değerlendirip, baştacı yapmışlar.

3. sayıda yine Şam'dan manzum (şiirsel) bir mektup gönderilmiş. Bu mektubun yazarı Şeyh E. Fettah'ın oğlu, mektubunun başlangıcında şunları söylemiş:

"Kutlu olsun sana binlerce kez
dostlar arasında şimdi yayılan bu ses
En güzel gazetenin çıkışını müjdeleyen haber
uğrunda bahşiş verilir ne kadar varsa hazineler."

Bu mektubun göndericisi de, **"Kürdistan"** gazetesinin Şam'da yaşayan Kürtler arasında büyük sevinç yarattığını bildirmiş, manzum mektubunun sonunda da Mikdad Midhat Bedirhan'a şöyle seslenmiştir:

"Babanın ve bütün atalarının ruhlarını sevindirdin sen, ortaya koyunca hünerini

Dilerim devletinin papatyası hep şen ola
Ve sen var oldukça gönlün hep esen ola".(**)

Ayrıca Adana'dan Seyit Tahir Boti tarafından bir mektup yazılmış. Bir mektup Amed'den (Diyarbekir), "Diyarbekir eşrafından Ş.M." rumuzuyla yazılmış. Bir mektup da Mardin'den, Molla Salih Cıziri tarafından yazılmış. Yine Kürdistan'dan ve Kürdistan dışından mali yardım toplanmış. Örneğin Diyarbakır'dan 200 kuruş, Süleymaniye'den 121, Adana'dan 120 kuruş. Bu miktarları o dönemin değerleriyle karşılaştırdığımızda, bunun ne derece yüksek olduğunu görürüz.

Tüm bu mektuplardan anlıyoruz ki, gazete, Kürdistan'da oldukça geniş yankı yapmış ve büyük ilgi görmüştür.

Siz, "Kürdistan" Gazetesi'yle ilgili olarak Danimarka, Hollanda ve Almanya'da (Hamburg, Berlin, Duisburg, Köln ve Münih) konferanslar verdiniz. Konferanslar nasıl düzenlendi? Halkın ilgisi nasıldı?

M. Emin Bozarslan: Bundan üç yıl önce, 1988 yılının sonbaharında "JİN" Dergisi'nin 5. cildinin yayınlanmasıyla o dergi tamamlandığında, KOMKAR benden derginin tanıtılması amacıyla Almanya'nın çeşitli kentlerinde konferanslar düzenlememi istedi. KOMKAR'ın bu isteğini kabul ettim ve o zaman Almanya'nın 4 kentinde konferanslar verdim. **"Kürdistan"** gazetesini yeniden düzenlemek, benim programımda yer alıyordu. Kendilerine konu hakkında bilgi verdim ve çalışmanın üç yıl alacağını söyledim. Onlar da,gazeteyi bitirdikten sonra, konferanslar vermemi o zaman bana önerdiler. Ben de önerilerini kabul ettim ve kendilerine konferanslar konusunda söz verdim. Gazetenin yayınlanmasından sonra, KOMKAR, konferansların hazırlıklarına başladı ve yedi kentte konferanslar düzenledi. Bu konuda Kopenhag, Hamburg, Berlin, Den Haag, Duisburg, Köln ve Münih kentlerinde toplam 7 konferans verdim.

Şunu da belirtmek istiyorum: Hem bu konferansların düzenlenmesinden dolayı, hem de **"JİN"** dergisinin her beş cildini ve diğer kitaplarımı dağıtıp satarak **"Kürdistan"** gazetesinin basılmasına büyük katkıda bulunmasından dolayı, KOMKAR'a teşekkürlerimi bildirmek istiyorum.

Her yedi konferansa da ilgi büyük oldu. Konferansların yapıldığı kentler ile onlara yakın kentlerde yaşayan Kürtler, konferanslara katıldılar ve büyük bir ilgiyle dinlediler. Gazete hakkında önemli bilgilere sahip olmak istediler ve konu hakkında detaylı sorular sordular.

Diğer önemli bir konuyu da belirtmek isterim: Konferanslara kadın-erkek Kürt kitlesi katıldı. Bu da beni oldukça sevindirdi. Bu, Kürt halkının kadın-erkek bir bütün olarak mücadelesine sahip çıktığını gösteriyor. Onlar, bu tür konferanslara katılarak, tarihleri, edebiyatları, kültürleri ve dilleri hakkında bilgi sahibi olmak istediler.

"Kürdistan" gazetesi ile ilgili konferanslar, üç yıl önce **"Jin"** dergisiyle ilgili olarak verdiğim konferanslardan daha canlı ve kitlesel oldu.

30 yıla yakın bir süredir adınız hem ülke içinde, hem de ülke dışında biliniyor. Kürtçe ve Türkçe eserleriniz okuyuculara ulaşmış. Bunlardan biri de "Melayê Meşhûr"dır. Acaba Melayê Meşhûr'un Kürtlerle ilgisi nedir? Kürt folklöründe Melayê Meşhûr'un fıkraları yer alıyor mu?

M. Emin Bozarslan: Evet, Me-

layê Meşhûr'un aslında yalnız Kürtlerle değil, aynı zamanda Ortadoğu'nun başlıca dört halkı olan Kürtler, Araplar, Farslar ve Türklerle ilgisi vardır. Bilindiği gibi bugüne kadar Melayê Meşhûr Türkiye'de bir Türk gibi tanıtılagelmiştir. "Nasrettin Hoca" olarak adlandırılmış. Onun Konya'ya bağlı Akşehir'de yaşamış olduğu ve fıkralarının tümünün Türkçe olduğu söylenmiş. Tüm bu fıkralarıyla Türk folklorüne ve edebiyatına hizmet ettiği belirtilmiştir.

Farslar da aslının Fars, adının "Molla Nesiruddin-i Tusi" ve Horasanlı olduğunu söyleyip iddia ediyorlar. Fıkralarının tümü Farsçaymış. Böylelikle Fars edebiyatına ve folklorüne hizmet etmiş.

Araplar da kendilerine maledererek, Kûfe doğumlu ve adının da "Cuha" olduğunu, fıkralarının tümünün de Arapça olduğunu iddia ediyorlar. Bütün bu iddialara göre çok sayıda fıkra Türkçe, Farsça, Arapça olarak basılıp yayınlanmış. Peki, Melayê Meşhûr'un Kürtlerle ilgisi nedir?

Güney Kürdistan'da, Melayê Meşhûr'un aslının Kürt olduğu söyleniyor. Hem Kuzey, hem de Güney Kürdistan'da onun adının Nasrettin Hoca, ne Molla Nesiruddin, ya da Cuha olmadığı, adının "Ünlü Hoca" anlamına gelen "Melayê Meşhûr" olduğu söyleniyor. Onun çok sayıda gülmecesi Kürtçe olarak halk arasında anlatılıyor. Bunlar kuşaktan kuşağa geçip günümüze kadar gelmiştir. Bunlardan dolayı Melayê Meşhûr'un bir simge, bir sembol olduğunu söyleyebiliriz. Ortadoğu'nun başlıca halkları arasında tanınmıştır. Her halk ona ayrı bir isim vermiştir. Her halk, kendi dilinde gülmeceler yaratmış ve ona maletmişler.

Tüm bunlara baktığımızda, onun, Otadoğu'nun her dört halkıyla da ilgisi olduğunu görüyoruz. Böyle olunca da, onun "Ortadoğu kültürünün bir ürünü" ol-

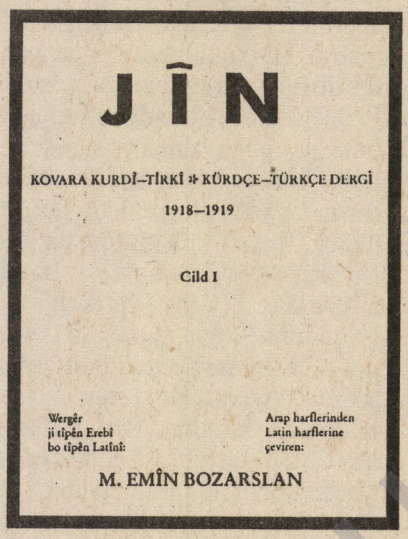
JÎN

KOVARA KURDÎ–TÎRKÎ ✻ KÜRDÇE–TÜRKÇE DERGİ

1918–1919

Cild I

Wergêr
ji tîpên Erebî
bo tîpên Latînî:

Arap harflerinden
Latin harflerine
çeviren:

M. EMÎN BOZARSLAN

duğunu söylemek mümkün.

Melayê Meşhûr'un fıkralarının Kürt folklorundeki yeri önemlidir. Kürdistan'ın her yerinde, köyünde Melayê Meşhûr tanınıyor, fıkraları anlatılıyor. Bazı fıkraları her dört dilde de ortaktır ve aynı şekilde söyleniyor. Bazı fıkraları ise, salt bir dilde söyleniyor. Örneğin şu fıkrası yalnız Kürtçe söyleniyor:

Tarrı bu tepeyi saman yapabilir
Hocanın eşeğini ona salabilir
Ama yapmadığı işi yapmaz(***)

Bu sözlere baktığımızda, Kürtçe bir şiir gibi dile getirildiğini görürüz. Ve yalnız Kürtçe dil yapısına uygun düşüyor. Diğer dillerle ifade edilemiyor ve yoktur. Bundan dolayı da biliyoruz ki bazı fıkralar yalnız Kürtçede vardır. Bunlar Kürtçeye özgüdürler. Tüm bunları **"Melayê Meşhûr"** adlı kitabımın önsözünde belirtmişim. 13 sayfalık önsöz yazdım. Türkçe, Arapça, Farsça ve Kürtçe fıkraları karşılaştırdım ve onlardan örnekler verdim. Şu sonuca vardım: Bu gülmeceler aslında yaygın olarak her dört dilde de var ve Ortadoğu kültürünün bir ürünü, bir meyvesidirler. Her dört kültürde de yerleri var. Ama biz Kürtler şovenistler gibi iddia etmiyoruz, ki Melayê Meşhûr Kürttür. Kürt de olabilir, Türk de. Belki de başka bir ulusa aittir. Belki de böyle bir kişi hiç yaşamamıştır, halk bunu simge yaratmış ve fıkraları ona maletmiştir. Onun yaşayıp yaşamadığı, nereli olup olmadığı o derece önemli değil. Önemli olan bu fıkralar Ortadoğu için ortaktır. Hiç kimsenin şovenistlik yapıp kendine maletmemesi gerekir.

Türkiye ve Kürdistan'da son yıllarda birçok değişiklik oldu. Yeni hükümet "Kürt realitesi"ni kabul ettiğini açıkladı. Basın-yayın alanında ise Kürtlerle ilgili onlarca kitap yayınlandı. Bu değişiklikleri nasıl görüyorsunuz?

M. Emin Bozarslan: Türk rejiminin, hükümetin Kürt realitesini kabul etmesi, Kürt halkının varlığı için önemlidir ve ileriye yönelik bir adımdır. Olumlu bir gelişme olarak değerlendirmek mümkün. TC'nin tarihinde ilk kez Kürt halkının varlığı kabul ediliyor. TC'nin kurulduğu 1923 yılından önce, zaten Kürt halkının varlığı kabul ediliyordu ve tartışma konusu bile olmuyordu. Osmanlı döneminde ve daha önceleri sürekli olarak Kürt ve Kürdistan adları kullanılıyordu. Ama ne zaman ki 1923 yılında Türkiye Cumhuriyeti kuruldu, bununla birlikte yeni bir siyaset oluşturuldu. Bu siyaset Kemalizmin ideolojisi ve temeli, aynı zamanda TC'nin de temeli oldu. Bunun amacı Kürt halkını inkar etmek, onun herşeyini yasaklamak ve bir süreç içinde onu asimile etmek, yoketmekti. Ama bildiğimiz gibi bu siyaset başarılı olmadı, iflas etti. Zaten iflas etmeye de mahkumdu.

Ama şunu iyi bilmeliyiz ki, Kürt halkının ulusal davası, salt "Kürt realitesi"nin kabulüyle çözüme kavuşmaz. Türk devleti, salt "Kürt

halkının varlığını kabul ediyorum" deyip, onun hiçbir hakkını kabul etmezse, Kürt sorunu böyle çözüme kavuşmaz.

Dünyadaki değişikliklere baktığımızda, görüyoruz ki hiçbir yerde, hiçbir ulus, kendi hak ve hukukundan vazgeçmiyor. Tüm haklarını elde etmek istiyor. Doğal olarak Kürt halkı da diğer halklar gibi, tüm haklarına kavuşmak istiyor. Uygar insanlar gibi düşünülürse, hak ve hukukun tüm ulusların eşit olması, her alanda halklar arasında eşitliğin sağlanması ile elde edildiği görülür. Bana göre bu da şu şekilde mümkün olabilir: Türk halkı hangi haklara sahipse, Kürt halkı da aynısına sahip olmalıdır. Ancak bu şekilde her iki halk arasında eşitlik sağlanabilir. Böylelikle her iki halk arasında kardeşlik kurulabilir. Bunun için Kürt realitesinin kabulü bir ilk adımdır ve olumludur. Ama salt ilk adımdır. Daha alınacak çok mesafe vardır.

Kürtlerle ilgili basın-yayın alanındaki gelişmelere gelince; bu konuda fikir belirtmek benim için oldukça zor. Çünkü ben Kürdistan ve Türkiye dışında yaşıyorum. Bu yayınları izleyip değerlendirmek benim için olanaksız. Bundan dolayı da konu hakkında ve kaliteleri hakkında bir görüş belirtmem zor. Fakat şunu söylemek mümkün: Türkiye'de Kürtlerle ilgili yayınlar, şayet doğruları yansıtıp dile getiriyorlarsa, Kürt diline, kültürüne, tarihine gerçekten hizmet ediyorlarsa, bunlara olumlu bir gözle bakmak gerekiyor. Ama Kürt sorunu bir ticari meta haline getiriliyorsa, bazı kişiler ve kurumlar bu sorunu bir ticari kazanç yolu olarak kullanıp, kalitesiz yayınları piyasaya sürüyorlarsa, bunlar hizmetten çok, Kürt tarihinin ya da dil ve edebiyatının yalan-yanlış anlaşılmasına neden olur. Bu da olumsuz bir adım olur. Ama yukarıda dediğim gibi, açık bir yanıt vermek benim için zor.

Önümüzdeki döneme ilişkin çalışmalarınız hakkında kısaca bilgi verebilir misiniz?

M. Emin Bozarslan: İsveç'e yerleştikten kısa bir süre sonra, 1980 yılı başlarında, 20 yıllık bir çalışma programı yaptım. İsveç'te şimdiye kadar çıkan tüm kitaplar, bu program çerçevesinde hazırlanıp yayınlandılar. Bunlardan biri **"JÎN"** Dergisi'nin 5 cildiydi. Ayrıca **"Kürdistan"** gazetesinin iki cildi, 5 çocuk kitabı, 5 gülmece kitabı ve **"Melayê Meşhûr"**. Bundan böyle de bu program üzerinde çalışacağım ve onu sürdüreceğim. Programa göre, şimdi **"Mem û Zin"** üzerinde çalışmaya başlayacağım.

Bildiğiniz gibi **"Mem û Zin"**i 1968 yılında Latin harflerine çevirip Türkiye'de Türkçe ve Kürtçe olarak yayınlamıştım. Daha sonra iki baskısı daha Türkiye'de yapıldı. Üç yıl sonra, **"Mem û Zin"** 300. yılını dolduruyor. Bilindiği gibi Ahmedê Xani, **"Mem û Zin"**i 1695 yılında yazmış. 1995 yılında da onun 300. yılı doluyor. Programıma göre bu kez Kürtçe ve Türkçesini birbirinden ayıracağım. Kürtçesini sade bir dile de çevireceğim ve orijinal

Kürtçesiyle birlikte, sol tarafta orijinal Kürtçe, sağ tarafta ise sade Kürtçe olarak yayınlayacağım.

Gerekli yerlerinde sözcükleri, tarihleri, isimleri, olayları açıklamak amacıyla dipnotlar da yazacağım. Bunun dışında **"Mem û Zin"**e layık olabilecek geniş bir önsöz de yazacağım. **"JÎN"** dergisinin önsözüne benzer, 70-80 sayfa, belki de 100 sayfa olabilir. Kürtçesini ayrı bir kitap, Türkçesini de bir çeviri eseri olarak ayrı yayınlayacağım. Programıma göre **"Mem û Zin"** 1995 yılının Newrozunda okuyucunun elinde olacak.

"Mem û Zin" için 3 yıllık bir zaman ayırdım. Bu tamamlandıktan sonra, yeniden Kürt dergileri dizisine döneceğim. Bunlardan biri, 1908 yılında yayınlanan **"Kürd Teavün ve Terakki Gazetesi"**dir. Bu dönemde "Kürt Teavün ve Terakki Cemiyeti" adıyla bir dernek kurulmuş. Bu dernek sözkonusu dergiyi yayınlamış. Başka bir dergi ise, **"Roji Kurd"** adlı olanıdır 1913 yılında Hêvi Kürt Talebe Cemiyeti tarafından yayınlanmıştır. İttihat ve Terakki hükümeti 4 sayıdan sonra onu kapatmıştır. Ama Hêvi derneği, bunun yerine **"Hetawi Kurd"** adında yeni bir dergi çıkarmıştır. O da yine 1913 yılında yayın hayatına başlamıştır. Başka bir dergi ise 1919 yılında çıkan ve yayın hayatı 1920'de son bulan **"Kürdistan"** adlı dergidir. Yani bu ikinci **"Kürdistan"**dır.

Bu dört dergi programımda yer alıyor. Onları da "JÎN" Dergisi, **"Kürdistan"** Gazetesi gibi Arap harflerinden Latin harflerine çevirmeyi, dipnotlarla, önsözlerle yeniden düzenleyip yayınlamayı düşünüyorum. Bunların hepsini tamamlayıp yayınlayabilirsem, 1920 yılına kadar çıkmış tüm dergiler, Kürt okuyucusuna ulaşmış olacak.

Bu dergilerin yanı sıra, bir masal dizisi de vardır. Zaman bulabilirsem, bunları da gülmece dizisi, çocuk kitapları gibi bir dizi halinde yayınlamayı düşünüyorum. Bunlar da 5-6 kitap olacak.

2000 yılına kadar dergi ve hikayelerin tümünü tamamlamak istiyorum. Bunların yayınlanmasına olanak bulamazsam bile, onları tamamlayıp baskıya hazır durumda dosyalara koymak istiyorum.

2000 yılından sonra, şayet yazmaya gücüm yeterse, çalışabilirsem, birkaç yıl önce başladığım, ama diğer çalışmalardan dolayı zaman bulup tamamlayamadığım bir sözlük var. Az bir süre üzerinde çalışabildim. Bunun üzerinde çalışmamı yoğunlaştırmak istiyorum. 3-4 yıl içinde bunu da tamamlamayı düşünüyorum.

Ayrıca bir dilbilgisi kitabı var. Birkaç yıl önce başlamıştım, bazen notlar alıyorum. Onu da tamamlamak istiyorum.

Uzun süreden beri Kürt atasözlerini topluyorum. Çok sayıda topladım. Ama diğer çalışmalardan dolayı, bunlar üzerinde ciddi çalışmaya zaman ayıramadım, baskıya hazırlayamadım. Sözlük ve gramer kitabından sonra bunlara yönelmek istiyorum.

Şayet gücüm yeterse, birkaç roman da yazmak istiyorum.

1992 Sonbaharında kısa hikayelerden oluşan bir kitabım yayınlanacak. Şimdi baskıdadır. Bu hikayeleri **"Jin"** Dergisi ve **"Kürdistan"** gazetesini hazırladığım sırada yazdım. 10 kısa hikayeden oluşuyor. Adı **"Şerefa Rıstem Keya"**dır. (Türkçesi "Rüstem Kahya'nın Şerefi" demektir).

Kürt okuyuculara söyleyecek bir sözünüz var mı?

M. Emin Bozarslan: Bir bütün olarak Kürt halkından bu eserlere sahip çıkmalarını, okumalarını istiyorum. Bunlar bizim hazinemizdir. Bugüne kadar saklı kalmış, bizden alınmış. Şimdi yeniden ortaya çıkarılıyor. Bunların halka ulaştırılması gerekiyor. Kürt halkı, özellikle de Kürt aydını, bunlara sahip çıkmalıdır.

Ayrıca **Dengê KOMKAR** aracılığıyla şu sözümü de Kürt halkına iletmek istiyorum: Ben Kürt halkından uzağa düşmek ve Kürt halkından uzak bir yerde yaşamak zorunda kalmışım. Bu, benim için bir dezavantajdır. Ama ben kendime söz vermişim bulunuyorum ve bu sözümü Kürt halkına da ulaştırmak istiyorum. Bu söz şudur: Bu dezavantajı bir avantaja dönüştürmek için, bu dünyada yaşadığım sürece, yazma yeteneğine sahip olduğum sürece ve elim kalem tuttuğu sürece, sürekli olarak çalışacağım ve kalemim sürekli olarak Kürdistan'ın ve Kürt halkının hizmetinde olacaktır. Bütün Kürtlerin bunu bilmelerini özellikle istiyorum.

Teşekkür ederiz.

M. Emin Bozarslan: Ben de size teşekkür ederim.

(*) Bu röportaj, Dengê KOMKAR'ın 138. sayısından alınmış ve Kürtçeden Türkçeye çevrilmiştir.
(**) Bu şiir Kürtçedir. Biz bu dizeleri Türkçeye çevirerek buraya aldık.
(***) Bu sözler Kürtçedir ve Kürtçe orijinal biçimi şiirseldir, uyaklıdır. Biz Türkçeye çevirerek buraya aldık.

KOMJIN'ın 8 Mart Dünya Kadınlar Günü Dolayısıyla Yayınladığı Bildiri

Kürdistan'daki Kadınları Unutmayalım!

8 Mart Dünya Kadınlar Günü, dünyanın çeşitli ülkelerinde olduğu gibi, Türkiye ve Kürdistan'da da kutlanıyor. Kürdistanlı kadınlar, hem yurt içinde, hem de yurt dışında, bir taraftan örgütlenme çalışmalarını sürdürürken, bir taraftan da kutlama yönünde adımlar atıyorlar.

Kürdistanlı Kadınların Birliği KOMJIN'ın, 8 Mart dolayısıyla yayınladığı bildirisi elimize geçti. Bildiriyi aşağıda yayınlıyoruz.

Bir **"8 Mart Dünya Kadınlar Günü"** daha...

"Kadınların demokratik hakları için mücadeleyi başlattıkları gün" olarak kabul edilen bu önemli gün, tüm dünya kadınlarını kapsayan bir anlam taşıyorsa da, verilen mücadele biçimi, her ulus kadını için aynı değildir. Dünya Kadınlar Günü, "Mart" ayına rastlar. Ulusal varlığı henüz tanınmayan biz Kürt halkı için Mart ayı, yalnız "8 Mart"tan dolayı değil; ayrıca unutulması mümkün olmayan acıların ve başkaldırıların sembolü olduğundan da, ayrı bir öneme sahiptir.

Kürdistan geçtiğimiz yıl, tüm dünya kamuoyunun gözlerini üzerine çeken savaş alanı oldu. Kürtler ise, bu savaş kapsamında, gelişmiş **teknolojinin oyuncaklarının hedefi** oldu.

Daha 16 Mart 1988 Halepçe katliamının acıları dinmeden, Irak Kürdistanı halkımız geçtiğimiz yıl, dünyanın gözleri önünde yeni bir jenosidle karşı karşıya kaldı. Gözü dönmüş Saddam Rejimi, Körfez Savaşında uğradığı yenilginin acısını Kürt halkından almaya girişti. 3 milyona yakın inanımız, evini-yurdunu terketti. Yollara düştü. Küçük bir kesimi kurtuluşu komşu ülke sınırlarında bulacağını umudede rek sığınmaya çalıştı. Diğer ezici çoğunluğu ise, Kürdistan dağlarına dağılarak, doğayı **acılarla süsledi.** Bundan en büyük payı da kadınlar aldı. Binlercesi dul kaldı. Hayatını kaybetti binlercesi. Belirsiz-yığınsal sayıda çocuklar öldü. Milyonlarca inanımız evsiz, barksız kaldı, dağları mesken edindi. Yüz-

lerce köy ve kasaba yerle bir edildi. Geride, napalm ve fosfor gazlarından **verimsizleşen topraklar, hangi yerin kime ait olduğu bilinmeyecek şekilde karışan yıkık evler,** her tarafı döşeli **mayınların hala her an can almaya devam ettiği alanlar, her türlü yaşam şartlarından yoksun; lağım sularını kullanmak zorunda bırakılan insanlar** kaldı.

Bu insanların, başta hastane olmak üzere, dağınık yerleşim yerlerine ulaşabilmek için taşıt araçlarına, sağlık ekiplerine, başlarını sokacak meskenlere ve okullara ihtiyaçlarının olduğunu unutmayalım! Bunların karşılanması için, var olan insan güçlerini, bizler de ekonomik katkılarla güçlendirelim! **Onları unutmadığımızı, dünya kadınları çatısının altında onların da yerlerinin olduğunu katılayalım!**

Kürdistan'ın diğer parçalarında da durum, yerleşim itibariyle bu kadar vahim olmasa da, sömürgeci güçlerin baskıları, bütün şiddetiyle sürüyor. Bugün, Türkiye Kürdistanı'nda devlet terörü, olanca gücüyle hükmünü sürdürüyor. Ama Kürt halkı yılmıyor. Bütün baskılara rağmen 1991 yılı, Türkiye Kürdistanı halkımızın kitlesel olarak sokaklara döküldüğü, Newrozları kutladığı, devlet terörüne yığınsal başkaldırdığı bir yıl oldu. Kürt kadınları da, mücadelenin her alanında yerlerini aldılar, alıyorlar.

- Hapishanelerdeki veya izleri kaybolan kızlarının-oğullarının akibeti için protestolarda ön saflarda yer alan 60-70 yaşlarındaki anaların,

- Eşlerini, yakınlarını ve herşeyden önce ulusal haklarını elde etme uğruna sokaklara dökülen, yazan-çizen genç kadınların sayıları gün geçtikçe artmaktadır.

Federal Almanya'da bulunan biz Kürdistanlı yurtsever, ilerici ve devrimci kadınlar olarak, ülkemizdeki bu gelişmeleri gururla izliyor, onlarla dayanışma içinde olmayı bir görev biliyoruz.

Federal Almanya'da da yaşayan yabancı kadınlar olarak, artan ekonomik ve sosyal bunalımlardan payımızı fazlasıyla alıyoruz. Kohl yönetimindeki federal hükümet, getirdiği yabancılar yasası ve yeni "mülteciler yasası" teklifiyle, zaten var olan yabancı düşmanlığının daha da büyümesine neden oluyor. Yabancı düşmanlığını önleyici tedbirler alacağına, düşmanlığı geliştiren fırsatlar yaratıyor.

Aynı federal hükümet, Kürt göçmen azınlığın varlığını kabullenmiyor. Onların en demokratik hakları olan ANADİLDE DERS, RADYO ve TV'de YAYIN hakkı, SOSYAL DANIŞMANLIK gibi doğal istemlerini geri çeviriyor.

İşte tüm bu haklar ve ülkede mücadelesi verilen ulusal demokratik haklar için, yurt dışında yaşayan Kürt kadınları olarak bize düşen görev, önce ulusal varlığımıza yönelik baskılara karşı kamuoyu oluşturmak ve onların dayanışmalarını sağlamaktır. Bundan hareketle de, KOMJIN olarak, Dünya Kadınlar Günü'nde, tüm dünya kadınlarının duyarlı olmalarını, kendilerine ancak bir çaput parasını siper edinerek yaşamını dağlarda sürdüren Irak Kürdistanı kadınlarını unutmadıklarını kanıtlamaya çağırıyoruz.

Komjin'ın katalogu

İnsanlık trajedilerinde herkes suçlu!

Duyarlık göstermeyen, sessiz kalan, susan, yardım elini uzatmayan herkes! Siz... Biz... Hepimiz...

28.02.1992

KÜRT KADINLARI YOLA ÇIKMALIDIR

Zeynep CEYLAN

Tüm ezilen ve sömürülenler, kendilerini ezen ve sömüren düzene karşı başkaldırırlar. Bu gerçeklik, insanlığın yaşadığı ilk kavgadan beri sürüp gelir.

Kadının başkaldırı hakkı ise yüzyıllardır, binyıllardır var. Bilindiği gibi, kadının köleliği sınıflı toplumla başlıyor. Yani sınıflı toplum doğası gereği, kadın ve erkek cinsini ayıran, erkeğe üstünlük, kadına ise baskı ve sömürü getiren mekanizmalara ihtiyaç duyuyor. Sınıflı toplumu besleyen, onu güçlendiren erkek egemen ideoloji, toplumun hücrelerine öylesine sinmiş ki, "kadın sorunu salt sınıfsaldır" deyip çıkamıyoruz işin içinden.

Kadının özgürleşmesi sorunu; ulusal ve sınıfsal mücadeleleri de kapsayan, ama bunları aşan bir özgürleşme sorunu olarak kendisini dayatıyor. Gerçekten de, insana yakışır bir düzen, ancak kadınların özgür olduğu bir düzendir. Kadının özgürlüğü ise bilinen tüm değer yargılarının, kadın-erkek ilişkilerinin, aile ve evlilik kurumunun dönüşümü demektir. Kadınlar, gözlerini böylesine uzağa dikmeden, acılı ve zor bir kavgayla kazanılabilecek bir devrimi hedeflemeden özgürleşemeyecekler.

Genel olarak ifade etmek gerekirse, kadının özgürleşmesi mücadelesi o'nun "kimliğine, emeğine ve bedenine sahip çıkma mücadelesi"dir. Bu mücadele ise; ağır aksak yürüyen, bir kabarıp bir tavsayan, sınıfsal ve ulusal mücadele süreçleriyle bazen çakışan, bazen ayrılan; tüm bu nedenlerle teorik ve pratik yığınla sorunu olan bir kavgadır. Ama güzeldir, insancadır ve yola çıkılmalıdır!

Kürt kadınları da yola çıkmalıdır: Hem "Kürt" olarak, hem de "kadın" olarak özgürleşmek için!

"Kimliğimize, emeğimize ve bedenimize sahip çıkmak istiyoruz!" demelidirler.

Bugün, Kürt kadınının önünde duran en acil görev, bir "Kürt Kadın Hareketi" yaratmaktır. Bunun yolu da, sesini duyurmaktan ve örgütlenmekten geçiyor.

Kürt Kadın Hareketi'nden sözederken; çok zengin, geniş, geleneklerini, teorisini yürürken oluşturmak zorunda olan bir kavgadan sözettiğimizi biliyoruz. Ancak, işin başında, yine de bir tanımlamaya ihtiyaç var: "Kürt Kadın Hareketi" kavramından ortaya çıkan bir tanımlama gerekiyor. Yanlışlıkları, yolun başında ortadan kaldırmak için.

Kürt Kadın Hareketi'nin kendini varedebilmesinin önündeki en büyük teorik engel, "mücadeleyi bölmeyelim" anlayışıdır. Bölünmemesi istenen mücadele de, kimilerince ulusal demokratik mücadele, kimilerince de bir bütün olarak Türkiye'deki kadın hareketidir.

Bu anlayışla, Kürt Kadın Hareketi, işin başında, iki taraftan da sıkıştırılmış olmaktadır.

• 19. yüzyıl Amerikası'nda, kadınlar, ırkçılığa ve köleliğe karşı, ezilenlerin, yani siyah ırkın yanında saf tutmuşlardı. Türkiye'deki feminist hareket de, yanıbaşındaki hemcinsleri Kürt kadınlarının gerçeğine gözlerini kapatamaz, Kürt kadınının bağımsız mücadelesine karşı çıkamaz. Kürt Kadın Hareketi, Türkiye'deki kadın mücadelesini bölmek şöyle dursun; ona katkı koyacaktır, zenginleştirecektir.

Bir de apaçık bir biçimde erkek egemen olan, hemen hemen tüm Kürt erkeklerinde varolan bir anlayış var: Onlar da, mücadeleyi böldürmemek kaygısını taşıyorlar. Kürt Kadın Hareketi dendiğinde, yalnızca ulusal mücadelede "yedek güç" olan bir kadın hareketini anlıyorlar. Ulusal kurtuluştan sonra, yine işe yaramayacak, evine çekilecek bir yedek güç.

Her iki taraftan da gelen yanlışın kaynağı aynı: Kürt kadınının kimliğini parçalayarak soruna bakmak.

Bu son derece yapay bir ayrımdır. Hayatın ve Kürt kadınının gerçekliğiyle bağdaşmıyor. Kürt kadını, bazen Kürt, bazen kadın olarak yaşamıyor ki! O, her zaman Kürt kadını olarak yaşıyor. Mal gibi alınıp satılırken de, kendi diliyle eğitim yapma hakkından yoksun bırakılırken de, şiddete maruz kalırken de. Kısaca, emeği, bedeni ve kimliğine el konulurken, o ne kadın, ne Kürt. Hem kadın, hem Kürt.

Neden bir Kürt kadınından söz ediyoruz? Neden, O'nu hem erkeğinden hem de diğer kadınlardan ayrı ifade etmek zorunda kalıyoruz? Bu özgünlük ve ayrılık, Kürt kadınının kendi gerçeğinden ortaya çıkıyor da ondan. Kürt kadını, hem erkeğinden, hem de diğer kadınlardan farklı bir kimliği yaşıyor. Bu nedenle Kürt kadınının özgürleşme mücadelesi, böylesine özgün ve bağımsız bir kanalda gelişip serpilebilir.

Elbette benzerlikler de var. Elbette, Kürt kadınının özgürleşme mücadelesi, hem erkeğinin, hem de evrensel kadın hareketinin değerlerini içinde taşıyacak. Bir anlamda çakışacak. Ama bu çakışma; Kürt Kadın Hareketi'nin gerçeğine denk düşen bir mücadelenin gerekliliğini ortadan kaldırmıyor. Madem ki, Kürt kadınları hem kadın hem de Kürt olmanın tüm acılarını yaşıyorlar ve tüm devrimciliğini içlerinde barındırıyorlar; o halde, hem erkeğinin karşısında, hem erkeğiyle omuz omuza olacaklar! Omuz omuza olacaklar çünkü, en başta kadınların ulusal demokratik devrime ihtiyaçları var, acil talepleri buradan beslenecek. Karşısında olacaklar çünkü, erkek egemen değerlere ve baskılara karşı mücadele edecekler.

Bu zenginliği; yani hem ulusalı, hem evrenseli taşıyan bir Kürt Kadın Hareketi, ancak bağımsız bir kanalda varolabilir. Bu yaratılamazsa, en başta erkekler bilmelidir ki; Kürt halkı ulusal kurtuluşa uzansa bile, bu görece bir başarı olacak, demokratik bir toplumun güvenceleri yaratılamayacaktır.

Evet, Kürt kadınları ne yedek güç olmalıdırlar; ne de cılız bir anti-feodal mücadelenin darlığında boğulmalıdırlar.

Onlar, kendileri olmalıdırlar.

Kimliklerine, emeklerine ve bedenlerine sahip çıkmalıdırlar.

Karşılarında hangi güç ya da cins varsa, mücadele etmelidirler. Bir başka deyimle, hem sömürgeci Zor'u, hem de erkek egemen baskıları ezip geçmelidirler.

Özgürleşmenin başka adı var mı zaten!

"Faili Meçhul" Cinayetler Serisi Sürüyor:

ÖĞRETMENLER, GAZETECİLER, SAĞLIKÇILAR; ŞİMDİ SIRA KİMDE?

Şemsettin GÜRBÜZ

SİLVAN'DA ZİRAAT MÜHENDİSİNE SALDIRI

Silvan'da ziraat mühendisi Mehmet Selim SELKİ, 14.02.1991 tarihinde evine gitmekte iken maskeli kişilerin saldırısına uğradı. Saldırıdan yaralı olarak kurtulan SELKİ, hala tedavi altında bulunuyor.

Ziraat Mühendisleri Odası Diyarbakır Bölge Şube Başkanlığı Yönetim Kurulu, 17.02.1992 tarihinde bir basın açıklaması yaparak olayı kınadı. Açıklama özetle şöyle:

"Bölgemizde faili meçhul cinayetler zinciri devam etmektedir. Böylesi saldırılara kimin, nerede ve ne zaman muhatap kalacağı kuşku ve endişesi herkesi sarmıştır. Dünyada gelişmekte olan barış, kardeşlik, hoşgörü havasına karşılık; Türkiye'de ve özellikle bölgemizde, tam tersi uygulamalar bütün hızıyla sürmektedir. Bu gibi olaylar, düşüncesi ne olursa olsun insan olan herkesin sorunudur. Şubemizin üyesi M. Selim SELKİ de 14.02.1992 tarihinde Silvan İlçesi'nde böylesi bir saldırıya uğramıştır. Yüzleri maskeli meçhul kişiler, üyemiz evine gitmekte iken kendisine saldırmışlardır. Şans eseri yaralı olarak kurtulan üyemizin tedavisi devam etmektedir. İnsan hak ve özgürlüklerine yönelen, ekonomik-demokratik haklar mücadelesinin önünü tıkamak isteyen karanlık güçler, bu cinayetlerle amaçlarına ulaşamayacaklardır. Üyemize yapılan saldırıyı kınıyor, böylesi cinayet ve saldırıların faillerinin bulunup cezalandırılması için ilgilileri ve yetkilileri uyarıyoruz."

DİYARBAKIR'DA EĞİTİM EMEKÇİSİNE SALDIRI

15.02.1992 tarihinde, Diyarbakır'ın en merkezi noktası olan Dörtyol civarında, Demir Otel'in bitişiğinde yurtsever öğretmen Ahmet BAYHAN öldürüldü. BAYHAN, Kürdistan'da yaşanan sürgünlerin de gediklisiydi. Öğretmenlik yaşamına Siirt'in Pervari İlçesi'nde başlayan BAYHAN, göreve başladıktan sonra, "bölücülük propagandası yapıp, sınıflarda Kürtçe konuştuğu" gerekçesiyle önce gözaltına alınıp, daha sonra Siirt'in Kurtalan İlçesi'ne sürgün edildi. Kurtalan'da kısa bir dönem öğretmenlik yapan BAYHAN, yine aynı gerekçeyle, bu kez ilçe merkezinden köye sürgün edildi. Her sürgün edilişinde gözaltına alınıp, işkenceden geçirilen BAYHAN, sürgün edildiği köyde de uzun süre görev yapamadı. Bu kez Olağanüstü Hal Valiliği'nin istemiyle Çankırı'ya sürüldü.

Çankırı'ya gitmeyen Ahmet BAYHAN, rahatsızlığı nedeniyle hastanede yatarken, hafta sonunu dışarıda geçirmek için hastaneden izinli olarak ayrıldığında takip edildiğinin farkına varmış, bu durumu arkadaşlarına da iletmişti. Daha önceleri de takip edilen BAYHAN, bu kez takip edenlerin öldürmek için peşinde olduklarını bilmiyordu.

03.08.1966 tarihinde Mardin'in Nusaybin İlçesi Sayar Köyü'nde dünyaya gelen Ahmet BAYHAN'ın cenazesi, öldürüldüğü gün yapılan otopsiden sonra avukatı Semir GÜZEL'e teslim edilerek, ailesi aracılığıyla doğum yeri olan Nusaybin'e gönderildi. Devlet Hastanesi Morgu'nda, Eğit-Sen üyesi öğretmen arkadaşları tarafından yapılan cenaze töreninden sonra Nusaybin'de toprağa verilen BAYHAN, Eğit-Sen'in de aktif üyelerindendi.

Otopsi raporunda ölüm nedeni; "Ateşli silah yaralanmasına bağlı iç organ delinmesinden gelişen iç kanama ve beyin doku harabiyeti" olarak belirtilen Ahmet BAYHAN'ın vücudundan 9 mm. çapında üç kurşun çıkarıldı.

BİNGÖL'DE "FAİLİ MEÇHUL" CİNAYETLER DİZİSİNE BİR YENİSİ EKLENDİ

Bingöl'de kırtasiyecilik yapan Mehmet Sabri KIZILKAN'ın cesedi, kaybolduktan üç gün sonra, Muş-Bitlis karayolunda terkedilmiş olarak bulundu.

15.02.1992 günü saat 18.30-19.00 sularında evine gitmek üzere işyerinden ayrılan KIZILKAN, yolda iki kişi tarafından alındıktan sonra, kendisinden üç

gün boyunca haber alınamadı. 18.02.1992 tarihinde cesedi 3 kurşunla vurulmuş olarak, vücudunda işkence sonucu oluşmuş darp izleriyle birlikte Muş-Bitlis karayolunda terkedilmiş olarak bulunan KIZILKAN'ın öldürülmesi, yeni bir Vedat AYDIN olayı olarak değerlendiriliyor.

Bingöl'de aktif bir yurtsever olarak tanınan M. Sabri KIZILKAN'ın cenazesi, 20.02.1992 tarihinde Bingöl'de toprağa verildi. KIZILKAN'ın kontr-gerilla tarafından öldürüldüğü yaygın olarak söyleniyor.

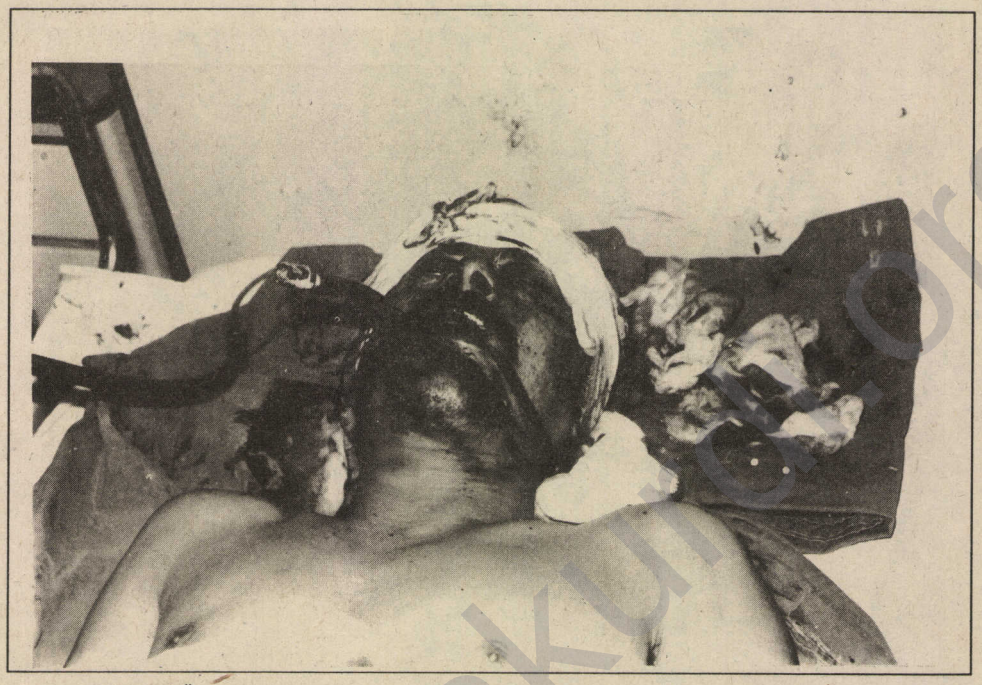

Halit GÜNGEN tüm çabalara rağmen kurtarılamadı. *(Foto: DENG)*

BASINA FİİLİ İNFAZ

18.02.1992 günü akşam saat 20.00 sıralarında, Diyarbakır Ofis Akkoyunlu Sk. Çalışkanlar Apt. 1. Kat'ta bulunan 2000'e Doğru Dergisi'ne baskın düzenleyen kişi veya kişiler; dergi çalışanlarından Halit GÜNGEN'i, elektrik şalterini indirdikten ve tek kurşunla başından vurduktan sonra, binaya molotof kokteyli atıp kaçtılar.

2000'e Doğru Dergisi'nin bulunduğu binada silah ve gürültü seslerinin duyulmasından sonra polisi arayıp bilgi veren bina sakinleri, polisin olay yerine gelmesi üzerine birlikte 2000'e Doğru'nun bulunduğu daireye girdiler. Yoğun bir duman tabakasıyla kaplı daireye giren polis ve bina sakinleri, GÜNGEN'i yerde kanlar içinde yatar buldular. GÜNGEN Diyarbakır Devlet Hastanesi'nde yoğun bakım altına alınmasına rağmen kurtarılamayarak yaşamını yitirdi.

Olay sırasında hastanede bulunan gazetecilere polis tarafından, "bu olayla ilgili ne düşünüyorsunuz, söyleyin bakalım" türü ima yollu tehditlerde bulunulduğu gazeteciler tarafından ifade ediliyor. Ayrıca, GÜNGEN'in çalışma arkadaşı, 2000'e Doğru muhabirlerinden Ahmet SÜMBÜL de olaydan hemen sonra polis tarafından gözaltına alındı. Dergi Bürosu, olaydan sonra uzun süre polis tarafından sarılarak, içeri kimsenin girmesine izin verilmedi.

Boynundan aldığı tek kurşunla öldürülen Halit GÜNGEN'in cenazesi, 19.02.1992 tarihinde, toprağa verilmek üzere memleketi olan Şırnak'a gönderildi. Şırnak'ta yapılan cenaze törenine Sosyalist Parti Genel Başkanı Doğu PERİNÇEK ve 2000'e Doğru Genel Yayın Yönetmeni Ferit İLSEVER de katıldı.

Olaydan sonra bir basın açıklamasıyla olayı kınayan Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti tarafından yapılan basın açıklamasında şu görüşlere yer verildi:

"(...) Demokrasiyle yönetilen ülkelerde, insanların meçhul saldırılara kurban gitmesi sonucu, o ülkelerdeki sözü edilen demokrasi artık düşündürücü hale gelmektedir. Güneydoğu Gazeteciler Cemiyeti olarak, arkadaşımız Halit GÜNGEN'in katillerinin ve arkasındaki karanlık ellerin bir an önce ortaya çıkarılmasını beklemekteyiz. (...)"

Olayın ertesi günü İstanbul'da bulunan 2000'e Doğru Dergisi merkezinin önünde bir anma toplantısı yapıldı. Bunun yanında Diyarbakır'da da aynı içerikte bir anma toplantısı yapıldı. Yine Sosyalist Parti Genel Başkanı Doğu PERİNÇEK de Diyarbakır'da yaptığı bir basın toplantısıyla olayı protesto etti.

Ayrıca GÜNGEN'in öldürülmesini protesto amacıyla 20.2.1992 tarihinde saat 15.00 sıralarında Gazeteciler Cemiyeti'nde toplanan yaklaşık 40 gazeteci Diyarbakır Valiliği'ne yürüdü. Aralarında Diyarbakır'da temsilciliği bulunan dergi ve gazetelerden Deng, Medya Güneşi, Newroz ve Yeni Ülke Gazetesi muhabirlerinin de bulunduğu gazeteciler ile birlikte 2000'e Doğru Dergisi çalışanları ve diğer gürlük gazetelerin temsilci ve muhabirlerinden oluşan yürüyüş korteji, yaklaşık 1 km.'lik yolu yürürken, yer yer yürüyüşü izleyen insanlar tarafından alkışlarla desteklendiler.

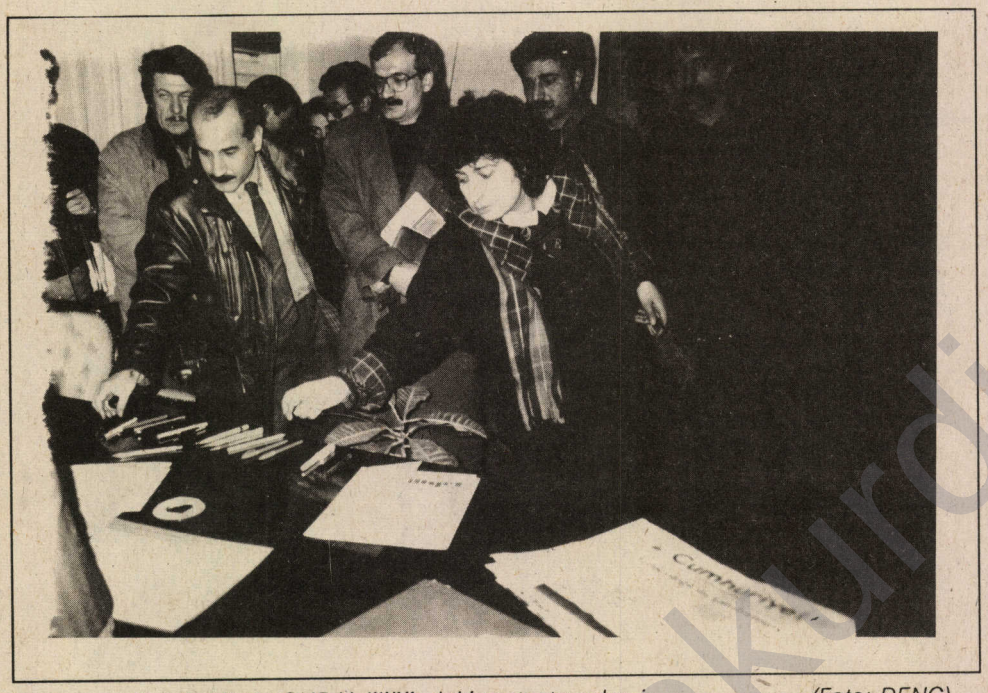

Gazetecilerin OHB Valiliği'ndeki protesto eylemi *(Foto: DENG)*

Diyarbakır Valiliği'nde, Vali Vekili Ali KÜÇÜKAYDIN'ın makamına giren gazeteciler, Halit GÜNGEN'e sıkılan kurşunun basın camiasına sıkıldığını belirterek, "Basına sıkılan kurşunlar bizi yıldırmayacaktır" dediler. Gazeteciler, "Arkadaşımız Halit GÜNGEN'in ve diğer faili meçhul cinayetler sonucu öldürülenlerin katillerinin biran önce bulunmasını istiyoruz. Bu duyarsızlık uzun dönem devam etmemelidir" diyerek, kalemlerini Vali Vekili Ali KÜÇÜKAYDIN'ın masasına bıraktılar.

Valiliğe yürümeden önce, Gazeteciler Cemiyeti'nde toplanan gazeteciler, Diyarbakır Emniyet Müdürü Ramazan ER ile de görüştüler. Görüşmede faili meçhul cinayetleri insanları yıldırmaya yönelik eylemler olarak değerlendiren ER, eylemlerin bazılarını Hizbullah adlı örgütün yaptığını tesbit ettiklerini, araştırmalarının sürdüğünü belirtti. Bir gazetecinin, "Kontrgerilla ile ilgili iddiaları nasl değerlendiriyorsunuz?" sorusuna ise, "Bu sorunun muhatabı ben değilim, cevap veremem?" dedi. Hizbullah örgütünden ellerinde bir kişinin olduğunu söyleyen ER'e, bir diğer gazeteci, "Diğer örgütlerden birine operasyon yapıldığında onlarca insan yakalanıyor, oysa Hizbullah'tan bir kişi elinizde" sorusunu yönelttiğinde, "Tahkikatlarımız sürüyor, sonuçlandırmak üzereyiz" cevabını verdi. Hizbullah'la emniyet mensuplarının yer yer ortak örgütlenmelere gittiğini, dirsek temaslarının olduğunu söyleyen bir gazeteciye ise, "Böyle birşey varsa devlet üstüne gider" diyen ER, 2000'e Doğru Dergisi'nin bazı kapak haberleriyle ilgili soruları da geçiştirdi.

Görüşmeye katılan 2000'e Doğru Dergisi muhabiri Ahmet SÜMBÜL, arkadaşının öldürülmesinden sonra gözaltına alındığını belirterek, kendisine işkence yapıldığını, öldürülme eyleminin kendisine yıkılmak istendiğini tüm gazetecilerin önünde açıkladı.

Yeni Ülke Gazetesi Batman muhabirlerinden Cengiz ALTUN, 24.02.1992 günü sabah saat 9.30 sıralarında işyerine gitmek üzere evinden çıktığı sırada uğradığı silahlı saldırı sonucu öldürüldü. ALTUN, Batman'ın en işlek caddesi olan Yeni Şehir 8. Cadde Şirin Camii civarında uğradığı silahlı saldırıda başından ve göğsünden aldığı 3 kurşun sonucu yaralı olarak kaldırıldığı Batman SSK Hastanesi'nde yaşamını yitirdi. Saldırganların iki kişi oldukları ve beyaz bir binek otomobilden ateş açtıktan sonra, olay yerinden süratle uzaklaştıkları olayın görgü tanığı olan iki esnaf tarafından ifade ediliyor. İki esnafın daha sonra polis tarafından gözaltına alındığı gelen bilgiler arasında. Cengiz ALTUN'un çeşitli defalar tehditler aldığı, yaklaşık 3 ay önce de Gercüş Jandarma Karakol Komutanı tarafından ölümle tehdit edildiği gazete yetkilileri tarafından bildirildi. Öldürülmeden iki gün önce iki kişinin ALTUN'un kaldığı evin sahibinden Cengiz'i sordukları yakın çalışma arkadaşları tarafından belirtiliyor.

ALTUN'un cenazesi, öldürüldüğü gün, Sağlık Mahallesi'nde bulunan Nur Camii'ne getirildi. Ertesi günün sabahına kadar camide bekletilen cenaze, 25.02.1992 günü kılınan öğle namazından sonra saat 13.00 civarında toprağa verilmek üzere camiden alındı. Yaklaşık 10.000 kişinin katıldığı kitle, cenazeyi Yeni Ülke Batman Bürosu'nun önüne getirdi. Büro önünde yapılan saygı duruşundan sonra ALTUN'un cenazesi, Batman Karşıyaka Mezarlığı'nda toprağa verildi. Olaydan sonra Batman, Sason ve Gercüş'te gün boyu süren kepenk kapatma eylemi yapıldı. Batman'da okuyan öğrenciler de derslere girmeyerek protestoya katıldılar. Deng, Medya Güneşi, Newroz ve Mücadele Dergileri'nden birer temsilcinin katıldığı tören olaysız son buldu.

Olaydan bir gün sonra İstanbul Tabipler Odası'nda Cengiz ALTUN cinayetini protesto etmek ve ALTUN'u anmak amacıyla bir toplantı yapıldı. Törende Yeni Ülke Gazetesi sahibi Serhat BUCAK, olayı protesto eden ve tüm kurum ve kuruluşları duyarlılığa davet eden bir konuşma yaptı. Tören gönderilen mesajların okunmasıyla sona erdi.

Yeni Ülke Muhabiri Cengiz ALTUN'un cenaze töreni. (Foto: DENG)

NUSAYBİN'DE İŞYERLERİNE KUNDAKLAMA

19.02.1992 tarihinde Mardin'in Nusaybin İlçesi'nde kimliği belirsiz kişiler tarafından, HEP İlçe Başkanı Hasan BOZKURT'a ait giyim mağazasına ve Şeymuz KAYA'ya ait mağazaya patlayıcı ve yanıcı maddeler atıldı. Saat 13.30 sularında Şeymuz KAYA'ya ait mağazaya iki kişi tarafından atılan tahrip gücü yüksek bombadan yaklaşık 2 saat sonra, bu kez Hasan BOZKURT'a ait işyerine yakıcı ve boğucu etkisi olan maddeler atıldı. Şeyhmuz KAYA'ya ait işyerine atılan bomba sonucu yaralanan Yaşar AKTAŞ, Mardin Devlet Hastanesi'ne kaldırılarak tedavi altına alındı. Olaylarla ilgili olarak görüşlerine başvurduğumuz HEP İlçe Başkanı BOZKURT şöyle konuştu:

"Dükkanıma bomba atılmadan yaklaşık 15-20 dakika önce bir misafirim geldiği için dükkandan ayrıldım. Eve ulaştığımda, gelen telefon üzerine tekrar geri döndüm. Dükkanıma atılan bomba, yakıcı ve boğucu özellikleri olan bir bombadır. Kundakçılar, bombayı içeri attıktan hemen sonra kaçmışlar. İlçe halkı ve dükkanda bulunanlar peşlerine düşmelerine rağmen yakalayamamışlar. Olayı protesto ediyorum."

KONTRGERİLLA SİLVAN'DA

"Faili Meçhul" cinayetlerin son örneği Silvan'da kendini gösterdi. 1962 Nusaybin doğumlu, evli iki çocuklu sağlık memuru ve Tüm Sağlık-Sen'in aktif üyelerinden Şeyhmuz AKINCI, 27.02.1992 günü saat 8.00 civarında sağlık ocağına giderken, kısa mesafeden kafasına sıkılan tek kurşunla öldürüldü.

Daha önce Şırnak'ın İdil İlçesi'nde görev yapan AKINCI, bir keresinde de arabası taranarak öldürülmek istenmişti. İdil Alay Komutanı'ndan sürekli ölüm tehditleri alan AKINCI, yaklaşık 2 ay önce Silvan'a atanmıştı. Hanımı ile birlikte işe giderken Ulucamii civarında, ana giriş kapısının hemen önünde arkadan yaklaşan saldırganın yaklaşık 10 cm. mesafeden ensesine dayadığı tabancadan çıkan tek kurşunla öldürülen AKINCI, aynı gün Nusaybin'de toprağa verildi.

Görgü tanıklarının yaptığı tarife göre; siyah takım elbiseli, ayağında beyaz spor ayakkabısı, genç, kaşkollu olan saldırganın, saldırıdan hemen sonra cami avlusuna girip, sakin bir şekilde yürüyerek olay yerinden uzaklaştığı bildiriliyor.

Olaydan sonra; Kemal ACİL (Diyarbakır TMMOB İl Koordinasyon Sekreteri), Aziz GÜLEÇ (Diyarbakır Eğit-Sen Şube Sekreteri), Vezir PERİŞAN (Belediye-İş Şube Başkanı), Ali KAYA (Tüm Bel-Sen Diyarbakır Şube Sekreteri), Hüseyin TURHALLI (HEP Diyarbakır İl Başkanı), A. Vahit KAYA (Tüm Sağlık-Sen Diyarbakır Temsilcisi), Musa ÇELİK (Yol-İş 1 Nolu Şube Başkanı), Mehmet YILDIZ (Petrol-İş Şube Sekreteri), Ruhi KOÇ (T.T.B. Diyarbakır Oda Sekreteri) ve Sabahattin ACAR (İHD Diyarbakır Şube Sekreteri) imzalarıyla yapılan basın açıklamasında özetle şu görüşler dile getirildi:

"(...) Daha önceki cinayetlerde olduğu gibi, bu cinayet de önceden planlanmış ve profesyonelce işlenmiştir. Silvan'ın merkezi yerinde, Hükümet Konağı'nın hemen yanında saldırının olması, katilin ne kadar rahat ve güvenlikte olduğunu göstermektedir. Bu olay, bölgemizde işlenen cinayetlerden, karanlık güçlerce organize edilmiş diğer olaylardan ayrı değildir, onun bir devamıdır ve bir amaca hizmet etmektedir. (...)

Hükümetin şeffaflık politikasının tam tersi olarak işlenen bu cinayetlerin faillerinin hiç bulunamamasını ve bu konuda ciddi olarak olayların üstüne gidilmemesini kınıyoruz. Bir an evvel katillerin bulunmasını istiyoruz. Bu cinayetleri işleyen ve himaye edenleri lanetliyoruz."

DİYARBAKIR'DA NEWROZ'A POLİS SALDIRISI

F. AYDIN

14 Mart 1992 tarihinde Diyarbakır'da, Nilgün Düğün Salonu'nda düzenlenen ve izleyicilerin coşkusu ve katılımıyla Newroz şenliğine dönüşen nişan töreni, polisin pervasız saldırısına uğradı. Şenliğin bitiminde salondan ayrılan yaklaşık 2000 kişilik kitleye saldıran polis, aralarında şenliğe katılan sanatçılarında olduğu 20'si kadın yaklaşık 150 kişiyi gözaltına aldı.

Kürt halkının ulusal uyanışında ve kitleselleşerek yükselen ulusal kurtuluş mücadelesinde önemli bir yere sahip olan Newroz'un yaklaşması sebebiyle de geniş bir içerik ve dolu bir programla düzenlenen şenlik, daha başlamadan önce polisin yoğun tehditleriyle karşılaştı. Gündüz saatlerinde daha hazırlıklar devam ederken salonu basan polis, salonda hazırlıkları sürdüren gençlere yönelerek "Siz salonu düzenleyin bakalım. Hele bir akşam olsun, tümünüzün ayaklarını kıracağız. Saddam'ın Halepçesi'ne bile şükredeceksiniz." diyordu. Polislerin tüm baskı, engelleme çabalarına ve alınan aşırı tertibata rağmen şenlik, akşam saat 19.00'da başladı.

Kürt Ulusal Marşı "Ey Raqip" eşliğinde Kürdistan şehitleri anısına yapılan saygı duruşuyla başlayan şenlik, sunucunun açış konuşmasıyla sürdü. Açış konulmasında, Newroz'un ulusal mücadele içindeki önemine değinen sunucu, günümüzde mücadele sürecinin kritik bir noktaya geldiğine dikkat çekerek "Sağlıklı ve olgun zeminlerde süren mücadeleyi hiçbir güç bitiremez. Kürt halkının mücadelesi bitmeyecektir. Tarihi boyunca hiçbir zorluğa boyun eğmeyen yiğit Kürdistan halkı, her zaman Dehaq'ların kafasını parçalayacak Kawa'lara sahiptir, sahip olacaktır." sözleriyle konuşmasını bitirdi.

Sunuş konuşmasından sonra Diyarbakır Halk Oyunları Ekibi'nin gösterisi ile devam eden şenlik, sırasıyla BIJAR, SİPAN, Nasır REZAZİ, ROJA, ŞANOYA ROJA AZADİ ve KOMA DENGÊ AZADİ'nin katılımlarıyla sürdü. ŞANOYA ROJA AZADİ'nin sergilediği "DAWİYA DEHAQ" adlı oyun dışında, şenliğe, yaşları 8-10 arasında değişen çocukların rol aldığı küçük bir skeç renk kattı. Her yeni sanatçının sahneye çıkmasıyla giderek yükselen coşku, devlet güçlerinin ortamı sürekli terörize etmesine rağmen, Kürt insanının ulusal bayramına sahip çıkışının canlı bir göstergesi de oluyordu. Devletin "Resmi başvurulara izin vereceğiz" söylemlerine rağmen, Kürdistan'da yapılan tüm şölen, şenlik, panel vb. etkinliklere izin verilmemesini dikkate alan katılımcı kitlenin coşkusuyla Newroz şölenine dönüşen etkinlik tüm coşkusuyla devam ederken, polis de şimdiye kadar görülmemiş bir yoğunlukla düğün salonunun etrafını sardı. Şölenin başlamasından yaklaşık 1 saat sonra giriş ve çıkışları tamamen kontrol altına alan polis, şenlik süresince içeri girip çıkan herkese acımasızca saldırdı. Yeni hükümetle birlikte giderek saldırganlaşan polisin, hükümetin kimi kurumlarını bile takmayarak, yer yer Şırnak örneğinde olduğu gibi yürüyüşler düzenleyip Kürtlere ölüm diye bağırarak, son Diyarbakır örneğinde olduğu gibi yüzlerce insana acımasızca saldırarak bir nevi güç gösterisinde bulunması; hükümetin kendi kurumları üzerinde ne derece denetim sahibi olduğunu göstermesi bakımından da açık bir örnek oluşturuyor. Son dönemlerde ortamın gerginleşmesinin de sağladığı avantajlarla, "Newroz Sendromu"nu da fırsat bilen polisin, daha farklı etkinliklerde katliamlara bile başvurması olağanüstü bir durum olmasa gerek.

Ağır silahları ve kalaslarıyla istisnasız şenliğe katılan tüm insanlara vahşice saldıran, aralarında gazetecilerin, insan hakları kuruluşları temsilcilerinin, Medico-International çalışanlarının, İl Genel Meclisi üyelerinin de bulunduğu birçok kişiyi döverek gözaltına alan polisin, gözaltına aldıklarına ağır işkenceler yaptığı da gelen haberler arasında.

Gözaltına alınan ve gece saat 02.00 civarında serbest bırakılan Medico-International temsilcisi Alexander KAUZ yaşadıklarını şöyle anlatıyor: "Bu saldırıyla Türk polisinin ne kadar 'demokrat', ne kadar 'insan haklarından yana' olduğunu gözlerimle gördüm." Gözaltında kendisine insanlık dışı muamelelerde bulunulduğunu, dayak atıldığını söyleyen KAUZ, "4 filmime el konuldu, ayrıca Nikon marka fotoğraf makinam da kırıldıktan sonra bana geri verildi." diyor. Polisin saldırısı sonucu büyük bir maddi hasarın yaşandığı salonda, ayrıca piyasa değeri yaklaşık 150 milyon liraya varan cihazlar tahrip edildi. İnsanlara yaptığı saldırılar sonucu tatmin olamayan polis, bu kez hıncını adeta fotoğraf makinalarından ve cihazlardan alıyordu. Şenliği izleyen tüm gazetecilerin fotoğraf makinalarını kıran, filmlerine el koyan polis, video çekimi yapan birçok kameramanın kameralarına da el koydu, kimilerini ise kırdı.

Gözaltına alınan ve ağır işkenceler gören insanlardan isimlerini tespit edebildiklerimiz şunlar: Koma Dengê Azadi'nin elemanları; Nuri ERDEM, Serhat KARAKAŞ, Dilek TATLIDİL, Ömer AVCI, İbrahim ERDEM, Şanoya Roja Azadi Oyuncuları; Dara KARAKAŞ, Namdar ÇAMLIBEL, İsa KAYA, Nurten ÖZDEMİR, Zana SEZEN, Faruk TULAY, geceye katılanlardan Üzeyir AVCI, İkramettin OĞUZ, Yılmaz İL, Nevin İL, Paşa AKDOĞAN, A.Vahap KARHAN, Emine DEMİR, Nafiye DEMİR, Zana BUDAK, Sıddık ÇELİK, Yalçın BOZARSLAN, Cengiz ÖZSOY, Reyhan KÖŞKER, Zelal BOZARSLAN, Remzi GÜLDERE, Yalçın KORKUTAN, Ahmet KILIL, Ahmet BOZKURT, Ahmet KAHRAMAN, Mehmet YALÇIN, A.Bahri KARHAN, Elmas ATMACA, M.Süreyya YILMAZ, Hêvi BOZARSLAN, Rohat BUDAK, Özan SİPAN. Ayrıca soyadları tesbit edemediğimiz Recai ve Cahit isimli iki kişiyle, ŞEŞEOĞLU soyadlı iki bayan. Bunun yanında şenliğe katılmak üzere gelen, İran Kürdistanı'ndan sanatçı Nasır REZAZİ de bir gece gözaltında tutulduktan ve dayak ve hakaretlere uğradıktan sonra Savcılık tarafından serbest bırakıldı.

Olaydan sonra Diyarbakır Barosu avukatlarından Semir GÜZEL, İHD İstanbul Şubesi, İHD Diyarbakır Şubesi ve Diyarbakır HKD birer basın açıklamasıyla olayı kınadılar. Basın açıklamaları özetle şöyle:

"BASIN AÇIKLAMASI

14.3.1992 akşamı Diyarbakır'da Nilgün Düğün Salonunda yapılan ve izleyiciler tarafından Newroz Bayramının da kutlandığı bir nişan töreni sonunda, saat 22.00 sularında salondan çıkan 2-3 bin kişi Emniyet güçlerinin pervasız bir saldırısına uğramıştır.

Kutlamaya katılan müvekkillerim Nevin İL ve Cengiz ÖZSOY, yaklaşık 100 kişiyle birlikte gözaltına alınmıştır.

Emniyet güçleri "izinsiz Newroz kutlaması" bahanesiyle, kadınlı çocuklu kalabalığın üzerine ellerindeki sopa ve silahlarla pervasızca saldırmış, kutlamaya katılan müvekkillerim ve diğer insanları kalabalık arasından rasgele seçerek gözaltına almışlardır.

Ayrıca geceye konuk olarak gelen sanatçılardan Koma Dengê Azadi üyeleri, Şanoya Roja Azadi oyuncuları ve İran'lı sanatçı Nasır Rezazi, ses ve müzik aletleri de tahrip edilerek gözaltına alınmışlardır.

Polisin "Newroz Kutlaması" bahanesiyle yaptığı bu saldırının hiçbir haklı ve yasal yönü bulunmamaktadır. (...)

Müvekkillerim ve onlarla birlikte alınan kalabalık gruptan son şu ana kadar sağlıklı bir haber alınamamıştır. Son derece haksız ve yasadışı olan saldırıyı ve gözaltıları kınıyor, gözaltındakilerin bir an önce bırakılmalarını talep ediyor, kamuoyunu duyarlı olmaya çağırıyorum.

Av. Semir GÜZEL
Diyarbakır Barosu Avukatlarından"

"BASIN AÇIKLAMASI

14.3.1992 akşamı Diyarbakır Nilgün Düğün Salonu'nda yapılan Newroz kutlamasından dağılan kitleye saldıran güvenlik güçlerinin, dayak ve zorla 100'ü aşkın insanı gözaltına alması, Kürtlere yönelik zulmün tırmandırılması sinyallerini veriyor.

Aralarında Koma Dengê Azadi müzik topluluğu, Şanoya Roja Azadi Tiyatro topluluğu ve İran'lı sanatçı Nasır Rezazi'nin de bulunduğu gözaltına alınan 100 kişiden 12'si derneğimizin üyesidir. Derneğimizin üyesi Nuri ERDEM, Serhat KARAKAŞ, Ömer AVCI, Dilek TATLIDİL, İbrahim ERDEM, Dara KARAKAŞ, Zana SEZEN, Namdar ÇAMLIBEL, Nurten ÖZDEMİR, Faruk TULAY, Üzeyir AVCI ve İkramettin OĞUZ'un can güvenliklerinden ve gözaltında işkence görmelerinden endişeliyiz. (...)

İnsanların ulusal bayramlarını kutlamaları ve kendi kültürlerini sergilemeleri en doğal haklarıdır. Newroz Bayramı yasallaşmalı ve her türlü baskıdan arındırılarak kutlanmalıdır. Halkların hak eşitliği ve kardeşliğine yönelik düşmanlıkları tırmandıran baskıcı, inkarcı ve zulümcü uygulamalardan arınmak insan hakları için zorunluluktur.

Gözaltına alınan üyelerimizin haksız yere gözaltına alınmalarını protesto ediyor ve derhal serbest bırakılmalarını istiyoruz.

İNSAN HAKLARI DERNEĞİ İSTANBUL ŞUBESİ
YÖNETİM KURULU"

"BASIN AÇIKLAMASI

14.3.1992 akşamı Diyarbakır'da Nilgün Düğün Salonu'nda yapılan ve izleyiciler tarafından Newroz bayramının da kutlandığı bir nişan töreninde saat 22.00 sularında salondan çıkan 2-3 bin kişi güvenlik kuvvetlerinin saldırısına maruz kalmışlar. 100 kişiye yakın insan gözaltına alınmıştır. (...)

Başta Başbakan'ın ve diğer devlet yetkililerinin son günlerde sürekli olarak yaptıkları "Newrozun serbestçe kutlanabileceği, hatta bu kutlamaların devlet dairelerinde bile yapılabileceği" yolundaki güvenceyi veren açıklamalarının Diyarbakır Polisi'nce hiç umursanmadığı dün geceki şölen sırasında açık bir biçimde ortaya çıkmıştır.

Buda gösteriyor ki devlet çifte standart bir politika gütmektedir. Dış ve iç kamuoyunda Kürt realitesini tanıyoruz Kürtlerde Türkler gibi yasalar karşısında birinci sınıf vatandaştırlar. Ama bölgemizde uygulanan uygulamalar bize doğru olmadığını göstermektedir.

Kürt realitesi sadece dış ve iç kamuoyunu yanıltmaktan başka bir şey değildir. Madem ki Newroz Bayramı kutlamaları herkes tarafından serbestçe kutlanacaksa, neden bu kadar insan dövülerek gözaltına alındı? Yetkililere soruyoruz.

İHD D.Bakır Şube Başkanı Av. Fevzi VEZNEDAROĞLU
Yönetim Kurulu Üyesi Hikmet ATA"

"BASINA VE KAMUOYUNA

14.3.1992 akşamı Diyarbakır Nilgün Düğün Salonu'nda yapılan ve izleyicilerin katılımıyla Newroz şölenine dönüşen nişan töreninden çıkan, çoğunluğunu kadın ve çocukların oluşturduğu 2-3 bin kişilik kitle, güvenlik güçlerinin saldırısına uğradı. (...)

Geceye konuk olarak katılan Kürt sanatçılarına yapılan saldırı, bunun ötesinde etkinliğe katılan tüm insanları "potansiyel suçlu" görüp istisnasız tümüne saldıran polisin bu tavrı, "demokrasi" ve "insan hakları" havarisi kesilen yeni hükümetin "şeffaflık ve şefkate" dayalı "yeni" politikasının da açık ifadesidir.

Tek suçları Kürt halk türkülerinin ezgilerini seslendirmek olan müzik aletlerinin bile parçalanmasını emreden bu zihniyetin halkımıza verebileceği zulümden başka ne olabilir ki?

Tüm bunlara rağmen Newrozlara kilit vurmak isteyenler çok iyi bilmelidirler ki, tüm çabaları boşunadır. Şafakların karanlıklarla beslendiğini tüm herkes biliyor. Saldırılarla sesleri kesilmek istenen sanatçılarımızın ve halkımızın sesi, sokaklara daha bir gür çarpacaktır.

Bir kez daha hatırlatmakta yarar görüyoruz:

Bir halkın türkülerini yapanlar, yasalarını yapanlardan daha güçlüdür.

Newroz'a ve dolayısıyla Kürt halkına yapılan bu saldırıyı kınıyor, kamuoyunu duyarlı davranmaya davet ediyoruz.

HKD (HALK KÜLTÜR DERNEĞİ) GYK BAŞKANI
Mazhar KARA"

Gözaltına alınanlar 17.3.1992 günü DGM Savcılığı'na çıkarıldılar. DGM Savcılığı'nca Sorgu Hakimliği'ne sevkedilen Nevin İL ve Yılmaz İL tutuklanırken, geriye kalanlar aynı gün serbest bırakıldılar.

Demokrasi Mücadelesinde Yeni Kazanımlar Kayıplarla Birlikte Elde Ediliyor:

İSTANBUL HKD KAPATILDI, DİYARBAKIR HKD FAALİYETLERİNE BAŞLADI

F.ŞAHİN

Demokrasi mücadelesinin boyutlandığı ve bu alanda mücadele yürütecek kurumların önem kazandığı bir dönemde; devletin bu alana yönelik baskı ve sindirme politikaları da yoğunlaşıyor. Özellikle Türkiye'de gerçek demokrasinin yerleşmesi önünde en büyük engel olarak duran Kürt sorununun çözümüne yönelik kendi alanlarında perspektif sunan, yıllardan beri ırkçı-asimilasyoncu politikalar sonucu tarih sahnesinden silinmeye çalışılan Kürt halkının dilini, kültürünü, folklorunu araştırıp geliştirmeye yönelik çalışmalar yapan sınırlı sayıda kurum da baskı politikalarından nasibini alıyor. Ancak, haklarını alabilmenin yolunun örgütlü mücadeleden geçtiğini giderek daha çok kavrayan kitleler, bu alanda da yeni yeni kurumları yaratmaya devam ediyorlar.

Yaklaşık 3 yıldan beridir İstanbul'da faaliyetlerini sürdüren ve bu süreç içinde tüm anti-demokratik uygulamalara ve olanaksızlıklara rağmen Kürt halkının ulusal kültür değerlerini ortaya çıkarmak ve onları geleceğe aktarmak gibi soylu bir hedefi, ödün vermeden sürdüren HKD; 21.02.1992 tarihinde İstanbul Valiliği'nin kararıyla kapatıldı. Aynı gün saat 18.30 sıralarında dernek binasına gelen polis, dernekte bulunan insanların bina dışına çıkmasını, dışarıdan gelenlerin binaya girmesini engelleyerek, binada "arama" yaptı. 15 gün kadar önce de dernek binasında yapılan aramada; özellikle yeşil, kırmızı ve sarı renklerden oluşan mendiller, halk oyunları kostümleri, dernek arşivinde bulunan yasal kitap ve dergiler, Kürt göçü sırasında çekilmiş dialar gibi "suç aletleri" ele geçirilmişti. Bu kez arta kalan "suç aletlerine" de el koyan polis; dernekte bulunan, aralarında 14 yaşındaki A.Ç.'nin de bulunduğu 9 kişiyi gözaltına aldıktan sonra, dernek binasını mühürledi. Gözaltına alınanlar ertesi güne kadar "şüpheli şahıs" muamelesi gördükten ve "bir daha derneklere gitmeme" konusunda uyarılıp, babacan bir kaç cop darbesi yedikten sonra serbest bırakıldılar.

İstanbul Valiliği tarafından yapılan kapatma bildiriminde; derneğin "kanun ve tüzük hükümlerine aykırı faaliyet gösterdiğinden, dernek hakkında TCK'nın 125 ve müteakip maddelerine, 3713 sayılı Terörle Mücadele Kanunu'na ve 2908 sayılı kanunun 5, 37 ve 48. maddelerine muhalefetten İstanbul DGM C. Başsavcılığı'na suç duyurusunda bulunulduğu, bu faaliyetler sebebiyle Valilik tarafından faaliyetten alıkonulduğu" tebliğ edildi.

Böylece "demokratik bir hükümet" döneminde, tüm yasal gerekleri yerine getirilerek kurulan yasal bir kültür derneğinin, nasıl "ülke topraklarını böldüğü", onu "bir başka devletin egemenliği altına soktuğu" keşfedilmiş oldu.

Olay sonrası, bir basın açıklaması yapan Dernek Başkanı Üzeyir AVCI; demokrasi kavgasının, örgütlü kitlelerin birer mücadele alanı olan böylesi kurumlarla daha da ileri mevziler kazanacağını, bu mücadelede meşru haklarını kullanmaktan bir an dahi geri durmayacaklarını ve mücadelelerini sürdüreceklerini vurguluyarak; bu türden anti-demokratik uygulamaları protesto ettiklerini ve kamuoyunu daha duyarlı davranmaya çağırdıklarını belirtti. Ayrıca, derneklerinin açılması için "**HKD AÇILSIN**" başlığıyla bir imza kampanyası başlattıklarını ve tüm demokratik kurum ve kuruluşların ve demokrat kişilerin bu kampanyaya omuz vermelerini beklediklerini söyledi.

DİYARBAKIR HALK KÜLTÜR DERNEĞİ FAALİYETLERİNE BAŞLADI

5.1.1992 tarihinde Diyarbakır Valiliği'ne başvuruda bulunarak kuruluşunu gerçekleştiren Halk Kültür Derneği, 23.2.1992 tarihinde, yaklaşık 1000 kişinin katıldığı görkemli bir açılışla faaliyetlerine başladı.

Diyarbakır HKD'nin açılışından bir görüntü. *Foto: DENG*

Bir halkın ancak ulusal kültür değerlerini koruyup geliştirebildiği ölçüde varlığını sürdürüp, halkın kültür kavgasında ileri mevziler kazanılabileceğine olan inançlarıyla Halk Kültür Derneği'ni Diyarbakır'da kuran yurtseverler, amaçlarını şöyle açıklıyorlar:

"Halk olarak varlığımızın olmazsa olmaz temel koşulu ulusal varlığımızdır. İşte HKD bu bilinçle varolma yürüyüşündeki yerini alırken, gelişen sürece devrimci müdahalede bulunmayı da kendisine şiar etmiştir. Yine çok iyi bilindiği gibi egemenler halkımızın bugüne değin yaratmış olduğu tüm ulusal ve insani değerlerini ortadan kaldırmaya, dejenere etmeye ve böylelikle halkımızı kökleri koparılmış, şekilsiz, kof bir yığına dönüştürmeye çalışmışlar, çalışmaktadırlar. Yıllardır pervasızca uygulanagelen gericişoven ve asimilasyoncu politikalar bunun somut ifadesidir.

İşte bu uğursuz politikaları olumsuzlaştırmaya yönelik mücadelemizdeki etkinliğimizin ölçütü, dostlarımızın destek ve dayanışması olacaktır."

Diyarbakır'da yıllardan sonra kurulan ilk kültür derneği olan HKD, açılışından sonra da özellikle gençlerin yoğun ilgisiyle karşılaşmakta. Halk oyunları, müzik, dil alanlarında komisyonlar oluşturarak çalışmalarına başlayan HKD; kadın, gençlik gibi alanlarda da komisyonlar oluşturarak giderek geniş bir kitlenin çalışma platformu olmayı hedefliyor.

Kulp'un Esqar Köyü Mezresûr Mezrası'nda çığ altında kalan arkadaşımız

HARUN EREN'i

ve ailesinden 5 kişiyi kaybettik.
Çığ altında kalarak yaşamını yitiren tüm insanlarımızın acısını paylaşıyor, dostlarına ve arkadaşlarına başsağlığı diliyoruz.

DENG DERGİSİ
DİYARBAKIR TEMSİLCİLİĞİ
ÇALIŞANLARI

Arkadaşımız

HARUN EREN

ile birlikte ailesinden 5 kişi çığ altında kalarak yaşamını yitirdi.
Tüm dostlarımız ve arkadaşlarımıza başsağlığı diliyor, acılarını paylaşıyoruz.

Arkadaşları Adına
HANİFİ EREN

www.arsivakurdi.org

"KÜRT HAK ve ÖZGÜRLÜKLER VAKFI" KURULUŞ ÇALIŞMALARI BAŞLADI

Y.BAYAZIT

26 Mayıs 1991 tarihinde, İstanbul'a yerleşmiş 130 Kürt aydınının katılımıyla gerçekleştirilen bir toplantıda, Kürtlerin karşı karşıya oldukları insan hakları ihlalleri ve çağdışı uygulamalar karşısında birlikte neler yapılabileceği tartışılmış, kalıcı bir örgütlenmenin yaratılmasına karar verilmiş ve "Kürt Hak ve Özgürlükler Girişimi Komitesi" adıyla bir ön girişim komitesi oluşturulmuştu. Kurulacak oluşumun temel ilkeleri şöyle açıklanmıştı:

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kürtlere karşı yürüttüğü politikalar sonucunda yaşanan insani ve ulusal hak ihlallerinin sona erdirilmesi, Kürtlerin de özgür ve uygar bir toplum olarak dünya insanlık alemindeki onurlu yerine oturması için mücadele edilmelidir.

- Resmi çevrelerin yansıttığının aksine Kürtler, Türkiye'de bir etnik azınlık değil, bir ulustur. Bu tespit, Kürt sorununa doğru bir biçimde yaklaşmanın ve çağdaş çözümler bulmanın temel koşuludur. Bu temelde, uluslararası hukukun temel ilkelerinden biri olan ulusların kaderlerini özgürce belirlemeleri hakkının Kürtlere de tanınması esas kabul edilerek; Türkiye'de Kürt ulusal kimliğinin tanınması ve Kürt dili ve kültürü üzerindeki tüm baskıların kaldırılması ve Türklerin sahip oldukları her hakka, Kürtlerin de sahip olması gerekir.

- Türkiye Cumhuriyeti Devleti, vakit geçirmeksizin imzaladığı tüm uluslararası sözleşmelerin gereğini yerine getirmeli ve hiç bir çekince koymadan uluslararası hukukun temelini oluşturan tüm sözleşmeleri imzalayarak, uygulamaya koymalıdır.

- Girişim, Kürt siyasi güçlerinin bir birliği anlamına gelmediği gibi, farklı bir alana ve anlayışa tekabül etmesi nedeniyle Kürt siyasi güçlerinin varlığını yadsımaz ve bu güçlere alternatif bir tutumu temsil etmez. Bu nedenle girişim, herhangi bir Kürt siyasal organizasyonunun uzantısı değildir ve hiç bir hareketin ağırlığını kabul etmez.

- Girişim, içerde ve dışarda aynı çalışmaları yapan tüm kuruluş ve güçlerle, Kürt ulusal kimliğinin tanınması ve Kürtlerin, uluslararası hukukun öngördüğü ilkeler çerçevesinde, tüm ulusal-demokratik hak ve özgürlüklerini kullanması ve bu hakların güvence altına alınması amacıyla dayanışma içinde olacaktır.

- Bu amaçla girişim, iç ve dış tüm güçleri harekete geçirmeyi ve onlara bu doğrultudaki çalışmalarında yardımcı olmayı ve kendi çalışmalarında bu kuruluşların desteğini almayı kaçınılmaz bir görev kabul eder.

Önüne bu amaç ve ilkeleri koyan "Kürt Hak ve Özgürlükler Girişimi Komitesi" 8 ay süren çalışmalarını tartıştırmak ve kalıcı bir örgütlenmeyi karara bağlamak için, Kürdistan'ın değişik yörelerinden ve metropollerden 500 Kürt aydınına çağrıda bulundu. Çağrı mektubunda, Komite'nin önüne koyduğu temel ilkeler belirtildikten sonra özete şöyle deniliyordu:

"Ulusların kaderini tayin hakkı ile insan haklarının içiçe geçtiği bir dünyada yaşıyoruz. Kürtlerin de, uluslararası hukuka dayalı bu meşru haklarını kullanmak istemelerinden daha doğal ne olabilir?

İşte bu insani ve ulusal haklarımız için Kürt aydını olarak biz de hayatın her alanında kalıcı örgütlenmeleri yaratmak zorundayız. Bunun için, aramızdaki anlamsız çatışmaları bir yana bırakarak, biribirimizin varlığına ve düşüncesine saygı göstererek, uygar diyaloga dayalı, çok sesli ve renkli birlikler oluşturmalıyız.

Komitemiz İstanbul'da oturan Kürt aydınlarının seçtiği insanlardan oluştuğu için; kurulacak örgütün daha geniş, katılımcı bir aydın grubu tarafından seçilecek yeni bir komite eliyle hayata geçirilmesinin daha anlamlı olacağı kararına vardık.

Bildiğiniz gibi örgütsüz toplumların insani ve ulusal haklarının elde edilmesi ve çağdaş toplumlar arasında onurlu bir yere gelmesi mümkün değildir. Bizim de amacımız paylaşımcı, katılımcı, çok sesli demokratik ve uygar bir Kürt toplumunda yaşamak olmalıdır.

İşte bu amaçla, farklı eğilimler taşıyan Kürt aydınları olarak bu tarihi sorumluluğu omuzlamak için bu adımı atmış bulunuyoruz.

Hedeflediğimiz amaca ulaşmak için oluşturacağımız örgütlenme biçimini tartışmak ve bir Kürt aydın inisiyatifini birlikte oluşturmak için sizi de, yeri zamanı ve gündemi belirlenen toplantıya bekliyoruz."

Toplantının yapılacağı gün, gerek İstanbul, gerekse diğer bölgeler açısından sert bir kış yaşanıyordu. Sürekli yağan kar Kürdistan'ın bir çok bölgesinde ulaşıma engel oluyordu. Bu nedenle Hakkari, Van, Muş, Bitlis, Kars, Elazığ illerinden gelecek olan davetliler, yarı yoldan geri döndüklerini belirten telefonlar ettiler ve başarı dileklerini ileten mesajlar yolladılar. Tüm bu olumsuz koşullara rağmen, İstanbul, Ankara, İzmir, Adana, Mersin, Adıyaman, Ağrı, Malatya, Antep, Konya, Şırnak, Urfa ve Diyarbakır'dan 185 Kürt aydını, 23 Şubat 1992 günü İstanbul Mülkiyeliler Birliği toplantı salonuna ulaşmayı başardılar.

Her inançtan (müslüman, süryani, yezidi, ateist), her yaş grubundan, her meslekten, her sosyal sınıf ve katmandan, her siyasi görüşten insanın çağrılı olması bu girişimin en çarpıcı özelliklerinden birini oluşturuyordu. Çağrılı olan herkese söz hakkı verilmesi ilkesi benimsendiğinden, zaman darlığı dolayısıyla konuşmalar beş dakika ile sınırlandırılmak zorunda kalındı. Konuşmacıların tümünün düşüncelerini hiçbir sınırlamaya tabi tutulmaksızın, özgürce dile getirmesi, çok farklı düşüncelerin büyük bir olgunluk ve hoşgörü ile karşılanması, toplantının bir diğer çarpıcı özelliğiydi. Bu, aynı zamanda kurulacak örgütlenmenin niteliğinin bir göstergesi olması açısından önemliydi.

Ancak, tüm olgunluğa rağmen, çağrılılardan Abdurrahman DÜRRE'nin konuşması toplantının seviyesiyle çelişen tek tavırdı. Adı geçen konuşmacı, Hazreti Muhammed'in Medine'ye göçü sırasında müslümanların bir cami yaptırdığını, münafıkların da bu caminin karşısına bir mabet yaptırdıklarını, münafıkların müslümanlar karşısında tutunamadıklarını ve müslümanların onların mabedini kenef olarak kullandıklarını belirterek; kurulmuş olan bir vakıf varken kurulacak ikinci bir vakfın kenef olacağını belirtti. Bu konuşma, esas olarak konuşmacının demokrasi anlayışının çarpıcı bir örneğini teşkil ediyordu. Ancak bu konuşma bile toplantının olgunluğunu bozmadı.

Yaklaşık 30 konuşmacının görüşlerini iletmesi ve tartışmalar sonucunda yapılan oylamada 3 red oyuna karşılık 182 kabul oyuyla Kürt halkının insani ve ulusal haklarını savunacak, Kürt tarihi, dili, sanatı ve kültürü alanlarında akademik çalışmalar yapacak bir vakfın kurulması karara bağlandı. Vakfın kuruluşu amacıyla, toplantıya katılamayan insanların da katılımına açık olmak kaydıyla 75 kişilik bir kurucular kurulu seçildi. Vakfın adının tesbiti ve kuruluş çalışmaları için gerekli hazırlıkların yapılması görevi kurucular kuruluna bırakıldı. Bunun yanında toplantıda bir "Sonuç Bildirgesi" tartışılıp kabul edildi. Bu bildirge Kürtçe, Türkçe ve İngilizce olarak Türkiye ve dünya kamuoyuna duyuruldu. Sonuç bildirgesinde özet olarak şu görüşler yer alıyordu:

"Kürt ulusu 30 milyon nüfusuyla Ortadoğu'nun en eski, en büyük ve aynı zamanda en mağdur ve mazlum halkıdır.

Kürt sorununa demokratik ve barışçı bir çözüm bulunmadan ne Türkiye'de ne de Ortadoğu'da huzur sağlanamaz.

Kürt ulusal sorunu, ulusların kaderlerini özgürce belirleme hakkı çerçevesinde çözülebilir. Bunun için halkımızın başvuracağı tüm yöntem ve araçlar meşrudur.

Kürt ulusunun kaderini özgürce belirleme hakkı, Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin de imzaladığı uluslararası sözleşmelerle garanti altına alınmıştır.

Bugün Kürt halkı sömürgeci devletlerin dayattığı haksız savaşla karşı karşıyadır. Sorunun demokratça çözümü isteniyorsa, öncelikle bu haksız savaşa biran önce son verilmelidir.

Günümüzde halkların kardeşliği önüne düşmanlık tuzakları kurmak isteyen egemen güçlerin oyunlarına gelmeden, halkların kardeşliği ve tam eşitliğine dayalı birliktelikler oluşturmalıyız.

Toplantı katılımcıları, sömürgeciliğin resmi-gayri resmi devlet terörünün, baharda Kürt halkına olası saldırı ve imha hareketine karşı halkının yanında yer alacaktır.

Katılımcılar dünyanın tüm demokratik ve insan hakları kurumlarını, tüm insanlık alemini Kürt halkı üzerine yöneltilen şiddet ve imha politikasının durdurulması için, hükümetler nezdinde girişimde bulunmaya çağırır."

Daha sonra toplanan kurucular kurulu, vakfın adını "Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı" olarak belirleyip, vakfın Nisan ayında resmen kurulması için gerekli çalışmaları yapmak üzere 10 kişilik bir "Hazırlık Komisyonu" seçti. Hazırlık Komisyonu, vakıf için gerekli maddi olanakların yaratılması amacıyla, komisyonda yer alan iki kurucunun adına bir banka hesabı açtığını, vakfın kurulabilmesi için, açılan hesaba katkıda bulunulması amacıyla tüm devrimci, demokrat, yurtsever insanlara çağrıda bulunduğunu açıkladı.

Ayrıca yine kurulacak vakfa gelir sağlamak amacıyla 20 Mart 1992 gecesi Kennedy Cad. No: 90 Sahilyolu/Yenikapı adresindeki Karides Restaurant'da bir Newroz yemeği düzenlendiği komisyon tarafından vurgulandı.

Kurulacak olan vakfın Kürt ulusal kimliğinin korunması ve geliştirilmesine; Kürt dili, tarihi, sanatı ve kültürünün geliştirilip yaygınlaştırılması alanında yapacağı çalışmalarla Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesine yapacağı önemli katkılar yadsınamaz. Kürt halkının özellikle günümüzde böylesi kurumlara olan ihtiyacı gözönüne alındığında bu tür kurumlara her anlamda katkı sağlamak tüm devrimci, demokrat ve yurtseverlerin görevi olmalıdır.

Kadınlar Seslerini Yükseltiyor:

YAŞASIN 8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ

G.AVCI

8 MART DÜNYA KADINLAR GÜNÜ DİYARBAKIR'DA BİR DİZİ ETKİNLİKLE KUTLANDI...

8 Mart Dünya Kadınlar Günü'yle ilgili olarak Diyarbakır'da bir dizi etkinlik yapıldı. Bu etkinliklerden ilki Halk Kültür Derneği'nin Kadın Komisyonu tarafından düzenlendi.

8 Mart pazar günü saat 13.00'te Halk Kültür Derneği binasında yapılan kutlamada günün anlamıyla ilgili konuşmalarla birlikte, kadınların elişlerinden oluşan bir sergi de yapıldı. Ayrıca etkinlik boyunca küçük çocuklar şiir okurken, çeşitli skeçler gösterime girdi ve HKD'nin müzik grubu da bir konser verdi. Yaklaşık 250 kişinin katıldığı etkinlik akşam saatlerinde bitirildi.

8 Mart etkinliklerinde HKD Kadın Komisyonu adına konuşma yapan kadınlar; bir yandan Kürt kadınının sosyo-ekonomik yapı içerisindeki yerini irdelerken, 8 Mart'ın tarihi misyonu üzerinde de durdular.

Kadının sosyo-ekonomik yapı içerisindeki yerine değinen konuşmacı ana başlıklarıyla şu konuları işledi: Kadın ve Aile, Kadının Dayak Sorunu, Kadının Mücadele Perspektifi ve Faaliyete Çekmenin Zemini... Kadının sömürülmesini ve ikinci cins olarak değerlendirilmesinin tarihsel gelişimini anlatan konuşmacı, günümüz somutundan da örnekler vererek, "Kürt kadınının özgür olabilmesi için onun ulusu ve sınıfı ile birlikte özgür olması gerekir. Yani onun kurtuluşunun ön şartı, halk olarak özgür olmasıdır." dedi. Bir diğer konuşmacı ise, 8 Mart'ın tarihi misyonunu anlattıktan sonra, "8 Mart, kadınların emperyalizme, sömürgeciliğe, militarizme ve savaşa karşı; barış, demokrasi ve kadınların eşit haklara sahip olması için verdikleri mücadelenin yükseldiği gündür. 8 Mart örgütlü mücadelenin yükseldiği gündür. Kutlu olsun." sözleriyle konuşmasını bitirdi.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü Dicle Üniversitesi öğrencileri tarafından 9.3.1992 günü üniversite kampüsünde yaklaşık 1000 kişilik bir öğrenci kitlesi tarafından kutlandı. Kutlama gününde resim, kitap, kaset sergisi de açan öğrenciler, saat 13.00 dolaylarında "bütün devrim şehitleri anısına" bir dakikalık saygı duruşu yaptılar. Saygı duruşundan sonra, Kürt Ulusal Marşı Ey Raqip okundu. Daha sonra günün önemi ve Kürt kadınının genel durumu ve mücadeledeki yeri konusunda bir öğrenci tarafından konuşma yapıldı. 8 Mart'ın tarihi önemini belirten konuşmacı öğrenci devamla "kadınlarımız çağdışı gelenek ve göreneklerin, dinsel baskıların, ataerkil değer yargılarının etkisi altında toplum hayatının dışına itilmiş, etkisizleştirilmiştir. Kadınların yeniden toplum hayatına katılan, kimliğini kazanmış özgür bireyler olabilmesi için en önemli araç bilinçli ve örgütlü olarak mücadele alanlarına çekilmeleridir." dedi. Örgütlenme aşamalarının, Demokratik-Bağımsız kadın örgütünün kurulmasının önemini vurgulayan konuşmacı; "Kürt kadınının kurtuluşunun ön şartı toplumun ulusal boyunduruktan kurtulmasıdır. Salt ulusal, sınıfsal yaklaşımla Kürt kadınının kurtuluşu beklenmemeli, aksine kadınlar bu iki olguyu cinsel sorunlarıyla birleştirebilmeli, birlikte götürebilmelidir." dedi. Ulusal Kurtuluş mücadelemizde Kürt kadınının yerinin yeni olmadığını vurgulayan konuşmacı "Kurtuluş mücadelemizde en korkunç zulümleri, sürgünleri erkek yoldaşları ile beraber yaşamışlardır. Cizre'de, Nusaybin'de, Kızıltepe'de, Derik'te, Dargeçit'te, Lice'de, Kulp'ta ülkemizin her yanında bugün de mücadeleye ivme kazandıran kadınlarımızdır" belirlemesinde bulundu.

www.arsivakadi.org

Konuşmacı "Kürt kadını bugün vatan sevgisi ve ulusal özgürlük ülküsünü yaşamının da üstünde tutarak sadece Kürt kadınının değil Kürt insanının yüceleşmiş bir kişiliğini sunmuştur" vurgusunu yaptıktan sonra, "Kürt halkında somutlaşan insanlığın haklı ve onurlu mücadelesini selamlıyoruz.

Bıji Azadiya Kurdıstan, Bıji Azadiya Jınên Kurd" sloganlarıyla konuşmasını bitirdi.

Konuşmalardan sonra öğrenciler tarafından şiirler okundu. Kürdistan'daki yasak ve baskı uygulamalarıyla ilgili olarak bir de skeç sergilendi. Daha sonra öğrencilerin kendi aralarında kurdukları müzik grubunun Kürtçe şarkı ve marşları kitleyi coşturdu.

Günün anlamıyla ilgili olarak, "Şêr Şêr e Çı Jın e, Çı Mêr e, Bıji Kurdıstana Serbıxe û Sosyalist, Bıji Yekitiya Jınên Welatparêzên Kurdıstan, Bıji Azadiya Jınên Kurd û Kurdıstan, Yaşasın Kurşunun, Panzerin, Zulmün, Sömürünün Üzerine Çıplak Yürek ve Zılgıtlarıyla Yürüyen Kadınlarımız, Yaşasın Emeğinin Karşılığını Silahıyla Bütünleştiren Kürt Kadın Gerillası" yazılı dövizler salonun çeşitli yerlerine asılmıştı. Kutlama coşkuyla sona erdi.

8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla Eğitim Fakültesi'nde de bir dizi etkinlik düzenlendi.

Kutlamalara kantinde saat 12.30'da şehitler anısına yapılan saygı duruşuyla başlandı. Ardından 8 Mart'ın tarihçesi ve toplumlarda kadını anlatan yazılar okundu.

300'ü aşkın öğrencinin katıldığı kutlalarda kadınların özgül sorunlarını ve Kürt kadınlarını anlatan şiirler, skeçlerin yanısıra; Kürt kadınının sosyo-ekonomik yapı içindeki yerini ve durumunu anlatan bir yazı ile, kadınların örgütlenme sorununu içeren iki ayrı yazı okundu. Kadının örgütlenme sorununu içeren yazıda Kürt kadınının Türk kadınıyla dayanışması gereği vurgulanıyor ve bağımsız kadın örgütlenmesi geniş bir açıklamaya tabi tutuluyordu. "Kürt kadını kendi özgücü ile öz örgütünü kurmadan, kendi sorunlarının üzerine gitmeden ve birlikte yaşadığı halkların kadınlarıyla dayanışma içinde olmadan sınıfsal ve cinsel sömürü sona ermez. Türk kadını da, bu sorunlar varken kendi kurtulsa bile tam özgür olmaz. Kürt kadınının özgürlüğünün ön koşulu onun ülkesi ve halkı ile birlikte özgür olmasıdır." şeklinde ifade edilen düşüncelerde kendi sorunlarının çözümü için kendi özgücüne güvenin gereği vurgulanıyor ve özgürlüğün ön koşulu olarak ülkenin ve halkın özgürlüğü dile getiriliyordu.

8 Mart günü yapılan etkinliklerden bir diğeri de Halkın Emek Partisi İl Binası'nda yapılan ve Yurtsever Kadınlar Derneği'nin de katıldığı etkinlikti. Daha önce panel yapmak için Valiliğe başvuran İHD Kadın Komisyonu'nun etkinliğine Valilikçe izin verilmemesi üzerine bir kısım İHD Kadın Komisyonu üyesi de HEP'te yapılan etkinliğe katıldı. Çeşitli konuşmaların yapıldığı etkinlik, akşam saatlerine yakın bitirildi.

İSTANBUL'DA 8 MART KADIN EYLEMLİLİKLERİ

8 Mart Dünya Kadınlar Günü dolayısıyla İstanbul'da çeşitli demokratik kitle örgütlerinin kadın komisyonları ile, kadın derneklerinin oluşturdukları "Kadın Platformu"; bu yıl ikinci kez biraraya gelerek 8 Mart'ta yapılması gereken etkinlikler konusunda görüşmelere başladılar. Platform'un bileşimi şu şekildeydi: Emek Kadın Grubu, Hedef Kadın Grubu, Yeni Kadın, Halk Kültürünü Araştırma ve Yaygınlaştırma Derneği Kadın Komisyonu, Yurtsever Kadınlar Derneği, Yurtsever Demokratik Kültür Derneği Kadın Komisyonu, Bağımsız Kürt Kadınları, Kadınların Kurtuluşu, Kurtuluşçu Kadınlar, Parti Yolundan Kadınlar ve Demokratik Kadın Derneği.

Yapılan bir dizi toplantıdan sonra her etkinlikte birleşimin aynı olmamasına rağmen, Kadın Platformu kutlama programını şöyle belirledi:

29 Şubat 1992'de Demiryol-İş Sendikası Toplantı Salonu'nda "Kadın Hareketinin Geldiği Nokta" konulu bir forum, 7 Mart 1992 Kartal Hasan Ali Yücel Kültür Merkezi'nde "8 Mart Kadınlar Şenliği", 8 Mart 1992 Günü işe Bağlarbaşı Meydanı'nda "Kadınlar 8 Mart'ta Kurtuluşumuz İçin İleri" başlıklı bir miting.

29 Şubat'ta Demiryol-İş Sendikası'nda yapılan foruma, çoğunluğunu Kürt kadınlarının oluşturduğu yaklaşık 70 kadın katıldı. Foruma; Yeni Kadın, Hedef Kadın Grubu, Emek Kadın Grubu, DKD, YKD, Bağımsız Kürt Kadınları, HKD Kadın Komisyonu, YDKD Kadın Komisyonu'ndan birer temsilci ve Ankara'dan bir kadın, konuşmacı olarak katıldılar. Yeni Kadın Grubu adına tebliğ sunan konuşmacı konuşmasına başlamadan, salonda katılım olarak yoğun olan Kürt kadınlarını kutladı ve bu manzarayı Türk kadınları adına üzüntüyle karşıladığını belirtti.

HKD Kadın Komisyonu adına söz alan konuşmacı, konuşmasında özetle şu görüşlere yer verdi:

"Kürt kadınlarının ulusal-sınıfsal ve cinsel ezilmişlikleri dolayısıyla kendilerine has sorunları vardır. Kürdistan'da yıllardır devam eden sömürgeci uygulamalar, yarı-feodal toplumsal yapı, Kürt kadınlarını daha derinden etkilemiş, gerici gelenek ve göreneklerin içine boğmuş, kültürü asimile edilmeye çalışılmıştır. Ancak tarih boyunca sömürgeci boyunduruk karşısında boyun eğmeyen, direnen bu halkın kadınları da, bireysel de olsa ulusal mücadele içinde var olmuş ve tarihe isimlerini yazdırmışlardır. Besê'ler, Zarife'ler, Leyla Qasım'lar, Zekiye'ler ve köy meydanlarında direnen kadınlar; T.C. askeri ve polisine karşı nice kahramanlıklar yaratmışlardır. Kürt kadını karşı karşıya bulunduğu ulusal baskı dolayısıyla, ezen ulus kadınlarından farklı sömürü biçimlerini de yaşadığından, O'nun, ulusal temelde ayrı örgütlenme hakkı da yadsınamaz.

Kürt kadınlarının sorunları, ulusal ve toplumsal sorunların bir parçası olduğundan, kurtuluş yolu da ulusal kurtuluş mücadelesinden geçer. Ancak kadın, kurtuluşu yolunda kendi örgütlülüğünü kurmalıdır. Bu belirli bir ideolojinin kadın kolu, ya da bağımsız bir kadın örgütlülüğü biçiminde olabilir. Günümüz koşulları her iki biçimde de örgütlenmeye olanak sağlamaktadır."

Şenlik ve Miting başvurusu için de kadınlar gerekli yasal formaliteleri yerine getirerek Valilik ve Emniyet Müdürlüğü nezdinde girişim yaptılar. Miting'e yönelik propaganda afişleri bastırıldı ve afişler İstanbul'un her tarafına yaygın olarak asıldı. Afişleme sırasında 5 kişiden oluşan bir grup kadın polis tarafından keyfi olarak gözaltına alındı. Bir gece gözaltında tutulan kadınlar, ertesi gün çıkarıldıkları DGM Savcılığı tarafından serbest bırakıldılar. Bunun yanında, Miting Tertip Komitesi'nin gerekli evrakları Emniyet Müdürlüğü'ne teslim etmesinden 3 gün sonra, Tertip Komitesi Başkanı Fatma ÖCAL'ın evine giden polis, ÖCAL'ın annesinin "kızım evde yok" demesine rağmen zorla eve girmeye kalktı. Olaydan sonra Emniyet Müdürlüğü'ne giden Tertip Komitesi Başkanı'na, "Tertip Komitesi'nde yer alan tüm üyelerin Emniyet Müdürlüğü Toplumsal Olaylar Masası'na gelmemeleri halinde evrakların işleme konmayacağı" yönünde bir bildirimde bulunuldu. Bu durumda Miting izninin alınabilmesi için Tertip Komitesi'nde yer alan 11 kadın Emniyet Müdürlüğü'ne gitti. Giden kadınlara "isim, adres, eğitim durumu, meslekleri" gibi özel sorular sorulup "teşhis" olayı tamamlandı.

Kadınlar şenlik ve mitinge yönelik hazırlıklarını sürdürürlerken, 06.03.1992 günü mesai bitiminde yapılan tebligat ile, "çok sayıda kapalı salon toplantısı başvurusu bulunduğu, güvenlik ve asayiş sağlanamayacağı" gerekçesiyle şenliğin 14.03.1992 tarihine; yine "8 Mart 1992 tarihinde Refah Partisi'nin miting düzenleyeceği, dolayısıyla güvenlik ve asayişin sağlanamayacağı" gerkçesiyle mitingin de 15.3.1992 tarihine ertelendiği Valilik tarafından bildirildi. Erteleme kararı tebliğ edilirken Tertip Komitesi Başkanı'na, "Mitinginize izin verdik, sakın ola 8 Mart'ta sokaklarda olmayasınız" yönlü uyarının yapılması da ihmal edilmedi.

Bunun üzerine toplanan Kadın Platformu, bu durumu bir basın açıklamasıyla protesto etme kararı aldı. 8 Mart'ta Taksim Alanı'nda toplanan yaklaşık 100 kadın yaptıkları basın açıklamasıyla olayı protesto ettiler. Basın açıklamasından sonra "Kadınlar Kurtuluşumuz İçin İleri" pankartı altında, alkışlar ve "Bıji 8'ê Adar'ê, Yaşasın 8 Mart, Bıji Yekitiya Jınên Kurd, Yaşasın Kadınların Örgütlü Mücadelesi" sloganları eşliğinde İstiklal Caddesi yönüne doğru yürüyüşe geçen kadınlar; Mis Sokak girişinde yürüyüşü bitirip dağıldıkları bir sırada polisin coplu, kalaslı saldırısına uğradılar. Hiç bir uyarı yapmadan saldırıya geçen polisin bu uygulaması sonucu İstiklal Caddesi çığlıklar ve çevrede toplanan kitlenin polise yönelik yuh sesleriyle çınladı. Saldırı sırasında bir çok kadın çeşitli yerlerinden yaralandılar. İsmail TÜRKMEN, Göksel GÜVEN, A.Kadir AKBABA, Özlem KOŞAR ve Haluk KOŞAR yaralı olarak gözaltına alındılar. Gözaltına alınanların sayısının bu derece düşük olmasında, çevrede bulunan esnafın olay sırasında eylemcileri koruması ve onlara sahip çıkmasının önemli bir payı vardı.

2 gün gözaltında kaldıktan sonra Savcılığa çıkarılan 5 kişiden Göksel GÜVEN ve İHD gözlemcisi A.Kadir AKBABA tutuklanarak cezaevine gönderildiler.

Olaydan sonra "Kadın Platformu" ve gözaltına alınanlar; İHD İstanbul Şubesi'nde birer basın açıklaması yaparak anti-demokratik uygulamaları protesto ettiklerini, maruz kaldıkları işkenceden dolayı polis hakkında suç duyurusunda bulunduklarını ve tüm baskı ve sindirmelere rağmen Şenliği 14 Mart, Mitingi ise 15 Mart günü aynı yer ve aynı saatte yapacaklarını bildirdiler.

İNSAN HAKLARI SAVUNUCULARINA TEHDİT

N.ÖZDEMİR - D.TATLI

14.02.1992 günü saat 12'de; son dönemlerde artan insan hakları savunucularına ve gazetecilere yönelik saldırıların protesto edildiği bir basın toplantısı yapıldı. İHD İstanbul Şubesi tarafından düzenlenen basın toplantısı Çağdaş Gazeteciler Derneği Lokali'nde yapıldı. Toplantıya İHD yöneticileri dışında, SHP İstanbul İl İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Av. Ali Rıza DİZDAR da katıldı.

Basın açıklaması okunmadan önce bir konuşma yapan İHD İstanbul Şubesi Başkanı Av. Ercan KANAR yaptığı konuşmada; son olaylar bahane edilerek dernek yöneticileri ve çalışanlarına ve demokratik kitle örgütlerine sindirme politikaları uygulandığını, 10 gündür İHD'ye tehdit mektup ve telefonları gelmekte olduğunu, en son olarak İHD Yönetim Kurulu Üyelerinden Av. Eren KESKİN'in evine tehdit telefonları geldiğini söyledi. KANAR konuşmasında, İHD İstanbul Şubesi'ne İzmir'den postalandığı anlaşılan, "Yüce Türk Milleti" ibaresiyle başlayan, "Bozkurtlar Geliyor" imzalı ve içinde sayısız isimlerin bulunduğu tehdit mektubu geldiğini belirtti. Bu tür tehditlerin sadece İHD'ye yönelik olmadığını, tüm demokratik kurumlara ve demokrat kişi ve gazetecilere yönelik olduğunu, bundan dolayı tüm bu kişi ve kurumları insan hakları mücadelesini yükseltmeye davet ettiklerini vurguladı.

Daha sonra Ercan KANAR tarafından okunan basın açıklaması metni şöyle:

"İnsan Hakları Mücadelesini Daha da Yükseltelim,

Son olaylar bahane edilerek; İHD mensuplarına, gazetecilere, demokratik kitle örgütlerine, kısacası tüm insan hakları savunucularına karşı tehditler artmış, bizzat devleti yönetenlerce, insan haklarını savunanlar potansiyel hedef gösterilmiştir. Başta Cumhurbaşkanı olmak üzere, en yetkili ağızlarca, hukuk dışı saldırgan odaklar adeta teşvik edilmiş, insan haklarına karşı cihad açılmıştır.

Güvenlik güçleri: 'Kana Kan İntikam', 'Kahrolsun Komünistler', 'Polis Düşmanı İnsan Hakları Savunucuları' diye bağırtılmış, gazetecilere 'İnsan Hakları Savunucusu Köpekler' diye saldırtılmıştır.

Devleti yönetenler; kuruluştan bu yana, güvenlik güçlerini, resmi görüşe karşı, düşünce-inanç ve örgütlenme özgürlüğüne karşı, bireyin temel hak ve özgürlüklerine karşı, Kürt haklarına karşı şartlandırdılar, kullandılar ve saldırttılar. Yukarıdaki sözler, anlık infialin değil, uzun süreli devlet politikasının doğal neticeleridir.

Devleti yönetenler son olaylarda gösterdikleri duyarlılığın zerresini, Mahmutbey'deki, Cihangir'deki, Tuzla'daki, Hasan Paşa'daki ve benzeri operasyon imhalarında, Hüseyin Toraman, Vedat Aydın olaylarında, Yücel Özden, Necmettin Çoban gibi olaylarda göstermediler. Soruyoruz: Demokratik hukuk devleti çifte standart taşır mı? Yaşama hakkı ve diğer temel haklarda çifte standart olur mu? Özal, yaşama hakkını sadece güvenlik güçleri ve egemen sistem yanlıları için savunmaktadır. Karşıtlar için imhayı, işkenceyi ve devlet terörünü meşru görmektedir. İnsan hakları ihlallerini, işkenceleri, devlet terörü uygulamalarını eleştirmeyi suç olarak ilan etmekte, hedef göstermektedir.

İçişleri Bakanı '...devlet terörü de yoktur, kontrgerilla da yoktur' demekte, 'yargısız infaz' uygulamalarını savunmakta, yargıca çatışma olduğu saptanmamış olayları peşinen çatışma diye ilen atmekte, hukuk dışı infazlara cesaret vermektedir. Bakan, çareyi 'polisin nefesinin ensede olmasında' aramakta, polis sayısını ve süper yetkileri arttırarak konuyu çözeceğini ummaktadır. Başbakan, 'başka ülkelerde ne yapılıyorsa o yapılacak' demektedir. Soruyoruz: Hangi ülkede polisin bu kadar yetkisi vardır, hangi ülkede bu kadar sık 'yargısız infazlar' olmaktadır, hangi ülkede yargı devreden çıkartılıp, güvenlik güçleri yargı ve infaz organı gibi çalışmaktadır? Hükümetin örnek aldığı ülkelerde Hüseyin Toroman, Vedat Aydın, Yücel Özden olayları yaşanmakta mıdır? Gözaltında işkence ve tecavüz olayları bugün Uluslararası Af Örgütü raporlarında dahi belgelenmektedir.

Sadece 1991'de 152 şüpheli ölüm varsa, raporlu işkence vakası 1 yılda 1000'e yakınsa, toplatılan gazete sayısı 121'i bulmuşsa 'devlet terörü' denmez de ne denir?

Karanlık güçler ne istiyor?

1- Mahkemelere iş bırakmamak. Yani, 'yakala ve öldür' uygulamasını yaygınlaştırmak,

2- Hücre tipi cezaevini gündeme getirmek,

3- Her dört kişiden birisini polis yapmak,

4- Büyük şehirleri açık cezaevleri haline getirmek, insan haklarına aykırı vize uygulamalarını hazırlamak.

Bu plan devlet terörü planıdır. Karşıtını da üretir, yaygınlaştırır. ÇARE BU DEĞİLDİR. ÇARE GÜVENLİK GÜÇLERİNİ HUKUK VE İNSAN HAKLARI ÇİZGİSİNE ÇEKMEKTİR. Polis vazife ve selahiyetleri yasasını değiştirip demokratikleştirmektir. Muhalif herşeyi terör sayan 'Terörle Mücadele Yasası'nı iptal etmektir. Irkçı-karanlık odakları dağıtmaktır.

İHD her zaman çifte standartsız yaşam hakkını savundu. En haklı protestolarda dahi yaşam hakkının zedelenmemesini savundu. İşkencenin hertürlüsüne karşı çıktı. Unutulmamalıdır ki bugün yaşam hakkı ençok tehlikede olanlar, arkalarında devlet olanlar değil, temel hak ve özgürlüklerin mücadelesini veren toplum katmanlarıdır. Tehditlere rağmen çabalarımızı daha da arttıracağız. 14.2.1992"

Ercan KANAR'ın konuşmasından sonra SHP İstanbul İl İnsan Hakları Komisyonu Başkanı Av. Ali Rıza DİZDAR yaptığı konuşmada, insan haklarından yana ve devlet terörüne karşı olduklarını belirttikten sonra; komisyon olarak Mahmutbey olayının bir infaz olduğunu Bakanlıklara duyurduklarını ifade etti. Ayrıca, demokratikliğe geçilecekse 12 Eylül kalıntılarının ortadan kaldırılması gerektiğini, İşçi Bayramı olan 1 Mayıs'ın üzerindeki yasağın kaldırılması için bir girişim başlattıklarını da ekledi.

Basın toplantısının sonunda bir gazetecinin: "Bu tür tehditleri kendiliğinden mi, yoksa organize mi görüyorsunuz?" sorusuna KANAR; "Tehditlerin organize ve devlet güçlerinin de yönlendirmesiyle olduğu, bunun yanı sıra fevri tehditlerin de olabileceği" biçiminde yanıtladı.

Basın toplantısından sonra İHD İstanbul Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi, ÇGD İstanbul Şubesi Başkan Yardımcısı Ceylan ÖZERENGİN'in toplantıda okunması istemiyle gönderdiği bir mesaj dağıtıldı. ÖZERENGİN mesajında özetle; evine gelen telefonlarla tehdit edildiğini, bu tehditlerin kendi şahsına yönelik olmadığını, insan hakları kurumuna ve onun Türkiye ve dünyada yarattığı saygın konuma yönelmiş olduğunu; ayrıca üzerinde sadece polis üniforması olduğu için insanların öldürülmelerine, çocuklara kurşun sıkılmasına karşı olduğunu, canından başka kaybedecek bir şeyi olmadığını, Muammer AKSOY, Bahriye ÜÇOK ve Çetin EMEÇ'i öldürenlere ve kendisinin de canını almak isteyenlere bunun yakışacağını belirtti.

2604 YIL ÖNCESİNİN DİRENİŞ KAHRAMANI "KAWA" YARGILANIYOR

10-15 Aralık 1991 tarihleri arasında yapılan İnsan Hakları Haftası etkinlikleri nedeniyle İnsan Hakları Derneği İstanbul Şubesi'ne Emniyet Müdürlüğü Dernekler Bürosu tarafından bir bildirim yapıldı. Bildirimde; 10.12.1991 tarihinde Kadıköy Caferağa Kapalı Spor Salonu'nda yapılan "İnsan Hakları Gecesi"nde sahneye çıkarak folklor gösterilerinde yer alan ve halay çeken kişilerin, 14.12.1991 tarihinde Kartal Hasan Ali Yücel Gösteri Merkezi'nde "Dehakın Sonu" isimli tiyatro oyununda rol alan KAWA'yı canlandıran oyuncunun, 15.12.1992 tarihinde Mülkiyeliler Birliği'nde "İnsan Hakları" konulu forumda konuşma yapan Melek, Ayşe Hülya, Serdar ÇETİN'in açık kimlikleri ve adreslerinin tesbit edilerek en geç 5 gün içerisinde DGM. C. Başsavcılığı'nda hazır bulundurulmak üzere Emniyet Müdürlüğü Dernekler Bürosu'nda hazır bulundurulmaları" isteniyordu.

Olay üzerine görüşlerine başvurduğumuz İHD Şube Başkanı Ercan KANAR olayın çok komik olduğunu, ancak bu olayın Savcılığın bilgisi dışında gelişmiş olabileceğini belirterek, Savcı ile görüştükten sonra tavır belirleyeceklerini belirtti.

Savcıyla görüştükten sonra ise; "DGM Savcısıyla konuştum. Bu kararın kendilerinden çıkmadığını ve olayla ilgili takipsizlik kararı aldığını belirtti. Bu durumda yapılacak birşey yok. Eğer bu dava tekrar gündeme gelirse öncelikle bir basın açıklaması yapacağız." biçiminde konuştu.

Yaşanan bu olay günümüz Türkiye'sinde polisin varolan yasaları ne derece dikkate aldığının, bırakın demokratikliği, varolan yasalara bile ne derece uyduğunun açık bir göstergesidir. Kürdistan'da yasaklanan renklere karşı duyulan tepkinin artık Türkiye'de de ortaya çıktığı, polisin insanların coşkusuna, türkülerine ve halaylarına yönelik tahammülsüzlüğü bu olayla birlikte bir kez daha açığa çıktı. Öte yandan 2064 yıl önce zulmün sarayını yıkan Kürt halkının efsanevi önderi "KAWA"nın bile sorgulanmaya çalışılması, hem halkımızın mücadelesinin ulaştığı boyuttan duyulan tedirginliğin, hem de halkımızın tarihine bile yönelen saldırıların açık ifadeleridir.

EĞİTİM ALANINDA BASKILAR YOĞUNLAŞIYOR

S.BARAN - B.YILDIZ

DİYARBAKIR ZİYA GÖKALP LİSESİ'NDE POLİS ZORU

9.3.1992 Pazartesi günü Diyarbakır Ziya Gökalp Lisesi'nde İstiklal Marşı'nın öğrenciler tarafından okunmaması, sivil polisin okul içinde öğrencilere yasadışı bir müdahalede bulunmasına yol açtı.

Okul müdürü İmam ABBAS ve diğer birkaç öğretmenin İstiklal Marşı komutunu dinlemeyerek, marşı okumayı reddeden öğrenciler; polislerin hakaretine de maruz kaldılar. Okul dışında bulunan polisler, ırkçı nitelikleri nedeniyle okunması öğrenciler tarafından reddedilen İstiklal Marşı'nı öğrencilere zorla okutmak için okul içine girerek, ellerinde çıplak silahları ve telsizleri ile okul müdürü İmam ABBAS'ın yanında öğrencilere, "itler, köpekler, istiklal marşını okumak istemiyorsanız ne işiniz var burada, Lenin'i izlemek istiyorsanız Rusya'ya gidin, Or... Çocu..." hakaretlerinde bulundular. Polis, marşı okumayı reddeden öğrencilerden bir kısmını da tartaklayarak gözaltına aldı. Polislerin tartaklaması yalnız istiklal marşının okunmamasına yönelik değildi. İçeriye girişte öğrencilerin kravat takmamasını ve mont giymesini gerekçe gösteren polisler, okul müdürünün gözleri önünde öğrencileri tartakladılar.

Okulda meydana gelen tartaklama olayı üzerine konuştuğumuz öğrencilerden İ.G., "Dünyanın hiçbir yerinde bu tür marşların okunması zorunluluğu yoktur. Oysa Türkiye'de ilkokuldan üniversiteye kadar, hatta devletin resmi kurumlarında bile bu tür marşlar papağan gibi sürekli bizlere okutuluyor. Kürt oluşumuzu da gözönüne alan faşist idareciler, marşı, bizi aşağılamak için zorla okutturuyorlar. Bu yaklaşım çağdışı bir zihniyetin ürünüdür. Biz de bunu reddediyoruz." dedi.

Daha önceleri de Ziya Gökalp Lisesi'nde okuyan 35 öğrenci kontr-gerilla eylemleri protesto ettikleri için gözaltına alınmıştı. Yaklaşık 200 öğrencisinin katıldığı protesto eyleminde polis yine okulu basmış, öğrencilerin birçoğunu tartaklamış ve bizzat Okul Müdürü İmam ABBAS'ın verdiği listeye uygun olarak 35 öğrenciyi gözaltına almıştı. Gözaltına alınan öğrencilere ağır işkenceler yapıldığı gibi, okuldan atılma, sürülme tehditi de yapılmıştı.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'NDE YEMEK BOYKOTU

İstanbul Üniversitesi'nde yemek fiyatlarına yapılan zamları ve yemeklerin kalitesindeki düşüklüğü protesto etmek amacıyla öğrenciler süresiz yemek boykotuna başladılar.

Öğretim yılının başında % 100'lük bir zam yapılan yemek fiyatlarına, ikinci dönemin başında % 100'lük bir zam daha yapıldı. Böylece toplam yapılan zam miktarı yaklaşık % 400'ü bulmuş oldu. Ancak buna karşın üniversite yemekhanesinde verilen yemeklerin kalitesinde herhangi bir iyileşme olmadı. Bunun üzerine öğrenciler süresiz yemek boykotu kararı aldılar.

Ancak iki hafta kadar süren yemek boykota katılım yeterli oranda olmadı. Boykotun ilk günlerinde katılım oranı % 80-90 civarındayken, sonraki günlerde boykota katılım oranı gittikçe düştü. Boykot, başladığı günden itibaren öğrenciler tarafından bir şenlik havasında sürdürüldü. Öğrenciler şarkılar söyleyip, halay çektiler. Boykot sırasında "Ticarethane Değil, Yemekhane İstiyoruz", "Yaşasın Gönüllü Boykotumuz", "Polis Defol" sloganları da yaygın olarak atıldı. Boykot sırasında zaman zaman "Yemekhaneye giden öğrencilerin, boykotçu öğrenciler tarafından zorla engellendiği" gerekçesiyle yemekhanenin karşısında bir yığınak oluşturan polisle öğrenciler arasında tartışmalar çıktı. Ayrıca öğrencilerin boykota çağrı yapmak amacıyla yapmak istedikleri anfi konuşmaları, öğretim görevlileri tarafından engellenmeye çalışıldı.

Bunun yanında boykot süresince öğrenciler kantinde alternatif kumanya dağıtımı yaptılar. Ayrıca, boykot sırasında düzenlenen şenlikte Kürtçe ve Türkçe türküler söyleyip, halay çeken ve alternatif kumanya dağıtımında görev alan öğrencilerin isimleri polis tarafından alındı. Bu arada kimlik göstermeyi reddeden bir öğrenci polis tarafından karakola götürülüp dövüldükten sonra, hakkında hiçbir işlem yapılmadan serbest bırakıldı. Boykot sırasında konuyla ilgili olarak Dekan'la görüşen öğrenciler, Dekan'dan yeterli ilgiyi göremediler.

Boykot, öğrencilerin düzenledikleri bir forumla sona erdirildi. Formda konuşan öğrenciler boykotun bittiğini, ancak kendilerinin boykotu bireysel olarak sürdüreceklerini belirttiler.

Boykot'un istenen sonucu vermemesi konusunda öğrencilerin bir çoğu şu gerekçeleri ileri sürüyorlar:

Boykot yeterli kitleselliğe ulaşamadı. Tüm öğrenci kitlesinin katılımı sağlanamadı. Boykot süresince sağlıklı ve yeterli bir organizasyon gerçekleştirilemedi. Ayrıca bunların yanı sıra, polisin yoğun baskısı da eyleme katılımın ve başarı oranının yeterli düzeye ulaşamamasında etkili oldu.

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ'NDE POLİS, İDARE, ÜLKÜCÜ İŞBİRLİĞİ

Üniversitelerde akademik demokratik mücadeleye yönelik baskıcı uygulamalar tüm hızıyla sürüyor. Bu tür uygulamalarda polis ve idare ile birlikte, sivil faşist güçler de son dönemlerde yoğun olarak devreye sokulmaya başlandı.

2.3.1992 tarihinde İ.Ü. Hukuk Fakültesi önünde kendilerini "ülkücü gençlik" olarak adlandıran bir grup, Karabağ olaylarını protesto etmek amacıyla bir forum düzenledi. Sayıları yaklaşık 200 kişiyi bulan grup forum sırasında "Karabağ Türk Yurdu, Kahrolsun Kızıl Ordu", "Karabağ Türklerindir, Kahrolsun Komünistler", "Karabağ Komünizme Mezar Olacak" sloganları attı. Bu sırada olay yerinde bulunan bir grup sol görüşlü öğrenci de, olaylara halkların kardeşliği temelinde yaklaşılması gerektiğini belirtti. Bunun üzerine karşılıklı sloganlar atılmaya başlandı. Karşılıklı sloganlar bir süre sonucu yerini taşlı sopalı kavgaya bıraktı. Bu sırada olay yerine içi taş, sopa, zincir ve demir çubuklarla dolu bir kamyonet yanaştı. Kamyonetteki malzemeleri alan ülkücü gençlik grubunun sol görüşlü öğrencilere yönelik saldırısı sürerken, bir anda iki el silah sesi duyuldu. Silah sesinin duyulması üzerine paniğe kapılıp kaçmaya çalışan sol görüşlü öğrencilerin önü, ülkücü gençlik tarafında kesildi. Bu olayda yaklaşık 20 kadar sol görüşlü öğrenci yaralandı. Yaralıların bir kısmı bindirildikleri ambulanstan polis tarafından indirilip gözaltına alınırken, durumu ağır olan 2 öğrenci hastaneye kaldırıldı.

Olaydan sonra görüşlerini aldığımız kimi öğrenciler, kendilerini ülkücü gençlik olarak adlandıran grubun bir çoğunun öğrenci olmadıklarını, bilinçli olarak üniversite binasına alındıklarını, görevlerin bunlara müdahale etmediklerini belirttiler. Ayrıca, olay sırasında çevrede bulunan sivil polislerin olaya özellikle müdahale etmediklerini, resmi polislerin ise olay başladıktan yaklaşık yarım saat sonra olay yerine geldiklerini ve saldırganları değil, yaralıları gözaltına aldıklarını da vurguladılar.

Olay sonrasında yine aynı alanda toplanan bir grup öğrenci Dekanla görüşmek üzere Dekanlık binasına doğru yürüyüşe geçtiler. Ancak öğrencilerin Dekanla görüşmeleri polis tarafında engellendi. Gözaltına alındıktan sonra, yoğun işkenceler gördüklerini belirten öğrenciler, vücutlarında hala da işkence izlerinin varolduğunu belirtiyorlar. Üniversitede havanın gergin olduğu ve polis sayısının arttırıldığı gelen bilgiler arasında.

İSTANBUL SÖĞÜTLÜÇEŞME LİSESİ'NDE ÖĞRENCİLER DİRENİŞTE

10.3.1992 tarihinde İstanbul Söğütlüçeşme Lisesi öğrencilerinden 250-300 kişilik bir grup öğrenci, idarenin baskıcı uygulamalarını protesto etmek amacıyla oturma eylemi başlattılar. Başlangıçta 15 kişilik bir grubun eyleme geçmesiyle başlayan eyleme, daha sonra birçok öğrenci katıldı. Kısa sürede eyleme katılan öğrencilerin sayısı 250-300 kişiye ulaştı.

Alınan bilgilere göre olaylar şöyle gelişti: 10.3.1992 günü saat 7.30'da okula gelen öğrencilerden 200 kadarı, okul idaresi tarafından "kılık kıyafet yönetmeliğine uymadıkları" gerekçesiyle okula alınmadılar. Bunun üzerine toplanan öğrenciler diğer arkadaşlarının da katılımıyla oturma eylemine başladılar. Bu arada okul yönetimi ve bir kısım öğretmenler değişik yöntemlerle öğrencileri eylemlerinden vazgeçirmeye çalıştılar. Ancak, öğrenciler eylemlerini sürdürmeye devam ettiler ve bir süre sonra eylem sazlı-halaylı ve sloganlı bir şenlik biçiminde sürdü. Bu arada okul müdürü, eylemci öğrencilerin üzerlerine yürüyerek bir kısmını tartakladı ve zorla okul binasının içine almaya çalıştı. Öğrenciler müdürün bu davranışını alkışlar ve "yuh" sesleriyle protesto ettiler.

Eylem devam ederken İlçe Milli Eğitim Müdürü okula gelerek öğrencilerle görüştü. Öğrenciler isteklerini yazılı bir biçimde İlçe Milli Eğitim Müdürü'ne ilettiler. Öğrencilerin istek ve şikayetleri şu noktalarda yoğunlaşıyor:

Öğrencilik ve eğitim-öğretim; kılık-kıyafetle değil, düzgün bir kafa yapısı ve özgür bir düşünceyle sağlıklı olarak işleyebilir. Bu nedenle, kimi öğretmenlerin bu gerekçelerle öğrencilere yönelik aşağılayıcı ve baskıcı eğitim yöntemleri kaldırılmalıdır. Önceden okul bünyesinde kurulan bir kooperatif aracılığıyla işletilen kantinin özelleştirilmesi sonucu fiyatlar aşırı derecede artmıştır. Kantinde eski uygulamaya dönülmelidir.

Resmi olarak öğrenciden alınması gereken karne paraları 1000 TL. olduğu halde; okul idaresi, öğrencilerden 5000'er lira topluyor. Bu paralar nereye gidiyor? Bu uygulamaya son verilmelidir.

Öğrenciler, tüm sindirme çabalarına rağmen, somut adımlar atılıncaya kadar eylemlerini sürdüreceklerini belirtiyorlar.

KAMU ÇALIŞANLARINA SÜRGÜN TEHDİTİ

L.TEMEL - Y.YEŞİL

EĞİT-SEN BAŞKANI RAMAZAN DENLİ'YE GÖZDAĞI

Diyarbakır Eğit-Sen'in kurucularından olan ve Eğit-Sen'in yaklaşık 1 yıl boyunca geçici yönetiminin de başkanlığını yapan Ramazan DENLİ'ye, geçmiş dönemlerde yaptığı açıklamalarla ilgili olarak Milli Eğitim Müdürlüğü tarafından ilginç bir uygulamayla 3 ayrı kademe durdurma cezası verildi. Ayırca Olağanüstü Hal Bölge Tazminatı olarak adlandırılan ücretler de Ramazan DENLİ'den geri istendi.

Eğit-Sen eski Başkanı Ramazan DENLİ, Eğit-Sen başkanlığı yaptığı dönemdeki açıklamaları nedeniyle 3 ayrı kademe cezası alırken, bu cezanın verilmesine neden olan gerekçeler de, Eğit-Sen Başkanı olarak yaptığı açıklamalar olarak gösteriliyor. Olağanüstü Hal Bölge Valiliği'nin kaldırılmasına yönelik olarak yaptığı açıklamalar nedeniyle de, verilen tazminatı geri isteyen Milli Eğitim Müdürlüğü yetkilileri, 7.2.1992 tarihinden itibaren de Olağanüstü Hal Bölge Tazminatı'nın DENLİ'ye verilmeyeceğini bildirdiler. Konuyla ilgili görüşlerine başvurduğumuz DENLİ, "T.C. Devleti'nin hukuk devleti olduğu savıyla Eğit-Sen'i yasal prosedürlere uygun olarak kurduk. Verilen bu ceza da bana yönelik değildir. Meşru bir hakkın kullanılmasına yöneliktir. İlginç müeyyidelerle meşru haklarımızı kullanmamızı engellemek istiyorlar" dedi.

Milli Eğitim mevzuatına göre, 3 ayrı kademe ilerlemesinin durdurulması cezası alanların, görevden el çektirilme yanında, sürgün edilmeleri durumu da sözkonusu. Yasal ve meşru hakların kullanılmasında, kamu emekçilerinin örgütlenmesinde öncülük yapanlardan biri olan DENLİ'nin de aynı uygulamalara maruz kalması beklenebilir.

EĞİT-SEN ÜYELERİNE VE TÖDEF'Lİ ÖĞRENCİLERE GÖZALTI

Diyarbakır Eğit-Sen üyesi Mustafa DAĞLI, 15.3.1992 tarihinde Eğit-Sen'de nöbetçi olduğu gün sivil polisler tarafından gözaltına alındı. Eşi Eğit-Sen'de otururken, aşağıya inmek üzere Eğit-Sen'den ayrılan DAĞLI, sivil polisler tarafından gündüz saat 15.00 sıralarında gözaltına alındı. Savcılığa bilgi edinmek üzere başvuran DAĞLI'nın eşine, şimdiye kadar herhangi bir cevap verilmedi. DAĞLI'nın eşi, bilgi verilmemesi üzerine eşinin yaşamından endişe duyduğunu belirtiyor.

Ayrıca, 14.3.1992 tarihinde TÖDEF'li bir grup öğrencinin kaldığı evi gece saat 2-2.30 sıralarında basan polis evde bulunan Nevzat ASLAN, Fikret ASLAN ve Halil ÇİÇEK'i gözaltına aldı. Evde 24 saat boyunca karakol kuran sivil polisler, bu süre boyunca eve uğrayan Ali KÜÇÜK, Asıf TEMBELOĞLU, Refik HOROZ, Selim YEŞİLOVA, Sevgi TOSUN ve ismi tespit edileyen 4 kişiyi daha gözaltına aldı. Konuyla ilgili açıklamada bulunan Eğit-Sen, "Eğit-Sen olarak, yapılan uygulamaların karşısında olduğumuzu, gerek halka gerekse üyelerimize yönelen zulme karşı mücadelemizi sürdüreceğimizin bilinmesini isteriz. Bu tür gözaltıları, sürgünleri şiddetle kınıyoruz." derken; TÖDEF'Lİ ÖĞRENCİLER, SAĞLIK-SEN ve EĞİT-SEN'Lİ ÖĞRETMENLER adına yapılan açıklamada ise "Gözaltındaki arkadaşlarımızla ilgili gelişecek en ufak bir olumsuzluktan, başta emniyet görevlileri olmak üzere devlet yetkililerini sorumlu tutacağız. Ayrıca bu gözaltılar ne kendi NEWROZ'umuzu kutlamamızı engelleyecek, ne de bizi susturacaktır." denildi.

Öte yandan İstanbul Cerrahpaşa Tıp Fakültesi öğrencisi Abdülaziz NAKÇIĞ, halen de bilinmeyen bir nedenden dolayı 14.3.1992 tarihinde gece saat 2-2.30 sıralarında evi basılarak gözaltına alındı. Evi basan polisler NAKÇIĞ'ın annesini de tartaklayarak evin altını üstüne getirdiler. Konuyla ilgili açıklama yapan NAKÇIĞ'ın kardeşi İ.Halil NAKÇIĞ, "Kardeşim bu yıl okula ara verdiği için evdeydi. Niçin gözaltına alındığını bilmiyoruz. Hayatından endişe ediyoruz." dedi.

GARDİYANLIĞI KABUL ETMEYEN HÜSNİYE HEMŞİRE'YE KADEME CEZASI

Kaymakamlığın verdiği gardiyanlık görevini kabul etmeyerek, açık görüşte insanların üzerlerini aramayı reddeden Hüsniye DAĞ isimli ebe-hemşire, Bismil Kaymakamlığı tarafından 1 yıl kademe ilerlemesinin durdurulması cezasına çarptırıldı. Bismil Sağlık Ocağı'nda görevli olan ebe-hemşire Hüsniye DAĞ, 1.1.1992 tarihinde yapılacak

yılbaşı açık görüşünde, Bismil Cezaevi'nde bayan gardiyan bulunmaması nedeniyle, Kaymakamlık tarafından, açık görüşe gelen bayanların üstünü aramakla görevlendirilmek istenmişti. Görevi reddeden DAĞ, daha sonra emniyet tarafından gözaltına alınarak kendisine işkence de yapılmıştı.

"SADAKA DEĞİL TOPLU SÖZLEŞME"

12 Eylül'den sonra birincisi İstanbul'da gerçekleştirilen Memur Sendikalarının "Toplusözleşmeye Çağrı ve Grev Hakkı Mitingi"nin ikincisi, 15 Şubat 1992 tarihinde Ankara'da, Kamu Çalışanları Platformu'nun öncülüğünde yapıldı.

Saat 12.00'de "Kamu Çalışanları Platformu" pankartı eşliğinde oluşan yaklaşık beşyüz metrelik kortej, eski garajlar mevkiinden, mitingin yapılacağı alana doğru yürüyüşe geçti. Ankara için oldukça kalabalık sayılacak miting katılımcıları, gür sloganlarıyla haklı istemlerini dile getirdiler. Kortej boyunca büyük bir disiplin içinde yürüyen memurların, genel olarak saptanmış sloganları atmalarına karşın; bazı kesimlerin farklı sloganlar attığı da gözlendi. "Söz, Karar, Yetki Çalışanlara", "Toplu Sözleşme Hakkımız, Grev Silahımız", "İşçi Memur Elele, Genel Greve", "Devlet Güdümlü Sendikaya Hayır", "Memura Siyaset Yasaklanamaz" sloganlarıyla yürüyen memur kitlesi, yolda polisin müdahalesiyle karşılaştı. Polisin bazı grupları kortejden ayırma çabası kararlı direniş sonucu boşa çıktı.

Daha sonra Etlik Kasalar'daki çamurlu miting alanını dolduran memur kitlesi, burada da sloganlarını sürdürdü.

Ankara'nın gözden uzak, tenha bir köşesi olan Etlik-Kasalar Meydanı tüm olumsuzluklara karşın halkların özgürlük ve demokrasi mücadelesinin onuru idi. Demokrasi, özgürlük istemlerinin, kitle coşkusu ve örgütlülükle pekiştiği miting eylemi açılış konuşmasıyla başladı.

Açılış konuşmasını yapan Eğit-Sen Ankara Şube Başkanı Abdullah AYDIN yeni hükümeti çifte standart uygulamakla suçladı. AYDIN: "sendikal hakların önündeki en büyük engel; devletin çalışanların önünde oluşturduğu barikat politikalarıdır" dedi.

Mitingi, çağdaş bir yorumla sundukları direniş parçalarıyla şenlendiren Özgün Müzik Topluluğu'nun söylediği Kürtçe parça "Herne Pêş"e kitlenin geniş bir katılımla eşlik etmesi dikkati çekti.

Bu arada atılan "Kurdara Azadi", "Bımre Koleti, Bıji Azadi", "Kürdistan Faşizme Mezar Olacak" sloganları, Kürt halkının özgürlük isteminin, Türkiye'deki demokrasi mücadelesiyle bütünleştiğini göstermesi açısından önemliydi.

Daha sonra kürsüye gelen Eğit-Sen Genel Başkanı İsmet AKTAŞ, bu mitingin bir uyarı mitingi olduğunu, yönetilenlerin söz ve karar sahibi oluncaya kadar mücadele edeceklerini belirtti.

Tüm Sağlık-Sen Genel Başkanı Fevzi GERÇEK, Kürt ulusu üzerindeki baskıları protesto etti.

Mitingin sonraki bölümünde kürsüye gelen konuşmacılar sırasıyla Tüm Bel-Sen, Tüm Haber-Sen, Tüm Maliye-Sen, Tarım-Sen, Dem-Sen temsilcileri idi.

Miting organizasyonunda bulunmayan Tüm Ray-Sen'e söz hakkı verilmemesi protestolara neden oldu. Ancak sonradan gönderdikleri mesaj okundu. Yurtiçi Kargo İşçileri temsilcisinin direnişlerini anlattığı konuşmasından sonra kürsüye, kendilerine "Ölüm Yürüyüşçüleri" adını takan İzmir Belediyesi'nden atılan işçiler adına bir temsilci çıktı. Oldukça heyecanlı görünen işçi; "biz Zonguldaklı maden işçilerinden aldığımız bayrağı Ankara'ya diktik, mücadelemiz sürüyor" şeklinde konuştu. Ardından mitingin kortej halinde başlangıç yerine yürüyerek sona erdirileceği açıklandı.

Oluşan kortej eşliğinde yola çıkan kamu çalışanları "Irkçı-şoven Eğitime Hayır", "Anti-demokratik Yasalara Hayır", "Devlet Terörüne Hayır" sloganlarını attılar.

Dönüşte birkez daha korteje müdahale eden polis, bir gruba saldırdı. Bu arada beş kişi yaralanarak hastaneye kaldırıldı.

Kortejin kararlı direnişi sonucu saldırı püskürtüldü. Miting başladığı gibi büyük bir olgunluk ve disiplin içinde sona erdi.

EĞİT-SEN BAŞKANLAR KURULU TOPLANDI

Eğit-Sen Başkanlar Kurulu 22.02.1992 tarihinde Ankara'da toplandı. Altındağ Belediyesi Yunus Emre Kültür Merkezi'nde yapılan toplantıya, çeşitli illerden ikiyüze yakın başkan ve şube temsilcileri katıldı. Toplantı saat 10.00'da başladı. Divanın oluşturulmasından sonra saygı duruşu yapıldı.

Genel olarak, Türkiye'deki sorunlara değinilen, Türkiye'nin demokratikleşmesi önündeki engellerin kaldırılmasını vurgulayan konuşmalar yapıldı.

İlk konuşmacı olarak kürsüye gelen Eğit-Sen Genel Başkanı İsmet AKTAŞ; "Eğit-Sen'in kurulduğundan bu yana yapılan çalışmalarımız önemlidir. Eğit-Sen kurulduğu dönemden bugüne kadar bir çok baskıya maruz kalmıştır. Temsilcilerimiz ve üyelerimize baskılar yapılmıştır. ANAP döneminde yapılan bu uygulamalar bugün de devam etmektedir. ANAP iktidarı zamanında iki temsilciliğimizin mühürlenmesine karşın, Koalisyon Hükümeti döneminde bu baskılar artarak devam etmiş ve 7-8 temsilciliğimiz kapatılmıştır" dedi.

Daha sonra söz alan Genel Sekreter, faaliyet raporunu okudu, sendikanın mali durumu hakkında bilgi verdi ve üye sayılarının 22.000'i aştığını belirtti.

Sonraki bölümde kürsüye gelen temsilci ve şube başkanları, sendikanın eğitim, birlik ve mücadele anlayışını dile getirerek, ana dilde eğitim hakkını savundular.

Diyarbakır Eğit-Sen Şube Başkanı Mahmut ÇETİN, Türk ve Kürt halklarının kardeşliğini dile getirerek, hiç bir Türk ve Kürt anasının gözyaşı dökmesinden yana olmadığını vurguladı ve insanlara pislik yedirildiğini, insanların saatlerce karlar üzerine yatırıldığını, sokak infazları yapıldığını; bu arada Eğit-Sen üyesi olan Ahmet BAYHAN'ın karanlık güçler tarafından katledildiğini, bütün duyarlı insanların bu kanlı vahşetlere son verilmesi için çaba sarfetmeleri gerektiğini belirtti.

HALEPÇE - BEHDİNAN KÜRDİSTAN'IN HİROŞİMA'SI

C. TURAN

Irak Kürdistanı halkımız bundan dört yıl önce Ulusal Bayramımız olan Newroz'a hazırlandığı günlerde, Sömürgeci Saddam Diktatörlüğü, Kürt halkının gelişen ulusal mücadelesine olan kin ve nefretini, insanlık dışı bir yöntemle, uluslararası antlaşmalarla yasaklanmış olan kimyasal silahlarla Halepçe'yi bombaladı. Bu olay, 7.000 insanımızın katline ve binlercesinin ise ağır yaralanmasına sebep olurken, dünya insanlık tarihine de kara bir sayfa olarak girdi.

Bu vahşi katliam, 4. yıldönümünde Yunanistan'da önemli etkinliklerle lanetlendi. Irak Kürdistanı Cephesi, PSKT (Partiya Sosyalist a Kurdıstana Tırkiyê), PDK-İ (İran Kürdistanı Demokrat Partisi-Yunanistan Taraftarları), Ala Rızgari'den oluşan Halepçe Katliamını Protesto Komitesi 17 Mart günü BM Atina Temsilciliği'ne gidip Irak Hükümeti'nin yapmış olduğu Halepçe Katliamı'nı kınadı. Ayrıca, kimyasal silahlara karşı etkin önlemlerin alınmasını talep eden bir metinle; son günlerde Türk savaş uçaklarının Kürdistan'a yönelik bombardımanlarını protesto eden ikinci bir metin BM Temsilcisi'ne iletildi.

Aynı gün saat 16.00'da Atina merkezinde, şiddetli yağmur altında, 4 saat süren 7 km. uzaklıktaki Irak ve Türkiye Konsoloslukları'na yapılan yürüyüşe, ulusal giysilerini giymiş kadın ve küçük çocukların da büyük katılımı vardı. Coşku ile devam eden yürüyüş boyunca Yunanca-Kürtçe atılan sloganların yanısıra, bastırılan 5000 adet bildiri de yol boyunca dağıtıldı. Kortej önce Türkiye Büyükelçiliği'nin önüne gitti. Polisin aldığı geniş güvenlik önlemlerine rağmen, protesto metni Yürüyüş Komitesi tarafından elçiliğe iletildi. Daha sonra şiddetli yağmurdan dolayı 7 km. uzaklıkta olan Irak Konsolosluğu'na yürüyüş için kitlenin fikri sorulduğunda, cevap "Ya Kurdıstan Ya Neman" oldu. Bunun üzerine yürüyüş korteji 4 saatlik uzun yürüyüşten sonra Irak Konsolosluğu'na vardı. Protesto metnini konsolosluğa bırakmaya giden Komite tesadüfen Konsolos'la karşılaştı ve metni bizzat kendisine verdi. Irak Konsolosluğu'nun önünde Kürdistan şehitleri için yapılan saygı duruşundan sonra kitle dağıldı.

Yunan basını ve TV yürüyüşe geniş yer verdi. Özellikle devlet kanalı olan ERT-1 akşam haberlerinin içinde yaptığı geniş programda, katliamdan belgesel parçaların yanısıra, yürüyüşe de geniş yer verdi.

AVUSTRALYA'DA İLK KÜRTÇE OKUL

Melburn'da Avustralya'nın ilk resmi Kürtçe okulu öğrenime açıldı.

Victoria Kürdistanlılar Derneği'nin geçen yıl Avustralya Eğitim Bakanlığı'na yaptığı başvurusu ve bu yıl yeniden yaptığı girişimleri olumlu karşılanarak, etnik okullar programı çerçevesinde, Melburn'da Kürtçe dilinde de eğitim yapılmasına karar verildi.

Avustralya'da resmi olarak açılan ve tüm giderleri Devletçe karşılanan okulda Kürtçe dil dersleri yanında, Kürt tarihi ve kültürü de okutulacak. Şimdilik 20 kişilik tek sınıf olarak açılan okula, ihtiyaç halinde ve öğretmen ihtiyacı karşılanmak kaydıyla yeni sınıfların ilave edilebileceği açıklandı.

Yeni açılan hafta sonu okulu, etnik okullar programına uygun olarak eğitim yapacak ve öğrencilerin sınıf geçme puanları diğer ders notları yanında üniversiteye girişte puan hesaplamasına ilave edilecek. Avustralya'da öğrencinin ikinci dil olarak okuduğu dilden aldığı puanlar, üniversiteye girişte öğrenciye önemli bir avantaj sağlıyor. Bu güne kadar Avustralya'daki Kürt toplumu bu imkandan yararlanamıyor, ya da Kürdistan'ı bölen ulusların dillerinde eğitim veren benzer okullara gönderiliyorlardı. Bu okullarda okutulan tarih, kültür ve din dersleri yoluyla şoven ve asimilasyoncu politikanın buralarda devamı sağlanıyordu. Bu nedenle okulun eğitime başlaması Kürt toplumunda büyük bir sevinçle karşılandı. Bir öğrenci velisi; "Bin yıldır birlikte aynı topraklar üzerinde yaşadığımız ve bizlere dilimizi yasaklayan, bu yolla bizleri eriterek kaynaştıracaklarını sanan ülke yöneticileri utansın. Kaynaşma ve birlik ancak buradaki gibi her türlü zorlamadan uzak, eşit haklar temelinde, biribirini inkar etmeden ve gönüllülük temelinde olur. İşte Avustralya yetkilileri bunu bildikleri için tüm etnik ulusların kendi dil ve kültürlerini serbestçe geliştirmeleri için her türlü imkanı bizzat devlet eliyle hazırlamaktadır. Sonuçta da Avustralya toplumu karlı çıkmaktadır" sözleriyle duygularını ifade etti.

Hafta sonu Cumartesi günleri 9-12 arası 3 saat eğitim yapan "Kürtçe okul" Brounswick High School'da çalışmalarına devam etmekte.

MEM Û ZİN HAMBURG'DA

Ahmedê Xani'nin ünlü eserinden Eskerê Boyik tarafından tiyatroya uyarlanan ve Botan Tiyatrosu tarafından sahnelenen Mem û Zin oyunu, 17.01.1992 tarihinde Hamburg'da sergilendi.

Bu çerçevede bir tiyatro Kürt halkı açısından yeni sayılabilecek bir olay. Nitekim bu görüşe, tiyatro çalışmalarını yurtdışında sürdüren Botan Tiyatrosu oyuncuları da katılıyor. Zira, oyunun tanıtımı için yaptıkları çalışmalar sırasında insanların "hangi oyuncu geliyor, programda kimler yer alıyor, hangi dilde oynanıyor" yönlü soruları ile karşılaştıklarını vurguluyorlar.

Ancak, Kürt halkının, tiyatro konusunda yeterli deneyimi olmamasına rağmen oyunlarına oldukça yoğun ilgi gösterdiğini, bu ilginin bundan sonra yapacakları çalışmalar açısından kendileri için teşvik edici bir unsur olduğunu belirtiyorlar.

DENG KARTAL TEMSİLCİLİĞİ AÇILDI

Sedat KARAKAŞ

Kürt halkının özgürlük ve demokrasi mücadelesinde, yayın alanında yürüttüğü ödünsüz ve kararlı mücadeleyle saygın bir yer edinen DENG'in Kartal Temsilciliği, yoğun ve coşkulu bir kitlenin katılımıyla 8 Mart 1992 günü gerçekleşti.

Koma Dengê Azadi'nin coşkulu müziği eşliğinde başlayan açılışa yoğun bir katılım vardı. Açılışın Dünya Kadınlar Günü'yle aynı güne rastlaması hem açılışın önemini arttırıyor, ancak bir yandan da değişik etkinliklerin varolması dolayısıyla bir çok insanın katılımının sağlanamamasına neden oluyordu.

Koma Dengê Azadi'nin programından sonra bir konuşma yapan Deng Kartal Temsilcisi Mahmut DÖĞER konuşmasında özetle şu noktalara vurgu yaptı:

"Egemen güçlerin Kürt halkına karşı iki asır boyunca uyguladıkları sömürgeci politikalar istedikleri sonucu vermedi. Jenosid ve benzeri sömürgeci devlet uygulamalarına maruz kalmış Kürdistan halkı, günümüzde de farklı bir yaşayış içinde değildir. Ülkemiz insanlarının yaşadıkları tüm yerleşim birimlerinde bu uygulamalar hâlâ daha katı, barbarca yöntemlerle geçerliliğini korumaktadır. 'Terörizme karşı mücadele veriyorum'demogojileriyle hazırlanmaya çalışılan kitle katliamlarının ve insanlarımızın hunharca katledilmelerinin asıl amacı, Kürt halkını ve gelişen özgürlük mücadelesini yok etmektir. Kürdistani politikaları ve sömürgecilere karşı sürdürdüğü tavizsiz, tutarlı yayın politikasıyla, Kürt halkının ulusal demokratik mücadelesine önemli bir ivme kazandırmış olan Deng Dergisi'nin kısa bir süre önce Ağrı, Diyarbakır, Mersin, İzmir ve İstanbul'da yaptığı Dayanışma Geceleri'ne gösterilen sıcak ilgi; belirttiğimiz onca baskılara rağmen halkımızın kimlik mücadelesine kararlı ve onurluca sahip çıktığının, halkımızın yok edilemeyeceğinin, bu yöndeki politikaların artık iflas ettiğinin adeta canlı bir kanıtıydı ve yine bugün açılan Kartal Deng Büromuzun açılışına gösterdiğiniz yoğun ilgi, dostluk, kardeşlik; özgürlük tutkumuzun, onurlu mücadelemizin canlı bir örneği olarak kalacaktır.

Tüm sömürgeci politikalara rağmen kitleselleşerek gelişen halkımızın özgürlük mücadelesi karşısında, egemen güçler telaşa kapılmış olacaklar ki şimdi de çareyi kendi yapamadıklarını, halkları birbirlerine düşürerek, düşman kılarak yaptırmak istemektedirler. Egemen güçler, toplumsal yaşam sürecinde kitleleri terörize ederek, provakatörce eylemlilikler yaratarak, ırkçılığı ve şovenizmi daha bir körükleyerek Kürt katliamının yolunu açmak ve yaptıklarına Türk ve dünya kamuoyunda haklılık zemini yaratmayı amaçlamaktadırlar.

Kürt halkına bunca eziyeti, zulmü uygulayan egemenler, acaba Türk halkına karşı çok mu insancıllar? Elbette ki hayır.

Günümüzde, en küçük çapta dahi olsa verdikleri ekonomik-demokratik-akademik her türden mücadelelerinde Türk işçileri, köylüleri, memurları, öğrencileri karşılarında devletin her türden baskı aygıtlarını bulmaktadırlar. Yakın zaman dilimi içinde Ankara'ya yürümek isteyen Zonguldak Maden İşçileri, İzmir Belediye İşçileri, Eğit-Sen'de mücadele eden eğitim emekçileri aynı uygulamalarla karşılaştılar. Ve son olarak Yurtiçi Kargo İşçileri işten çıkarılmalara karşı yürüttükleri onurlu mücadeleleri sürecinde işyerlerinin önüne kurdukları çadırları bir gece yarısı başlarına yıkılarak, coplar ve kalaslarla karakollara taşındılar.

Değerli dostlar,

Irkı, dili, cinsi, mezhebi ne olursa olsun, sömürü sisteminin uygulayıcıları nazarında insan bir metadır. Onların nazarında insani değerlerin hiç bir önemi yoktur. İşte en son Zonguldak'ta yaşananlar buna en güzel örnektir. Yaşamını yitiren insanların sayısı, olayın oluş biçimi ve nedenleriyle bu olay yaşanan durunu tüm çıplaklığıyla ortaya koymaktadır.

İşte tüm bu nedenlerle, halklarımızın düşmanları ortaktır, halklar kardeştir diyoruz. Biz Kürt sosyalistleri olarak tüm çalışmalarımızda, ortak düşmana karşı halkların ortak mücadelesinin ve kardeşliğinin önemini her zaman belirteceğiz ve şiarlarımızla her zaman haykıracağız. Düşmanın her türden oyunları karşısında teorik belirlemeler içeriğine uygun olarak pratiğe yansılamlıdır, kitle bu şekilde mücadeleye adapte edilmelidir. Aksi durum, düşmanın işine yarayacak, halkları birbirine düşürecek, egemenlerin ömrünü daha da uzatacaktır.

Yaşasın işçilerin birliği, halkların kardeşliği

Bıji Azadiya Kurdıstan

Bıji Kurdıstan"

Açılış sırasında gönderilen mesajlardan Komal Yazınevi'nin mesajı ise şöyleydi:

"Sömürgecilerin kurşunlarını beraberce göğüslüyorsak, işkence tezgahlarında birlikte direniyorsak, özgürlük ve bağımsızlık mücadelesinde omuz omuza olmak zorundayız. Mücadeleniz mücadelemizdir.

Bıji Tekoşina Gelê Kurd, Bıji Kurdıstan, Yaşasın Bağımsız, Birleşik, Demokratik ve Sosyalist Kürdistan."

Açılış kitlenin Koma Dengê Azadi'nin coşkulu müziğine govendleriyle eşlik ettiği bölümle sona erdi.

HASAN DAYI'YI YİTİRDİK

Baran VANLI

Kürt halkının Ulusal Demokratik Mücadelesi içinde yer alan, ilerlemiş yaşına rağmen yirmi yaşında genç dinamizmi ile çalışan yiğit bir insanımız, Hasan Dayı'mız da (Hasan Keyfi ÖZKAPLAN) yakalandığı amansız hastalığa yenik düşerek aramızdan ayrıldı.

Onu ilk kez 1991 baharında Özalp HEP İlçe Başkanı olarak tanıdım. Tadına doyulmaz sohbeti, Kürde özgü nezaketi ve misafirperverliği ile hemen gönlümde taht kurdu.

Türkiye'de ve Kürdistan'da avukatın çok nadir bulunduğu bir dönemde, Dava Vekili olarak yıllarca Özalp halkının sorunları ile uğraşmıştı. Politika içinde hep aktif olarak çalışmış, bir dönem İl Genel Meclisi Üyeliği yapmıştı. Önceleri CHP'nin uygulamalarından dolayı (33 kurşun olayından dolayı) sağ partiler içinde yer almışsa da, Kürt halkının ulusal demokratik taleplerini hep savunmuş, hiç duyarsızlık göstermemişti. Diplomalı değilse de, bir çok diplomalıyı imrendirecek ölçüde kültürlü bir aydın olarak halkının üzerindeki ulusal boyunduruğu, zulmü ve baskıyı görüyor, dönemindeki ulusal hareketlere sempati ile bakıyordu. Ayrıca baskı ve zulümden de ailece paylarını almışlardı. Şiirlere konu olan ünlü 33 kurşun olayında çok yakın akrabalarını kaybetmişti.

HEP İlçe Başkanı olarak çok aktif bir şekilde çalışıyordu. Çünkü HEP'in kuruluşuna çok sevinmişti. O, HEP'in programında yer alan demokrasi mücadelesinin gerekliliğine yürekten inanmıştı. Ama HEP'teki son gelişmeleri kaygı ile izliyor ve geniş tabanlı katılımcı bir yapılanmanın oluşmamasının partinin küçülmesi ile sonuçlanacağını söylüyordu. Onun sağduyusu ile tesbit ettiği bu gerçeği bizler günümüzde yaşayarak gördük.

Hasan Dayı çok iyi bir DENG okuru idi. İlk tanıştığımızda DENG okuduğunu görünce sevinmiştim. Çıktığından beri bulabildiği her sayısını okumuştu. Yayımlanan her yazıyı dikkatlice okuyor, sonra birlikte tartışıyorduk. Olayları çözümleme ve yorumundaki netlik ve pratikliğe şaşmamak elde değildi. Tartışmalar sonrasında sevincini gizleyemiyor, "Ülkemizi ve halkımızı bu baskı, zulüm ve sömürgeci boyunduruktan ancak böylesi akılcı ve doğru politikalarla kurtarabiliriz" diyerek memnuniyetini dile getiriyordu.

Hasan Dayı her zaman söylediği gibi, "Bu dünyadan rahat ve huzurlu" ayrılıyordu. Çünkü O, Kürt halkının ulusal demokratik taleplerinin, zulüm ve sömürgeciliğe karşı mücadelenin artık önünün tıkanamayacağına, akılcı ve doğru ulusal politikaların bu bayrağı hep yükselteceğine gönülden inanmıştı.

Rahat ve huzurlu uyu Hasan Dayı. İnançlı ve kararlı kişiliğini, halkına olan sevgini ve güvenini, tadına doyulmaz sohbetlerini unutmayacağız.

YURTSEVER, DEMOKRAT, ONURLU İNSAN

HASAN DAYI'YI YİTİRDİK

(Hasan Kefi ÖZKAPLAN // 1941 - 1992)

Mücadeleci, kararlı ve yurtsever kişiliğinle hepimize örnek oldun.
Seni Unutmayacağız.

ÖZALP DENG OKURLARI

DERSÊN ZMANÊ KURDÎ • BARAN

Kürtçe Dil Dersleri

XXI

MIRINA CEMO

Em sê heval bûn. İso, Cemo û ez. Em dıçûn Dostelê. Rojek germ û xweş bû. Lı dorali rê gundiyan cot dıkır. Lı mêrgan pez dıçêriya. Dengê bılûra şıvanan dıhat. Lı vır û wê kewan dıxwend.

Lı rê em rasti cendırman hatın. Ewana jı gundê Şervanê dıhatın. Hayê me jı tışteki tune bû. Tevi wan gundi ji hebûn. Gundi jın û mêr bûn. Destê wan bı hevra grêdayi bû. Cendırman jê ra qeziyên xırab dıgotın û lê dıxıstın. Cılên wan perıti bû. Ser û çavê wan perçıfi bû. Jı pozê xorteki xwin dıhat. Mêr bêdeng bûn, jın dıqiriyan û dıloriyan.

Em her sê ji gelek tırsiyan. Cemo got:

—Mesekının, em bırevın!

Mın got:

—Na lo, metırsın, tıştek na be...

Lê hin gotına mın xılas ne bû ku, Cemo got çırp û bazda. Cendırman hema dest avêtın tıfıngan û kırın qire-qir:

—*Dur len, gaçma!*

Walle, Cemo ne sekını. Ber bı jêr dıreviya. Hındık mabû ku bıgıhe rêlan û jı çav wında bıbe, du-sê tıfıng teqiyan. Cemo çikiya, pê pışta xwe gırt, gavek du gavê dın avêt, dı ser çokan da ket, dırêj bû û bêdeng ma.

Dengê kewan û bılûra şıvanan hat bırin.

Hay jê hebûn	: *Heberli olmak*	Gav	: *Adım*
Rast hatın	: *Rastlamak, karşılaşmak*	Çok	: *Diz*
		Tıfıng	: *Tüfek*
Perıti	: *Yırtık, pırtık param parça*	Gırê dan	: *Bağlamak*
		Gırêdayi	: *Bağlı*
Lorin	: *Ağıt yakmak*	Fayton	: *Payton*
Lorandın	: *Ninni söylemek*	Bedesten	: *Kale duvarı*
Bı rê kırın	: *Göndermek*	Mızgeft	: *Cami*
Qire-qir kırın	: *Bağırıp çağırmak*	Dorali	: *Çevre*
Bazdan	: *Kaçmak, atlamak*	Lê gerin	: *Aramak*
Rêl	: *Ağaçlık, fundalık*	Zewıcin	: *Evlenmek*
Gava	: *Esnasında, anında*	Name	: *Mektup*
Teqin	: *Patlamak*	Perçıfin	: *Şişmek*
Çıkin	: *Çığlık atmak*	Perçıfi	: *Şişkin*
Walle	: *Vallahi*	Xwin	: *Kan*
Bılûr	: *Kaval*	Qezi	: *Söz*
Şıvan	: *Çoban*	Xırab	: *Kötü*

Rast Hatın

Em lı rê rasti cendırman hatın
Tu rınd rast hati, ez ji lı te dıgeriyam.

Lê gerin

—Ew lı çı dıgere?
—Wi kera xwe wında kırıye, lê dıgere.

Hay jê hebûn

—Te bıhist? Beko û Sewli dızewıcın..
—Dızanım, hayê mın jê heye.
Sılêman jı bavê xwe ra name bı rê dıke. Lê bavê wi mehek berê mıriye: hayê wi jê tune.

Qire-qir kırın

Cendırman kıre qire-qir.
Gava em heqê xwe dıxwazın, zordest dıkın qire-qir.

Got çırp û bazda

Cemo tırsi, got çırp û bazda.
Şahan çer destê xwe dırêji hêlûnê kır, çıvikê got pırt û fırda.
Mın kevırek avêt golê, kevır got gûlp û dı nav avê da wında bû.

Di'li geçmişin hikayesi-*Boriya Çiroki:*

Geçişli fiillerde

Kök son harfi sesli olanlarda:
Örnek : *Anin*
Kök : *Ani*

Kök son harf sessiz olanlarda:
Örnek : *Kırın*
Kök : *Kır*

Mın ani bû *(getirmiştim)*	Mın kırı bû *(yapmıştım)*
Te, wi, wê ani bû	Te, wi, wê kırı bû
Me, we, wan ani bû	Me, we, wan kırı bû

Görüldüğü gibi geçişli fiillerde asıl fiili **bû** yardımcı fiili izler. Kökü sessiz bir harfle biten geçişli fiiller (ı) takısı alır.

Eğer nesne çoğul ise **bû** yardımcı fiili (n) çoğul takısı alır

Mın pırtûkek ani bû.
Mın du pırtûk ani bûn.
Hesen hesp kırı bû tûrtê (hespek).
Hesen hesp kırı bûn tûrtê (jı yeki zêdetır).

Geçişsiz fiillerde

Revin	*Bû* yardımcı fiilinin aldığı takıları	
Kök : *Revi*	Ez revi bûm	m
	Tu revi bû	-
	Ew revi bû	-
	Em revi bûn	n
	Hûn revi bûn	n
	Ew revi bûn	n

Ödev: Aşağıdaki fiileri di'li geçmişin hikayesine çevirin.
(Lêkerên jêrin bıkın boriya çiroki)

www.arsivkurdi.org

Xelil lı otobozê siyar bû, çû Diyarbekrê. Lı bajêr xalê wi hebû. Xelil jı xalê xwe ra zembilek tıri dıbır. Ew, kingê gıhışte bajêr, jı otobozê peya bû û çû malê. Xalo, kingê ew dit gelek şa bû, bona tıri jı xarziyê xwe ra gelek spas kır. Xelil, çend rojan lı mala xalê xwe bû mêvan. Xalê wi ew lı faytonê siyar kır û lı bajêr gerand. Bedestenê mezın û mızgeftên kevn şani wi da. Xelil, xasıma jı bedesten gelek hez kır. Xalo jê ra got ku "Diyarbekır bajareki Kurdan e, gelek kevn e û bı nav û deng e."

Örnek: Xelil lı otobozê siyar bû bû, çû bû Diyarbekrê.

(Sürecek)

PÊKENİ

ÇİROKA ROVİ Û JUJİ

Careki rovi û juji, dı ciheki darıstanê da, bı hevalti jı bo nêçirê dıgeriyan. Jı nışkêva dafıkek beranan lı erdê ditın. Juji jı rovi ra got:

— Fermo bıxwe.

Rovi got:

— Ez bı roji me, tu bıxwe.

Juji dev avête dafıkê û dafık lê teqiya û lıngê wi tê da ma. Gava rovi dit goştê bêtırs ma, xwe dırêj kır û dest bı xwarınê kır.

Juji gote rovi:

— Ma ne te dıgot ez bı roji me?

Rovi got:

— Belê ez bı roji bûm. Lê roja şıkê ye, gırtın heram e.

Juji got:

— Her tu xwe dıparêzi û hevalê xwe dı kortalên bê eman wer dıki. Qe nebe tu were nık mın, tenbiya mal û çêliyên xwe lı te bıkım.

Rovi got:

— Bêje.

Juji got:

— Nabe.. Nêçirvan bı me bıhesın. Were devê xwe têxım guhê te û bêjım.

Gava rovi guhê xwe da ber devê juji, juji gezek lı guhê wi da û xwe kışand nav qalıkê xwe û sıtıri. Rovi lava kır ne kır, juji wi berneda û gotê:

— Madem te ez xıstıme vi hali, ez ji te heya sıbê bernadım. Xwediyê dafıkê bê, wê te bıkuje û mın ji berde. Wê bêje, ev rovi besi mın e..

Bû sıbe. Xwediyê dafıkê hat û rovi gırt û kuşt. Juji ji berda. Çirok qediya yê hilebaz gıha heqê xwe.

□□□

ŞER

Rojeki mırişk serhev kombûn, gotın emê herın ser teyran şerê. Baisê şerê ciyê çêran bû.

Gava teyr ji vi xeberê bıhistın, ewana ji kom bûn; nav hev da şêwr kırın. Teyr hındık, mırişk û dik ji bı hezaran, bı deh hezaran bûn. Gotın: Em bıbın gur û rovi ji, nıkarın hemûşka qırbıkın. Lema em nıkarın bı wan ra şerbıkın, ya baştır ew e: em paş vekışın, badılhewa xwe nedıne kuştınê..

Bıryar dan ku du hew teyrê kal, dınya diti, bışınıne nav mırişkan. Rewşa wana hin bın, paşê qırarên dawiyê bıdın.

Du teyr ser zınarên asê jı hêlûna xwe derketın, fırin çûne nava qefleki mırişkan. Nêhêrin qederi 500 mırişk ser gıreki, qıte-qıta wane dıçın tên. Dı nav wan da dikeki reş, serê xwe bılınd kıri, dıgere û bı kêfxweşi der dorê xwe mêze dıke. Herdu teyr çûne cem mırişkan. Jı wan pırsin:

— Serokê we kê ye?

Dik kıre Qiqla qik.. got: Serok ez ım.

Teyran xatırê xwe jı wana xwestın. Teyrek jı hevalê xwe ra got: em herın cem qefleki dın, çıka ewana ji dıbêjın serokê me ev dika reş e? Fırin çûne pışt gıreki, nêzık çemeki. Qasê hezar mırişk û dik tev û hev bûne dıqırın, bı hêrs dıgerın. Çûn ba wana, sılav lı wan kırın û pırsin.

— Gelo serokê we kê ye?

Dı nav wan da dikeki gır û poçık das, bı dengeki amın bersiv da.

— Qikla qik.. Serok ez ım.

Herdu teyr disa fırin çûn nêzıki gund, ser kulekeki nêhêrin: 15-20 mırişk dı nav gomê da dıgerın. Per baskên xwe dane sekınandın. Hêdika çûn ba wan û danine erdê

— Sılav geli mırişkno! Ka bêjın serokê we kê ye?

Mırişkek çıl, sê gav pêşta hat û got:

— Ez ım.

Disa rabûn baskên xwe hejandın fırin û geriyan: gelek kom û qeflên mırişkan ditın, bı wan ra peyivin. Ber bı êvarê zıvırine cem serokê û meclisên xwe. Çûne hızura wana. Serok pırsi:

— De bêjın we çı dit, çı nedit?

— Paşa xweş be, me tıştên xweş ditın. Belê pır mırişk kom bûne, kelbê wana gelek hatiye. Dıxwezın bı me ra şer bıkın. Lê hin yekıtiyek dı nav wan da çênebûye. Qefle qefle ne, haj jı hev nin ın. Her beşek serokek heye. Kesek tunne ye ku bı tevayi rê nişanê wana bıke. Bı raya me be, bı planek baş em dıkarın bı wan ra şer bıkın.

Heya sıbê dan û sıtandın, paşê bıryar dan. Teyr şefeqê êrişê ser mırişk û dikan kırın. Her qefleki jı hev cuda kırın, qırkırın. Yên mayi revine nav gund. Teyr du wana heya gund çûn û gotın:

— Jı wır şunda hûn, rojê qulıkê gundan, lı ser sergoyan vır da nayên. Şev jı bıkevıne gom û tewlan û jê dernekevın.

Vazgal

Koma Dengê Azadi :

"KÜRT HALKININ VE ONUN ÜLKESİNİN TARİHİ BİR MÜZE HALİNE DÖNÜŞMESİNE İZİN VERMEYECEĞİZ"

Kürt halkı ve demokrasi güçleri sizi yaptığınız müzik çalışmalarından ve katıldığınız etkinliklerden tanıyor. Bize Koma Dengê Azadi'nin oluşum sürecini ve katettiğiniz yolu anlatır mısınız?

□□ Bizler, bu isimle 2 yılı aşkın bir süredir müzikle uğraşıyoruz. Grup elemanları olarak bir çoğumuz daha önce de bireysel olarak müzikle uğraşıyorduk. Ancak Kürt müziğinin çağdaş bir anlayışla yorumlanması alanında varolan boşluğu doldurma amacı, bizleri böylesi kollektif bir çalışmaya itti. Çalışmaların belli bir seviyeye erişmesinden sonra, kitlenin de yoğun ilgi ve desteği bizi artık geri dönülmez bir noktaya getirdi. Bundan böyle bu alanda biz de varız.

Koma Dengê Azadi, böylesine kollektif, çağdaş bir çalışmanın yolunu açmakla haklı bir gurur duymaktadır. Ancak bu alanda iddialı olmakla birlikte, yetersizliklerimizin ve eksikliklerimizin de bilincindeyiz. Daha öğreneceğimiz çok şey var. Süreç içerisinde bir şeyler öğrenirken, öğrendiklerimizi müzik anlayışımız doğrultusunda yoğurup, onları tekrar halkımıza sunmayı hedefliyoruz.

Grubumuz yedi kişiden oluşuyor. Elemanlarımızın biri işçi, ikisi mühendis, biri konservatuar öğrencisi, biri üniversite öğrencisi, ikisi de lise öğrencisidir. Koşullarımız müzik alanında yeterli ölçüde profesyonelce çalışma yapmamıza olanak vermiyor. Ancak her şeye rağmen, koşulları zorlayarak, olanaklarımızın da elverdiği ölçüde profesyonel ve yetkin bir çalışma temposu yakalamaya çalışıyoruz.

Grubunuzu gerek eleman ve gerekse müzik aletleri açısından zenginleştirme gibi bir hedefiniz var mı?

□□ Müzik çalışmalarımızı grubun dışına da taşırmayı hedefliyoruz. Bu konuya ilgi duyan değişik insanlarla diyaloglarımız var ve bu sürecek. Müzik anlayışımızda ortaklaştığımız insanlarla her alanda ortak çalışmalar yapmak ve bizim dışımızda varolan, müzik tarzımız uyuşmasa da temel hedeflerde birleşebildiğimiz çalışmalara da destek olmak amaçlarımızdandır.

Müzik aletlerinin kullanımı konusunda yetkin olduğumuz söylenemez. Gerek kullandığımız müzik aletlerini zenginleştirme ve gerekse varolanların kullanımında yetkinleşme yönünde de yoğun çabalar içerisindeyiz. Bu konularda duyarlı insanların desteğine de açık olduğumuzu özellikle belirtmek istiyoruz.

Bize biraz da müzikten ve müzik anlayışınızdan sözeder misiniz?

□□ Müzik, ya da genel olarak kültür bir üstyapı kurumudur. Dolayısıyla müziğin gelişimi irdelenirken, ait olduğu toplumun ekonomik ve sosyal formasyonu gözönüne alınmak zorundadır.

Kürt halkı uzun yıllardır sömürü ve baskı çarkı altında yaşamaya mahkum edildi. Yıllardır varlığı ve kimliği yok sayıldı. Kısacası halkımız kendi topraklarında, kendini hiç bir zaman özgür hissetmedi. Bu çerçevede, Kürt halkının yazılı edebiyat alanında, içinde yaşadığı baskı koşullarına paralel olarak fazla bir gelişme gösterdiği söylenemez. Geçmişten günümüze kalan yazılı eser sayısı çok değildir. Ancak sözlü edebiyat alanında, her şeye rağmen, oldukça nitelikli ve gelişkin değerler üretildiği de bir gerçek. Halkımız bu konuda egemenlerin tüm çabalarını boşa çıkarırcasına bir çok değer yaratmış ve onlara sıkı sıkıya sarılmıştır. Şunu da itiraf etmek zorundayız; halkımız, yine yaşadığı koşullar sonucu, sıkı sıkıya sarıldığı bu değerleri geliştirip, çağdaş bir düzeye ulaştıramamıştır.

Ancak şimdilerde, tüm baskı ve engellemelere rağmen insanlarımız çağdaş, evrensel sanatın etkileriyle karşılaşmış; kendi kültürel birikimlerini de bu yönde geliştirip, yeni ürünler vermeye başlamıştır.

Peki bu gelişmeler halkımızın yaşantısında ve üzerindeki baskılarda gerçekleşen değişimler sonucu mu olmuştur? Elbette ki hayır! Ağır baskı koşulları ve ekonomik sömürü bu süre zarfında katmerleşmiştir. Kapitalizm, Kürdistan'ı daha iyi sömürebilmek için ister istemez oraya kendi kurumlarını ve ilişkilerini de sokmuştur. Bu ilişkilerle halkımız üzerindeki sömürü çarkı katmerleşirken, aynı zamanda bu ilişkiler kendi karşı-

tını da yaratmıştır. Kapitalist ilişkiler halkımızı daha da ulusallaştırmış, ulusal mücadeleyi körüklemiş, çelişkileri derinleştirmiştir. Tüm bu gelişmeler, egemenlere rağmen olmuştur.

Müziğe gelirsek; artık Kürt halkı, kendi müziğini evrensel değerlerle yoğurup, onu evrensel bir düzeye yükseltecek ipuçlarını yakalamıştır. Kürt sorunu siyasal açıdan uluslararasılaşmaya başladı. Tüm baskı ve asimilasyon politikalarına rağmen kültürümüzü de evrensel düzeye yükselteceğiz. Müzik alanında da biz buna aday olmaya çalışıyoruz. Yeri gelmişken müzikte neleri temel aldığımızı ve nasıl müzik yapmaya çalıştığımızı anlatmaya çalışalım.

Sınıfsal olarak; başta işçi sınıfı ve tüm emekçi katmanlardan yana, ulusal olarak ta; başta Kürt halkı olmak üzere tüm ezilen, sömürülen halklardan yana müzik yapıyoruz. Kendi ulusal değerlerimizi sosyalist bir perspektifle yoğurarak, başta Kürt halkı olmak üzere, dünya halklarına ulaştırmaya çalışıyoruz.

Müziğimizin dayandığı temellerden biri, geçmişten günümüze yaşayagelen Kürt kültür birikimidir. Bu birikimi kullanırken, elbette ki ezilenden yana olan kısmını alıyor, yorumluyoruz. Feodal değer yargılarını ayıklamaya çalışıyoruz.

Biz bir yandan bu konuda araştırmalarımızı sürdürürken, içinde bulunduğumuz koşulları ve bugünü de unutmuyoruz. Kendi kültürel düzeyimizi de gözönüne alarak, bizzat bugünün müziğini de üretiyoruz. Bu anlamda kendimizi şanslı sayıyoruz. Kendimizi Kürdistan'ın aktif dinamikleri arasında sayıyor, ürettiklerimizle onları etkiliyoruz. Biz bugün ürettiklerimizle Diyarbekir'deyiz, Cizre'deyiz, Halepçe ve Süleymaniye'de, Mehabad'tayız. Tarlada, fabrikada ve üniversitedeyiz. Yani kavganın orta yerinde, kendi kültür birikimimizle, bugünkü yaşamı yansıtan müzik üretiyoruz.

Müziğimizin dayandığı temellerden bir diğeri de enternasyonalizmdir, halkların kardeşliğidir. Bu alandaki dünya kültür birikimini halkımıza aktarıyor, kendi kültür birikimimizi de enternasyonalize ediyoruz. Tüm bunları yaparken, elbette ki evrensel müziğin çağdaş özelliklerini kullanıyoruz. Belirli bir düzeyi tutturmayı, estetik, kalıcı değerler yaratmayı ve halkımızın bu alandaki beğenilerini geliştirmeyi hedefliyoruz.

Bu çabalarımızı sürdürürken pek çok problemle de karşılaşıyoruz. Özellikle, yaptığımız müzikte batı enstrümanlarını da kullanıyoruz. Ancak Ortadoğu müziklerindeki "koma" sesler bu enstrümanlarda bulunmuyor. Bu bizim için ve benzer diğer gruplar için genel bir problem. Bunun dışında özel birtakım problemlerimiz de var.

Yaptığınız müzik türünün Kürt halkının kültür birikimiyle uyuşmadığı, Kürt halkının bu tür müziği benimsemediği yönünde eleştiriler var. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

□□ Konunun daha iyi anlaşılabilmesi için değişik kesitlerden bir iki güncel örnek vermek istiyoruz. Uzun süren ataerkil toplum, yüzyıllardır erkeklerin beyinlerini öylesine şekillendirmiştir ki, günümüzde çoğu erkekler, kendilerini ne kadar sosyalist düşüncelere sahip olarak niteleseler de, kadınlara, kendilerine eş düzeyde hak ve davranış özgürlüğü tanımakta oldukça zorlanıyorlar. Erkeklerin beyinlerine yerleşmiş ataerkil "bekçi", onları sürekli eşitsiz düşünüş ve davranışa itmektedir. Bu olumsuzluğun silinmesinin kolay olmadığı somut pratikle de ortadadır.

Yine yakın geçmişimizden bir örnek: 12 Eylül Faşizmi, kitleler üzerinde oldukça yoğun bir depolitizasyon etkisi yarattı. İnsanlar bir dönem, baskı ve işkenceler dolayısıyla bir şey yazamaz, söyleyemez oldular. Askerler göreceli olarak çekildiklerinde ise bazı in-

sanların beyinlerine "küçük askercikler" yerleşti. Artık onlar, yapabilecekleri ve yazabilecekleri şeyleri bile yapamaz ve yazamaz oldular.

Kürt halkına gelirsek: Ağır sömürü ve baskı koşullarında, halkımızın, sahip olduğu geçmiş kültür birikimine sarıldığını belirtmiştik. Bu baskılar aynı zamanda bazı insanları her türlü yeniliğe, gelişmelere kapalı bir hale getirmiştir. Halkımız, içinde bulunduğu çağı yaşayamamıştır. Tüm bu gelişmeler, bazı insanlarımızın beyinlerinde başka bir "bekçi" yaratmıştır. Bu "bekçi", yurtsever olmakla birlikte; tutucu ve bir adım sonra gerici bir konuma düşecek bir perspektife sahiptir.

Biz olaylara diyalektik bir perspektifle yaklaşıyoruz. Bu perspektif, bizi hiç bir zaman salt geçmişiyle avunan ve onu bağnazca savunan bir konuma düşürmez. Bu perspektif bize, hiç bir zaman bugünü ve geleceği unutturmaz. Kürt halkının ve onun ülkesinin tarihsel süreçte, tarihi bir müze haline dönüşmesine izin vermeyeceğiz. Bu ağır baskı koşullarında bile, bulabildiğimiz tüm olanakları değerlendireceğiz. Biz buna adayız. Halkımız, tarih boyunca sürdürülegelen sömürgeci boyunduruğu kıracaktır. Gelecekteki toplumumuzun nüvelerini, biz bugünden atmak zorundayız. Bu ertelenecek bir görev değildir.

Yakın dönemde, "Hêvi" adlı ilk kasetinizi çıkardınız. Bu süreçte karşılaştığınız zorlukları anlatır mısınız?

□□ Öncelikle bu alanda ilk olduğumuz için bütün ilklerin karşılaştığı genel problemlerle biz de karşılaştık. Özellikle deneyimsizlik bizim temel problemimiz oldu. Kasedi çıkarma çalışmalarına başlarken zorunlu olarak ilişkiye girdiğimiz insanları, daha önceden tanıma fırsatımız olmadı. Dolayısıyla parçaların düzenlenmesi ve stüdyo çalışmaları sırasında da bir takım problemlerle karşılaştık. Kürt müziği alanında bize deneyimlerini aktarabilecek, yol gösterebilecek kimseleri bulamadık. Belki yoktu, ya da varsa bile biz onlara ulaşamadık.

Ayrıca, içerik olarak ödünsüz bir kasedin en geniş kitleye ulaşması için de oldukça yoğun bir çaba ve ekonomik külfetin altına girdik. Kısacası, bu kaset çalışması bizim için büyük bir deneyim oldu diyebiliriz.

Sizce Kürt halkı açısından müzik alanında kurumsallaşmanın önemi nedir? Bu paralelde, bu alanda çalışma yapan sanatçı ve gruplarla ilişkilerinizi irdelermisiniz?

□□ Kürt halkı yaşadığı ağır baskı ve sömürü ilişkileri dolayısıyla, kültür ve sanat alanında ger-

çek anlamda gelişkin bir kurumsallaşma yaratamamıştır. Gerçekte bu bir **özgürlük** sorunudur. Ancak, çabalarımızı şimdiden bu tür kurumların oluşması yönünde yoğunlaştırmamız gerekiyor. Özgürlüğümüzü kazandığımızda her alanda elimizde somut şeyler bulunmalı.

Diğer sanatçılar ve müzik gruplarıyla ilişkilerimize gelince: Kimseye önyargıyla yaklaşmıyoruz. İlişkilerimizi dostluk ve dayanışma temelinde yürütmeyi düşünüyoruz. Ancak Kürdistan'da şu an varolan siyasal kaos ortamı, kültür ve sanat alanında uğraşıda bulunanlara da yansıyor. Biz Kürt halkının en genel çıkarlarını savunmaya çalışıyoruz. Halkımızın çıkarları tüm grupsal çıkarların önündedir. Zaten bir siyasal yapı sanatçıya sunduğu perspektifle onun bakış açısını daraltıyor, onu sadece kendi sanatçısı haline getiriyorsa; elbetteki bu siyasal perspektif yanlıştır. Halkımızın daha çok birliğe, hoşgörüye ve dostluğa ihtiyacı var. Benmerkezci bütün eğilimlerin, uzun vadede halkımızın çıkarlarına zarar vereceği bugünden bellidir. Biz diğer sanatçı ve müzik gruplarıyla dostane ilişkilerimizi geliştirmek istiyoruz. Başta bu arkadaşlar olmak üzere, bütün duyarlı insanların yapıcı eleştirilerine ihtiyacımız var. Bu konuda düzeysiz tartışmalara girmeyeceğimizi de şimdiden belirtiyoruz. Kürt müziğinde, bizim tarzımızda olsun-olmasın, kalıcı değerler üreten herkese saygı duyuyoruz.

Bundan sonraki çalışmalarınızda neyi hedefliyorsunuz?

□□ Çizdiğimiz perspektifle müzik yapacağız. süreç içinde yeni şeyler öğrenip, perspektifimizi daha da genişletmeye çalışacağız.

Kendi ülkelerinin sınırlarını aşmış ozanlar, müzisyenler vardır. Biz de Kürt halkı açısından bunu gerçekleştirmeye çalışıyoruz. Biraz büyük bir iddia olsa da bu bizim en büyük hedefimiz.

Son olarak okuyucularımıza iletmek istediğiniz bir mesajınız var mı?

□□ Tüm duyarlı insanların eleştiri ve katkılarını bekliyoruz. Ayrıca kendi yörelerinde derleme olanakları varsa, yöresel müzik eserlerini derleyip bizlere ulaştırmaya çalışırlarsa seviniriz. Onları en iyi bir biçimde değerlendirip tekrar kendilerine, yani Kürt halkına armağan edeceğiz.

Teşekkür ederiz.

Biz teşekkür ederiz.

KÜRT RESSAMLARIN SERGİSİ İLGİ GÖRDÜ

Sedat KARAKAŞ

Gülcan ZİREK, Tekin FIRAT, Mehmet KOLÇAK ve Fehim GÜLER'den oluşan 4 Kürt ressamının kurduğu "Komel Ressamlar Birliği"nin İstanbul Basın Müzesi'nde açtıkları "Direnmeler" konulu resim sergisine İstanbul'da yaşayan Kürtlerin ilgileri yoğun. 24 Şubat - 12 Mart tarihleri arasında gerçekleşen sergi, yağlı boya resimlerden oluşuyor. Sergiyle ilgili görüşlerine başvurduğumuz Tekin FIRAT; serginin beklediklerinin üzerinde ilgi gördüğünü belirtiyor. Ancak, burjuva basını ve eleştirmenlerinden gerekli ilgiyi görmediklerinden yakınan FIRAT, "Kürt Ressamlar Birliği" gibi ulusal temelde kurulmuş böylesi kurumların önemini vurguluyor. Kürt basınının da yeterli ilgiyi göstermediğinden yakınan FIRAT, böylesi çalışmaların ancak Kürt basını ve aydınlarının katkılarıyla daha olumlu noktalara gelebileceğini vurguluyor.

Yaklaşık 1 yıl önce Arya Ressamlar Grubu olarak bir bildirgeyle kuruluşunu açıklayan grup, "Arya adının; müzikte kullanılan uzun opera şarkısı olduğu ve müzik grubu olarak anlaşılabilecekleri; Ari kelimesinden türediği ve ari ırkı çağrıştırdığı, Kürtlerin bu ırktan (ari ırkından) geldiği tezinin tartışmalı olması ve kendilerinin böyle bir düşünceleri olmadığı" gerekçeleriyle, asıl isimleri olan Komel Ressamlar Birliği olarak çalışmaya devam etme kararı verdi.

Grubun sanatın tanımı ve sanat anlayışları konusunda belirlemeleri şöyle:

"Sanat, nesnel gerçekliğin duyularımızca alındıktan sonra yeniden üretilmesidir. İnsana özgü ve toplumsal bir etkinliktir. Sanatın bu 'etkinliğinin mekanikleşmesi', 'niteliğin nicelik içinde boğulması' kapitalist sistemin özelliğindendir. 'İnsan duyguları matematik formüllere indirgenemez', metalaştırılamaz.

Sanat üretim sürecinden ayrılamaz. Sınıflara bölünmüş bir toplumda o da sınıflara bölünmüş olarak vardır. Ondan bağımsız olarak ele alınamaz.

Ezen-ezilen, sömürgeci-sömürge çelişkisi olan bir toplumda her insan taraftır. Biz de tarafız. Kültür değerlerine el konmuş, kimlikleri inkar edilmiş, isimleri değiştirilmiş bir ulusun aydınları olarak taraf tutuyoruz. Ulusumuzun bağımsızlığını savunanlardan yanayız. Kimliksiz, kişiliksiz, inkarcı ve taklit sanata karşıyız. Bizim için sanat, sadece estetik değeri olan bir şey değildir. Onun, toplumun değişim ve dönüşümünde etkili bir silah olduğuna da inanıyoruz. Çizdiğimiz her çizgi, tuvalimizdeki her biçim ve renk, bilincimizin ürünü ve ezenlere karşı kullandığımız silahtır.

Sömürge ülke aydınının görevi de budur. O, bilinci ve tüm birikimiyle sömürgeci ülkenin asimilasyoncu politikasına karşı durmalıdır. Kendi ulusal değerlerine sahip çıkmalıdır.

Yaşadığımız dünya, insanın insana egemenlik kurmaya çalıştığı, emek-sermaye çelişkisinin varolduğu kapitalist bir dünya... Bir yandan ihtişamlı salonlarda insan emeğinin hiçe sayıldığı cafcaflı eğlence geceleri, öte yandan jandarma dipçikleri altında yaşama mücadelesi veren mazlum Kürt ulusunun feryatları. İşte böylesi bir dönemde aydın olmanın tüm sorumluluğuyla Komel Ressamlar Birliği olarak, hayat karşısındaki yerimizi aldık.

Bize göre, ulusun özgürlüğü ve ülkenin bağımsızlığı hayatın her alanında verilecek mücadele ile gerçekleşebilir. Bu alnda yaratılacak her değerin mücadeleye zengin bir içerik ve anlam katacağına inanıyoruz. Gücümüz ve yeteneklerimiz oranında orkestradaki yerimizi almaya kararlıyız."

Komel Ressamlar Birliği üyeleri, hedeflerini ve amaçlarını ise şöyle açıklıyorlar:

"Ulusumuzun talan edilmiş kültürel değerlerinin korunması, geliştirilmesi ve evrensel boyutlara ulaştırılıp kalıcılığı için kendimize düşen görevleri başaracağız. Bunu yaparken aynı amaç uğruna çaba sarfeden tüm sanatçılarla dayanışma içinde olacağız. Ülkemizde resim alanında çaba gösteren ve ürünlerini sunamayan her insanla dayanışmaya girip destekleyeceğiz. Bu alanın kendi dinamikleri üzerinde yükselmesi için olanaklar yaratmaya çalışacağız. Dar grup zihniyetinden uzak ve birleştirici ilkeyi temel alacağız. Tüm dünya sanatçılarını dost kabul ederek dayanışma içinde olacağız.

Sanatı estetik kuralları gözardı etmeden, kendi kuralları içinde işleyeceğiz. Bize göre sanatın hayatı sorgulaması gerekir.

Halkımızın kültürel değerlerini, gelenek ve göreneklerini, tarihini, efsanelerini kalıcı bir belge gibi işleyerek evrensel kültüre katkı sağlar konuma getireceğiz. Bu amaçla koyduğumuz:

1- Toplumcu gerçekçi

2- İnsancıl, ulusal ve çağdaş

3- Dar grupçu anlayışlardan uzak ve birleştirici ilkelerimiz doğrultusunda mücadelemize devam edeceğiz."

Bu paralelde tüm Kürt ressamlarıyla yukarıdaki anlayış doğrultusunda birliktelikler oluşturmayı hedeflediklerini vurgulayan grup; tüm Kürt ressamlarıyla (yurtiçinde-yurtdışında) diyalog kurmak istedikleri çağrısını yapıyorlar.

Kürt halkının ulusal-demokratik mücadelesinin vardığı boyut ve geleceğin toplumunun temellerinin bugünün bağrından doğacağı gerçeği dikkate alındığında; bu tür Kürt kültür kurumlarının çoğalması ve aralarında koordinasyonun sağlıklı bir temelde kurularak geleceğin demokratik toplumunun bu günden yaratılmasındaki işlevleri dolayısıyla desteklenmeleri güncel ve acil bir görev olarak özellikle Kürt aydınlarının önünde duruyor.

NEWROZ

21'ê Adarê Newroz
2604 sal pêş nuha
Jı şevek tari hılatiye
Mina rojê
Sembola azadi û rızgari
Hember zılmê û dilitiyê
Berxwedan e
Dıji kolonyalizmê tekoşin e
Ew jiyan e
Ew roj
Serketına roja Kurdan e
Agır ku dıçûrısın lı çiyan
Ew agırê Newrozê ye
Meha Newrozê
Bıhar tê, dıçe zıvıstan
Ciyê xwe dıde bo germa
Ew roja serma
Qûrin dıke ezman
Berf dıhele
û dıherıqe lı lesaran
Bı bereketa baranê va
Roj hıltê
Germ dıke erdê
Kulilk dıbışkıvın lı her dêr
Dı gel bıharê
Tunnebûn dıçe, bereket tê
Şahine dıbe, lı her der dilan
Govend tê gırtın, her kêf û seyran
Bı kılaman va çıvik
Dıbın heval bı rojên dırêj va
Hışyar dıbe beşer
Sala nû, roja yekem
Cejna me Kurdane ew.

Sönmeyen ateş
gelenektir
özgürlük ve direniş
türküsüdür Newroz
Newroz 2604 yıldır
Kürdistan bayrağının
simgesidir
Demirci Kawa'nın
eseri
sömürüye
zulme
baskıya karşı
başkaldırı
yaşamın damarını ısıtan
kandır Newroz
Newroz yeni gündür
Karanlığa karşı
aydınlık yüklüdür
Kürt halkının
yaşamı
mücadelesi
direnişidir
Newroz
Özgür
ve
demokratik
Kürdistan'ın
müjdesidir
Newroz

HEJAR ROŞİN

BÊRİYA WELAT

Gırtiyê çavên te me
Lı ku derê mêze bıkım
ruyê te tê ber çavên mın
Dem nabore bê bira te
merheze kırına te
Dı êşa te
dı hıstêrên te
dı nalinên te da wında bûme
û dı diroka te da
Ew dirok ku
te dıke ya mın
Ramana mın
bı te ve hatiye gırêdan
Nêrina te
tıxma gulvedana kulilkan e
dı dılê mın da
Ew dıl ku bê çare ye
lı hımber bêriya te
Gırtiyê çavên te me
Ez tenê te dıevinım
bı kûraniya dıl va
Ew dıl ku barê wi
jı hezar baran gırantır e
jı ber ku
tu jı mın dûr i nıha
lê disa ji ya mın i

Te nevê ji
û dı bira te da
jı bo mın ciyek tune be ji
û ez ne lı gorr te ji bım
disa ya mın i
tu dı dılê mın dayi
û xwina mın
wek jehri
dı temarên mın da dıkele
bırçiti û têni bı te dıgere
Ez gırtiyê çavên te me
korê roniyek kesk û sor zer ım
û merheze kırına te
xençerek e
ku dılê mın perçe perçe
bırindar dıke
Ew bırin ku
jê re çare peyda nabe.

03.10.1991 / Rotterdam
BAWER BENGİN

www.arsivakurdi.org

BİZİ BEKLEYEN SORUMLULUKLAR

Olumsuz kış koşullarına rağmen büyük istek, özveri ve kararlılıkla davranan 185 Kürt aydının katılımıyla 23.2.1992 günü İstanbul Mülkiyeliler Birliği lokalinde yapılan toplantı sonucunda bir vakıf kurulmasına karar verilmiş ve bir kurucular kurulu seçilmiştir.

Ayrıca bir sonuç bildirgesi kabul edilerek Kürtçe, Türkçe ve İngilizce olarak Türkiye ve dünya kamuoyuna duyurulmuştur.

Kurucular kurulu aynı gün yaptığı toplantıda;

1. Vakfın adının Kürt Hak ve Özgürlükler Vakfı olmasını,
2. Vakfın kurulması için gerekli 250.000.000'luk (menkul ve gayri menkul) mal meblağının toplanması için tüm devrimci, demokrat ve yurtsever insanlara katkı konusunda öneri götürmeyi karara bağlamış,
3. Vakfın Nisan ayında kurulması için gerekli işleri organize etmek için 10 kişiden oluşan bir "Hazırlık Komisyonu" seçilmiştir.

Hazırlık Komisyonu'nda görevli iki kişinin ortak imzasıyla bir banka hesabı açılmıştır.

Şu andaki en güncel konumuz vakıf için gerekli mal varlığını oluşturabilmek için gerekli finansmanı bir ay içinde toplamaktır. Çevremizdeki tüm devrimci, demokrat ve yurtsever kişilerle diyalog kurmak ve bağışlarını aşağıdaki hesap numarasına yollamalarını sağlamak için yoğun çabalarınızı bekliyoruz.

İsteyenler her nevi gayri menkulü, halı, heybe, tesbih, kılıç, sigara tabağı, kitap, tablo...vs. gibi tarihi değeri olan eşyalarını da vakfedebilirler. Yasalara göre bu tür eşyalar da toplu para gibi değeri üzerinden işlem görecektir.

Vakıf için gerekli mal varlığı toplandıktan sonra Kurucular Kurulu Nisan ayında vakfın kuruluşunu gerçekleştirmek için İstanbul'da toplantıya çağrılacaktır. Bu toplantının günü ve yeri ayrıca kuruluş için gerekli belgelerin neler olduğu ayrı bir yazı ile sizlere bildirilecektir.

Vakfın adresi belli oluncaya kadar aşağıda belirtilen adres, telefon ve faks aracılığıyla haberleşeceğimizi bildirir, saygılar sunarız.

HAZIRLIK KOMİSYONU

Banka Hesap No:
Yılmaz ÇAMLIBEL - Remzi ÇAKIN
Ziraat Bankası İstanbul Saraçhane Şubesi
30003-7608.9 nolu hesap

Adres:
Nakilbent Sokak No: 49/1
Sultanahmet - İstanbul
Tel: 517 16 41 Fax: 519 47 78

www.arsivakurdi.org

31'Ê ADARÊ ROJA BİRANİNA ŞEHİDÊN KURDISTAN

"Ey şehidan, ey şehidan
Namıre nav û nişantan
Êwe bûne rehberê me
Bûne pışt û sengerê me."

Bê guman gelê Kurd ji, her weki hemû gelên cihanê xwedi dirok û biraninên jiyana cıvaki ye. Dı diroka gelên bındest de, dı rêya azadi û serxwebûnê de, pır caran xwin û zılm û zordari bı ser xweşi û dılşahiyê ve dıkeve. Ango, rojên bıkeser, jı rojên dılxweş zêdetır ın. Jı ber ku gel, dı bın nirê bındestiyê de ye û ew her tım dı hewla azadiyê de ye û şer dıke. Şerê azadi û serfıraziyê ji, wısan hêsa nine. Xwin dıxwaze, xebat û tevger dıxwaze. Her tıştek bedela xwe heye. Bedela azadi û rızgariyê ji, êza û cefa û zehmetkêşi ye.

Gelê me ji, dıldarê jiyanê ye. Dıvê ku dı welatek azade de, serbıxwe û dınav xweşiyê de bıji. Gelê Kurd ji baş dızane ku azadbûn tıştek rıhet nine, şer û xebat dıvê. Lê baştır ji dızane ku dara azadiyê bı xwinê şin dıbe. Azadi bê şehiddan nayê. Gelê me naxwaze tu kesi bıkuje, yan ji tu kes lê bıkuje. Lê zılm û zordari jı welat bê şer naçe der. Zordest, hetani jı destên wan tê, xwin dırjının û destê xwe yên qırêj, bı xwina paqıja gelên bındest dışon. Gelê Kurd ji yek jı wan gelê bındeste ku bı sedan, bı hezaran ewladên xwe hetani iro şehid daye û her nıha ji dıde.

Ne pır dûr, lê 70-80 sal û vırde, lı herçar beşên Kurdıstan bı hezaran gernasên Kurd jı bo rojên xweşi û bextewari dı xweşiya jiyana xwe de yek bı yek bı ser axa sarve ketıne. Weki **QADİ MIHEMED** û hevalên wi, weki **ŞÊX SEİD** û 52 hevalan, **SEİD RIZA, ŞAHAB ŞÊX NURİ, LEYLA QASIM, FAİQ BUCAK** û **ABDURRAHMAN QASIMLO** û hevalên wi bı sedan xort û keçên welatparêz dı rêya azadi û serxwebûna gelê Kurd de şehid ketıne. Lı **Helepçe**, lı **Geliyê Zilan**, lı **Dêrsım, Koçgiri** û **Piran**, lı **Mehabad** û **Bokan**, lı **Qeledız** û **Hewlêr** û **Heci Umran**, gelek kesên bê sûc û bê gune hetani iro bı destê dıjmınên xwinrêj hatıne kuştın. Hemi şehidên Kurdıstan, yên ku bı nav û deng ın, yan ji yên ku baş nayên nasin; bı kurti hemi bı hevre nişana serbılındahiya Kurdıstan ın. Azadi û jiyan pêş hemi kesi eserê wan e. Her Kurdek aza jı bo biranina şehidan rêzdıgre, siyanet û berêzgeriyek bılınd dıpejırine. Şehidên Kurdıstan qet nayên jıbirkırın.

Sedem ku dı serboriya jiyana Kurdi de, qonax bı qonax, dem bı dem, sal bı sal, jı yekan hetani sedan kes şehid bûne û dıvê jı bo hemû şehidan ji rojên biranini pêk bên; gırınge, rêzeki seranseri û gışti bê ditın û dı rojek salê de roja şehidan çê be. Yek jı wan rojên jiyana Kurdayeti; roja kuştına sazûmankar û rêberên **Komara Mehabad; QADİ MIHEMED** û hevalên wi ye. 31'ê Adara sala 1946 ew hatıbûn darvakırın. Sedem vê yekê ji, gelek rêxıstın û partiyên Kurd vê roja de şehidên Kurdıstan bıbir tên. Em ji vê rojê, weki roja şehida qebûl dıkın û me dıvê ku ev roj lı seranserê welat jı aliyê hemû hêz û sazûmanên Kurd ve bê pejırandın û her kesek dı deravek de, vê rojê bine bira xwe. Dıvê hemû kes û rêxıstınên welatparêzên Kurd, lı dora kevneşopiyek weha bıbıne yek. Rêzgırtın û biranina şehidên Kurdıstan xebat û tevgersaziya rêya wan e. Şehidên Kurdıstan namırın.

ŞEHİDÊN ME DI TEKOŞİNA ME DE WÊ HER BIJİN.
EW XWEDİYÊ KURDISTANEK AZAD IN KU WÊ DAMEZRE.
JI BO ŞEHİDÊN WELAT NABE GIRYAN Û ŞİN,
LEWRA EW DI TEKOŞİNA RIZGARİYA GELÊ ME DE HER DIJİN.

www.arsivakurd.org